

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM
DALI**

**OSMANLI İMPARATORLUĞU VE TÜRKİYE'DEN AMERİKA
BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NE EMEK GÖÇÜNÜN NİTELİKSEL
DÖNÜŞÜMÜ: KALICILIK VE BEYİN İSRAFI ÜZERİNE
ARAŞTIRMA**

Yunus YİĞİT

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Sinem YILDIRIMALP

MAYIS - 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**OSMANLI İMPARATORLUĞU VE TÜRKİYE'DEN
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NE EMEK GÖÇÜNÜN
NİTELİKSEL DÖNÜŞÜMÜ: KALICILIK VE BEYİN İSRAFI
ÜZERİNE ARAŞTIRMA**

DOKTORA TEZİ

Yunus YİĞİT

Enstitü Anabilim Dalı : Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

**“Bu tez 03/05/2024 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Prof. Dr. Sinem YILDIRIMALP	Başarılı
Doç. Dr. Abdulkadir ALTINSOY	Başarılı
Doç. Dr. Handan AKYİĞİT	Başarılı
Doç. Dr. Doğa Başar SARIİPEK	Başarılı
Doç. Dr. Gökçe CEREV	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Yunus YİĞİT

03/05/2024

ÖN SÖZ

Bu çalışma Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den Amerika Birleşik Devletleri’ne emek göçünün niteliksel dönüşümünü ve göçmen işgücünün sahip olduğu beşeri sermaye özelliklerinin işgücü piyasalarında kalıcılıklarına ve beyin israfı üzerine etkisini incelemektedir. Öncelikle katkılarından dolayı danışman hocam Prof. Dr. Sinem YILDIRIMALP’e teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tez izleme komitesinde yer alan ve her toplantıda katkılarını esirgemeyen Doç. Dr. Abdulkadir ALTINSOY ve Doç. Dr. Handan AKYİĞİT ile tez savunma jürisinde yer alan Doç. Dr. Doğa Başar SARIİPREK ve Doç. Dr. Gökçe CEREV hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışmanın ikinci bölümünde yapılan ampirik analiz proje ekibinde yer aldığım 220K286 numaralı “Göç Çağında Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti’nden Amerika Birleşik Devletleri’ne Emek Hareketliliği ve Türk Kökenli Göçmenlerin Kalıcılık Sorunu” isimli TÜBİTAK projesinin bir çıktısıdır. İlgili bölümün yazımında verdiği katkıdan dolayı proje yürütücüsü Doç. Dr. Avni Önder HANEDAR’a ve projeyi destekleyen TÜBİTAK’a da teşekkür ederim.

Çalışmanın veri düzenlemesi ve analize hazır hale getirilmesinde verdiği büyük destekten dolayı değerli arkadaşım Sezgin UYSAL’a, çalışma ortamının daha iyi hale getirilmesinde büyük katkısı olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mert ÖNER’e teşekkür ederim. Ayrıca bugünlere gelmemde büyük emeklerinden dolayı anneme, babama ve kardeşlerime minnettarım. Son olarak verdiği büyük destek ve varlığından dolayı değerli eşim İrem’e sevgi ve şükranlarımı sunarım.

Yunus YİĞİT

03/05/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
GRAFİK LİSTESİ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE OSMANLI İMPARATORLUĞU VE TÜRKİYE'DEN ABD'YE EMEK GÖÇÜNÜN NEDENLERİ VE GÖÇMEN İŞGÜCÜNÜN NİTELİK DÜZEYİ	7
1.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde ABD'ye Emek Göçü.....	7
1.1.1. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Emek Göçünün Nedenleri	9
1.1.2. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Göç Eden Emeğin Nitelik Düzeyi ve Yapılan İşler.....	12
1.2. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde ABD'ye Emek Göçü	14
1.2.1. Cumhuriyetin Kuruluşundan İkinci Dünya Savaşına Kadar Olan Dönem....	15
1.2.2. İkinci Dünya Savaşı'ndan 1980'lere Kadar Olan Dönem	16
1.2.2.1. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'den ABD'ye Emek Göçünün Nedenleri	17
1.2.2.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'den ABD'ye Göç Eden Emeğin Nitelik Düzeyi ve Yapılan İşler.....	20
1.2.3. 1980 – 2000 Arası Dönemde Türkiye'den ABD'ye Emek Göçü.....	22
1.2.3.1. 1980 – 2000 Arası Dönemde Türkiye'den ABD'ye Emek Göçünün Nedenleri	23
1.2.3.2. 1980 – 2000 Arası Dönemde Türkiye'den ABD'ye Göç Eden Emeğin Nitelik Düzeyi ve Yapılan İşler.....	25
1.2.4. 2000 - 2021 Arası Dönemde Türkiye'den ABD'ye Emek Göçü	27
1.2.4.1. 2000 – 2021 Arası Dönemde Türkiye'den ABD'ye Emek Göçünün Nedenleri	28

1.2.4.2. 2000 – 2021 Arası Dönemde Türkiye’den ABD’ye Göç Eden Emeğin Nitelik Düzeyi ve Yapılan İşler.....	29
2. BÖLÜM: OSMANLI İMPARATORLUĞU’NDAN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ’NE EMEK GÖÇÜNÜN BEŞERİ SERMAYE DÜZEYİ VE GÖÇMEN EMEĞİNİN İŞGÜCÜ PİYASALARINDA KALICILIĞI: 1900-1910 DÖNEMİ ÜZERİNE İNCELEME	33
2.1. Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye Göç Edenlerin İşgücü Piyasalarında Kalıcılık Sorunu	33
2.2. İşgücü Piyasalarında Göçmenler ve Kalıcılık Literatürü	35
2.3. Veri	40
2.4. Model.....	46
2.5. Ekonometrik Bulgular	48
2.6. Tartışma	55
3. BÖLÜM: TÜRKİYE’DEN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ’NE EMEK GÖÇÜ VE BEYİN İSRAFI: 2000 – 2019 VERİLERİ ÜZERİNE İNCELEME	57
3.1. Türkiye’den ABD’ye Göç Edenlerin Beyin İsrafı Sorunu	57
3.2. Göçmenler ve Beyin İsrafı Literatürü.....	58
3.3. Veri	64
3.4. Model.....	69
3.5. Ekonometrik Bulgular	71
3.6. Tartışma	77
SONUÇ	79
KAYNAKÇA.....	86
EK	101
ÖZ GEÇMİŞ	108

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACS	: American Community Survey
COVID – 19	: Coronavirus Disease 2019
ILO	: International Labour Organization
IOM	: International Organization for Migration
IPUMS	: Integrated Public Use Microdata Series
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
O*NET	: Occupational Information Network

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Osmanlı İmparatorluğu Göçmenlerinin Tanımlayıcı İstatistikleri - 1910.....	41
Tablo 2: Etnik Kökene Göre Osmanlı İmparatorluğu Göçmenlerinin Tanımlayıcı İstatistikleri – 1910.....	43
Tablo 3: Etnik Kökene Göre Osmanlı İmparatorluğu Göçmenlerinin Vasıf Düzeyi (%) - 1910.....	45
Tablo 4: Etnik Kökene Göre Osmanlı İmparatorluğu Göçmenlerinin Vatandaşlık Statüsü Alma ve Ev Sahipliği – 1910	46
Tablo 5: Ücret / Kalıcılık Olasılığı ve Osmanlı Göçmenleri – 1910.....	49
Tablo 6: Ücret / Kalıcılık Olasılığı ve Osmanlı Göçmenleri – Farklı Değişken ve Modeller – 1910	53
Tablo 7: Türk Göçmenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri, 2000 - 2019	65
Tablo 8: ABD’de Beyin İsrafı – 2000 - 2019	68
Tablo 9: Beyin İsrafı ve Türk Göçmenler, 2000-2019	71
Tablo 10: Beyin İsrafı ve Türk Göçmenler, Farklı Değişken ve Modeller – 2000-2019	75

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Göç Eden Etnik Gruplar, 1899 – 1910	8
Grafik 2: Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Göç Eden Türklerin Meslekleri, 1899 – 1910.....	14
Grafik 3: Türkiye'den ABD'ye Göç Edenlerin Eğitim Düzeyi, 1950 – 1970	21
Grafik 4: Türkiye'den ABD'ye Göç Edenlerin Vasıf Düzeyi, 1950 – 1970	22
Grafik 5: Türkiye'den ABD'ye Göç Edenlerin Eğitim Düzeyi, 1980 – 2000	26
Grafik 6: Türkiye'den ABD'ye Göç Edenlerin Vasıf Düzeyi, 1980 – 2000	27
Grafik 7: Türkiye'den ABD'ye Göç Edenlerin Eğitim Düzeyi, 2001 – 2021	30
Grafik 8: Türkiye'den ABD'ye Göç Edenlerin Vasıf Düzeyi, 2001 – 2021	31
Grafik 9: Türkiye'den ABD'ye Yıllar İtibariyle Göçmen Sayıları, 2000 – 2019.....	66
Grafik 10: Türk Göçmenlerin ABD'de İkamet Yılları (%), 2000 – 2019.....	67
Grafik 11: Türk Göçmenlerin Eğitim Düzeyi (%), 2000 – 2019	67
Grafik 12: Türk Göçmenlerin İngilizce Konuşma Düzeyi (%), 2000 – 2019.....	68

ÖZET	
Başlık: Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den Amerika Birleşik Devletleri’ne Emek Göçünün Niteliksel Dönüşümü: Kalıcılık ve Beyin İsrafı Üzerine Araştırma	
Yazar: Yunus YİĞİT	
Danışman: Prof. Dr. Sinem YILDIRIMALP	
Kabul Tarihi: 03/05/2024	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) +108 (ana kısım)
Bu çalışmada geçmişten günümüze Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçünün nitelik düzeyinin dönüşümü ve göçmen işgücünün sahip olduğu beşeri sermaye özelliklerinin ABD işgücü piyasalarında kalıcılığı ve beyin israfı üzerine etkisi incelenmektedir. Bu kapsamda ilk bölümde 19. yüzyıldan günümüze Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçünün nedenleri ve göçmen işgücünün nitelik düzeyindeki dönüşüm ortaya koyulmaktadır. Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümü ampirik analizlere ayrılmıştır. İkinci bölümde 1900 ve 1910 ABD Nüfus Sayımı verileri kullanılarak Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye emek göçünün beşeri sermaye düzeyi ve işgücü piyasalarında kalıcılığı incelenmektedir. İlgili kısımda çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre etnik gruplar arası farklılıklara rağmen Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye göç eden kişilerin büyük çoğunluğunu vasıfsız meslek sahipleri oluşturmakta ve bu durumun neticesinde düşük ücret sorunu ile karşılaşmaktadır. Buna karşın, vasıf düzeyi ve okuryazarlık oranı arttıkça Osmanlı İmparatorluğu göçmenlerinin ücretleri ve kalıcılık olasılığı yükselmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise 2000 ve 2019 yılları arası Amerikan Toplum Araştırması verileri kullanılarak Türkiye’den ABD’ye göç eden işgücünün beşeri sermaye düzeyinin beyin israfı üzerine etkisi incelenmektedir. Bu kısımda öncelikle Türk göçmenlerin beyin israfı durumlarının belirlenebilmesi için İş Analizi Yöntemi ve Gerçekleşen Eşleşmeler Yöntemi kullanılmıştır. Sonrasında Türk göçmenlerin sahip oldukları beşeri sermaye özelliklerinin beyin israfına maruz kalma olasılığı üzerine etkisinin ortaya koyulması için logit model tercih edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, Türk göçmen işgücünün eğitim düzeyi yükseldikçe ABD işgücü piyasalarında beyin israfına maruz kalma olasılığı artarken İngilizce konuşma kabiliyeti yükseldikçe ABD işgücü piyasalarında beyin israfına maruz kalma olasılığı azalmaktadır. Buna karşın, beklenilenin aksine, Türk göçmen işgücünün ABD’de ikamet süresi arttıkça ABD işgücü piyasalarında beyin israfına maruz kalma olasılığı da artmaktadır.	
Anahtar Kelimeler: Emek Göçü, Kalıcılık, Beyin İsrafı, Türkiye, ABD	

ABSTRACT	
Title of Thesis: The Qualitative Transformation of Labor Migration from the Ottoman Empire and Türkiye to the United States: Research on Permanence and Brain Waste	
Author of Thesis: Yunus YİĞİT	
Supervisor: Prof. Dr. Sinem YILDIRIMALP	
Accepted Date: 03/05/2024	Number of Pages: vii (pre text) + 108 (main body)
In this study, the transformation of the qualification level of labor migration from the Ottoman Empire and Türkiye to the USA from past to present and the impact of the human capital characteristics of the immigrant workforce on their permanence in the US labor markets and on brain waste are examined. In this context, the first chapter reveals the reasons for labor migration from the Ottoman Empire and Türkiye to the USA from the 19th century to the present and the transformation in the qualification level of the immigrant workforce. The second and third parts of the study are devoted to empirical analyses. In the second part, the human capital level of labor migration from the Ottoman Empire to the USA and its permanence in labor markets are examined using 1900 and 1910 US Census data. Multiple regression analysis was performed in the relevant section. According to the findings of the study, despite the differences between ethnic groups, the majority of people who immigrated from the Ottoman Empire to the USA were unskilled professionals and as a result of this situation, the problem of low wages was encountered. On the other hand, as the skill level and literacy rate increased, the wages and probability of permanence of Ottoman Empire immigrants increased. In the third part of the study, the effect of the human capital level of the workforce migrating from Türkiye to the USA on brain waste is examined using American Community Survey data between 2000 and 2019. In this section, primarily the Job Analysis Method and the Realized Matches Method were used to determine the brain waste situation of Turkish immigrants. Afterwards, the logit model was preferred to reveal the effect of the human capital characteristics of Turkish immigrants on the possibility of being exposed to brain waste. According to the findings of the study, as the education level of the Turkish immigrant workforce increases, the probability of being exposed to brain waste in the US labor markets increases, while as the ability to speak English increases, the probability of being exposed to brain waste in the US labor markets decreases. On the other hand, contrary to expectations, as the duration of residence of the Turkish immigrant workforce in the USA increases, the possibility of being exposed to brain waste in the US labor markets also increases.	
Keywords: Labor Migration, Permanence, Brain Waste, Türkiye, US	

GİRİŞ

Uluslararası göç, “kişilerin geçici veya daimi olarak başka bir ülkeye yerleşmek üzere menşe ülkelerinden veya mutlak olarak ikamet ettikleri ülkeden ayrılmaları” olarak tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü - IOM, 2013:88). Göçmen işgücü ise Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization – ILO) tarafından, ev sahibi ülke dışında doğmuş ve işgücüne katılan kişiler olarak ifade edilmektedir. Uluslararası göç ve göçmen işgücü günümüzde dünya gündeminin önemli konuları arasında yer almaktadır. Nitekim uluslararası göçmen ve göçmen işgücü sayısı her yıl artarak devam etmektedir. 1970 yılında dünyada toplam nüfus içinde uluslararası göçmenlerin oranı %2,3 iken bu oran 2000 yılında %2,8’e, 2020 yılında ise %3,6’ya çıkmıştır. Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration - IOM) Dünya Göç Raporu’na göre 2020 yılında dünyada toplam 281 milyon göçmen yaşamaktadır. Bu rakamın 169 milyonunu ise göçmen işgücü oluşturmaktadır. ILO verilerinde küresel işgücünün %4,9’unu uluslararası göçmen işgücünün oluşturduğu tahmin edilmektedir.

Uluslararası göçmen denildiğinde akıllara gelen ilk ülkelerden birisi Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’dir. Günümüzde ABD, dünyada göçmenlerin %18,1’ine ev sahipliği yapmaktadır. 2021 yılı Amerikan Toplum Araştırması (American Community Survey – ACS) verilerine göre nüfusu yaklaşık 332 milyon olan ABD’nin %13,64’ünü göçmenler oluşturmaktadır. ABD, Birleşmiş Milletler (2020) verilerine göre göçmen nüfusun en fazla olduğu ülke olarak dikkat çekmektedir ve göçmen nüfusu sıralamasında ikinci sırada olan Almanya’nın yaklaşık üç katı göçmen stokuna sahiptir. Ancak, ABD’nin göçmenler için hedef ülke olması yeni bir durum değildir. 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yılın başlarına kadar olan dönemde, sanayileşmenin hız kazandığı ve işgücü açığının fazla olduğu ABD’ye yoğun bir göç akışı gerçekleşmiş ve bu dönem Kitleli Göç Çağı (1850 – 1913) olarak literatürde yerini almıştır. Birinci Dünya Savaşı ve 1920’li yıllarda ABD hükümeti tarafından yürürlüğe koyulan göçü kısıtlayıcı yasaların etkisiyle göçmen sayısında gerileme olmasına karşın 1960’lı yıllarda göçü kısıtlayıcı yasaların esnetilmesiyle ABD yeniden göçmenler için hedef ülke haline gelmiştir.

ABD’ye tüm dünyadan olduğu gibi Türkiye’den de göç akışı yaşanmaktadır. Günümüzde Türkiye’den yurtdışına beyin göçü tartışmaları devam ederken ABD’nin

konumu dikkat çekicidir. Nitekim, son yıllarda Türkiye’den ABD’ye çoğunlukla eğitim düzeyi yüksek ve vasıflı meslek sahibi işgücü göç etmektedir. Ancak, Türkiye’den ABD’ye göçün tarihi yeni bir olgu değildir ve başlangıcı 19. yüzyıla uzanmaktadır. Öncelikle, Türkiye’den ABD’ye göç tarihi incelendiğinde üç farklı göç dalgasından söz edilmektedir (Kaya, 2006:3; Köser-Akçapar, 2009:167). Bunlardan ilki, itici faktör olarak ekonomik sorunların gösterildiği, eğitim düzeyi ve gelir seviyesi düşük Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlarının yirminci yüzyılın başlarında yoğunlaşan ABD’ye göçüdür. Göç dalgalarından ikincisini, 1950 – 1980 yılları arasında eğitim düzeyi yüksek olan Türk vatandaşlarının ABD’ye göçü oluşturmaktadır. Halman (1980:993-994) bu dönemi Türklerin ABD’ye beyin göçü olarak tanımlamakta ve 1965 yılına kadar yürürlükte olan göçmen kotalarından dolayı göçmen sayısının sınırlı kaldığını ifade etmektedir. 1980 sonrası dönemde, farklı sosyoekonomik gruplardan insanların Türkiye’den ABD’ye göçü ise üçüncü dalgayı oluşturmaktadır.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmada Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den Amerika Birleşik Devletleri’ne emek göçünün niteliksel dönüşümü ve göçmen işgücünün sahip olduğu beşeri sermaye özelliklerinin kalıcılık ve beyin israfı üzerine etkisi incelenmektedir. Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçü tarihsel süreç içerisinde niteliksel bir dönüşüm geçirmiştir. Ondokuzuncu yüzyılın sonları ve yirminci yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu’dan ABD’ye göç eden kişilerin çoğunluğu ABD’de düşük ücretlerle ve kötü çalışma koşulları altında çalışmış ve işgücü piyasalarında kalıcı olamamışlardır. Bu dönemde göç eden Osmanlı İmparatorluğu vatandaşları arasında geri dönüş göçü oranı oldukça yüksek seviyelerdedir. 2000’li yıllara gelindiğinde ise Osmanlı İmparatorluğu göçmenlerine kıyasla Türkiye’den göç eden kişilerin farklı profile sahip olduğu görülmektedir. Günümüzde Türkiye’den ABD’ye daha çok nitelikli işgücü göç etmektedir. Bu göçmenler ABD işgücü piyasalarında ortalama üzeri ücret kazanmalarına karşın göçmenlerin kendi nitelik seviyelerinin altında işlere sahip olma durumu anlamına gelen beyin israfına ABD yerlileri ve diğer göçmenlere kıyasla daha fazla maruz kalmaktadır. Dönemsel sorunlar kapsamında bu çalışmada, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye göçmenlerinin nitelik düzeylerinin kalıcılık ve beyin israfı üzerine etkisi analiz edilmektedir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçünün nedenleri ve göç eden vatandaşların nitelik düzeyi ortaya koyulmaktadır. İkinci bölümde, 1900 ve 1910 ABD nüfus sayımı verileri kullanılarak Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye emek göçünün beşeri sermaye düzeyi ve ABD işgücü piyasalarında kalıcılığı incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise, 2000 ve 2019 yılları arasında yıllık olarak gerçekleştirilen Amerikan Toplum Araştırması (American Community Survey - ACS) verileri kullanılarak Türkiye’den ABD’ye emek göçü ve beyin israfı olgusu incelenmektedir.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışma neticesinde geçmişten günümüze Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçünün nedenleri ve göçmenlerin nitelik düzeyinin belirlenebilmesi için bütüncül bir bakış ortaya koyulmakta ve dönemler arası değerlendirme olanağı elde edilmektedir. Ayrıca literatürde ampirik olarak oldukça sınırlı sayıda incelenen bir konu olan Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye emek göçü, ikinci bölümde göçmenlerin niteliği ve işgücü piyasalarında kalıcılığı yönünden mikro veri kullanılarak ampirik olarak incelenmekte ve kısıtlı olan ilgili göç literatürüne katkı sağlamaktadır. Üçüncü bölümde ise güncel döneme ait veriler kullanılarak Türkiye’den ABD’ye emek göçünün niteliği belirlenmekte ve günümüzde çok tartışılan ancak mikro veri özelinde ampirik olarak incelenmeyen beyin israfı konusu analiz edilmektedir. Belirtilen nedenler çalışmaya özgün nitelik sağlamaktadır.

Çalışmanın Amacı

Çalışmada öncelikle yüz yılı aşan bir süreçte Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçünün niteliksel dönüşümünün ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda birinci bölümde, “geçmişten günümüze Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçünün nedenleri nelerdir?” ve “geçmişten günümüze kadar Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye göç eden işgücünün nitelik düzeyi nedir?” araştırma sorularına cevap verilmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu’dan ABD’ye göç eden kişilerin çoğunlukla vasıfsız oldukları, düşük ücretle çalıştıkları ve ABD işgücü piyasalarında kalıcı olamadıkları literatürde yaygın görüştür. İkinci bölümde yapılan ampirik analizde, “1900 ve 1910 döneminde

Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden kişilerin sahip oldukları beşeri sermaye özellikleri, ABD işgücü piyasalarındaki ücretlerini ve kalıcılık olasılığını ne yönde etkilemektedir?" temel araştırma sorusu cevaplanmaktadır.

Günümüzde Türkiye'den ABD'ye emek göçü tartışmalarının merkezinde beyin göçü olgusu yer almaktadır. Son dönemde Türkiye'den ABD'ye çoğunlukla nitelikli işgücü göçü yaşanmaktadır. Ayrıca, Türkiye'den ABD'ye emek göçü alanında bir başka tartışma konusu da göçmen Türk vatandaşlarının sahip oldukları nitelik düzeyinin altında işlerde çalışma durumlarını ifade eden beyin israfı olgusudur. Çalışmanın üçüncü bölümü, 21. yüzyılda Türkiye'den ABD'ye emek göçünün nitelik düzeyini analiz etme ve Türk göçmenlerin beyin israfı durumlarının ortaya koyulması amacını taşımaktadır. Bu kapsamda yapılan ampirik analizde, "Türkiye'den ABD'ye göç eden kişiler beyin israfına maruz kalıyor mu?" ve "Türkiye'den ABD'ye göç eden kişilerin sahip oldukları beşeri sermaye özelliklerinin beyin israfı üzerine etkisi nedir?" temel araştırma sorularına cevap verilmektedir.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın ilk bölümünde, 19. yüzyıldan günümüze kadar olan dönemde Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye'den emek göçünün nedenleri ve niteliksel dönüşümünün belirlenebilmesi için kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmekte ve ABD Nüfus Sayımları, Amerikan Toplum Araştırmaları ve ABD Göçmen Yıllıkları detaylı olarak incelenerek veriye dayalı bir analiz ortaya koyulmaktadır.

Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümü ise ampirik analize ayrılmakta ve nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmaktadır. Bu kapsamda ilgili bölümlerde çoklu regresyon analizi ve logit model kullanılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden işgücünün sahip olduğu beşeri sermaye özelliklerinin ABD işgücü piyasalarında ücretlerine ve kalıcılık olasılığına etkisinin analiz edilmesi için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu regresyon analizi bir bağımlı ve birden fazla bağımsız değişkenden meydana gelen regresyon analizidir (Yerdelen – Tatoğlu, 2020:10). Bu model, bağımlı değişkenin birden fazla bağımsız değişkenle olan ilişkisini incelemek için kullanılmaktadır. Bu kısımda, 1900 ve 1910 yılları ABD nüfus sayımı verileri kullanılmakta ve ilgili nüfus sayımı verileri IPUMS (Integrated Public Use Microdata Series) aracılığıyla elde edilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Türkiye’den ABD’ye göç eden işgücünün beyin israfı durumlarının belirlenebilmesi için öncelikle İş Analizi Yöntemi ve Gerçekleşen Eşleşmeler Yöntemi kullanılmıştır. İş Analizi Yöntemi meslek gereksinimlerinin iş analistleri tarafından belirlendiği bir yöntemdir. Bireyler sahip oldukları mesleklerin gereksinimlerinden daha fazla eğitilmiş ise beyin israfına maruz kaldığı değerlendirilmektedir (Hartog, 2000:132). Bu kapsamda her meslek için gerekli olan eğitim düzeyine O*NET OnLine, Türk göçmenlerin sahip olduğu eğitim düzeyine ise IPUMS aracılığıyla ulaşılmıştır. Gerçekleşen Eşleşmeler Yöntemi meslek gereksinimlerine istatistiki olarak ulaşılan bir yöntem olarak dikkat çekmektedir. IPUMS aracılığıyla elde edilen meslek verisinde, mesleğin gereksinimlerine mod aracılığıyla ulaşılmaktadır. Bu yöntemde mesleğe sahip olan kişilerin en sık tekrarlanan eğitim düzeyleri baz alınmakta ve meslek gereksiniminin üzerinde eğitime sahip kişiler fazla eğitilmiş olarak değerlendirilmektedir (Kiker vd., 1997:114-115). Türk göçmen işgücünün ABD’de beyin israfına maruz kalma durumları ortaya koyulduktan sonra Türk göçmenlerin sahip oldukları beşeri sermaye düzeyinin beyin israfına maruz kalma olasılığına etkisinin belirlenebilmesi için logit model kullanılmıştır. Logit model, ekonometrik modeller arasında bağımlı değişkenin kategorik olması durumunda kullanılan bir nitel tercih modelidir. Bu modelin değişken katsayılarının yorumlanmasında marjinal etkilerin bulunup analiz edilmesi tercih edilmektedir (Yerdelen – Tatoğlu, 2020:251-262). Bu kapsamda 2000 yılından 2019 yılına kadar olan dönem içerisinde yıllık ve %1’lik ağırlıklandırılmış rastgele örneklem olarak IPUMS tarafından sağlanan Amerikan Toplum Araştırması havuzlanmış verileri kullanılmaktadır. Havuzlanmış veri örneklem büyüklüğünü artırmak için farklı yıllara ait yatay – kesit verileri birleştirilerek oluşturulmaktadır (Wooldridge, 2019:9). İkinci ve üçüncü bölümlerde yapılan analizlerde STATA 18.0 paket programı kullanılmıştır.

Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Uluslararası Çalışma Örgütü’nün küresel tahminlerinde uluslararası göçmen işçiler; ev sahibi ülke dışında doğan ve çalışma çağı içerisinde yer alıp işgücüne dahil olan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda çalışma Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçü ile sınırlandırıldığı için, yapılan analizlere doğum yeri Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye olan, 15 yaş ve üzerinde olup işgücüne katılan göçmenler dahil

edilmiştir. Ayrıca ampirik olarak incelenen ikinci ve üçüncü bölümlerde zaman kısıtı mevcuttur. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye emek göçü üzerine olan ikinci bölümde 1900 ve 1910 ABD nüfus sayımı verileri kullanılırken Türkiye'den ABD'ye emek göçü üzerine olan üçüncü bölümde ise 2000 ve 2019 yılları arası Amerikan Toplum Araştırması verileri kullanılmıştır.

1. BÖLÜM: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE OSMANLI İMPARATORLUĞU VE TÜRKİYE'DEN ABD'YE EMEK GÖÇÜNÜN NEDENLERİ VE GÖÇMEN İŞGÜCÜNÜN NİTELİK DÜZEYİ

1.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde ABD'ye Emek Göçü

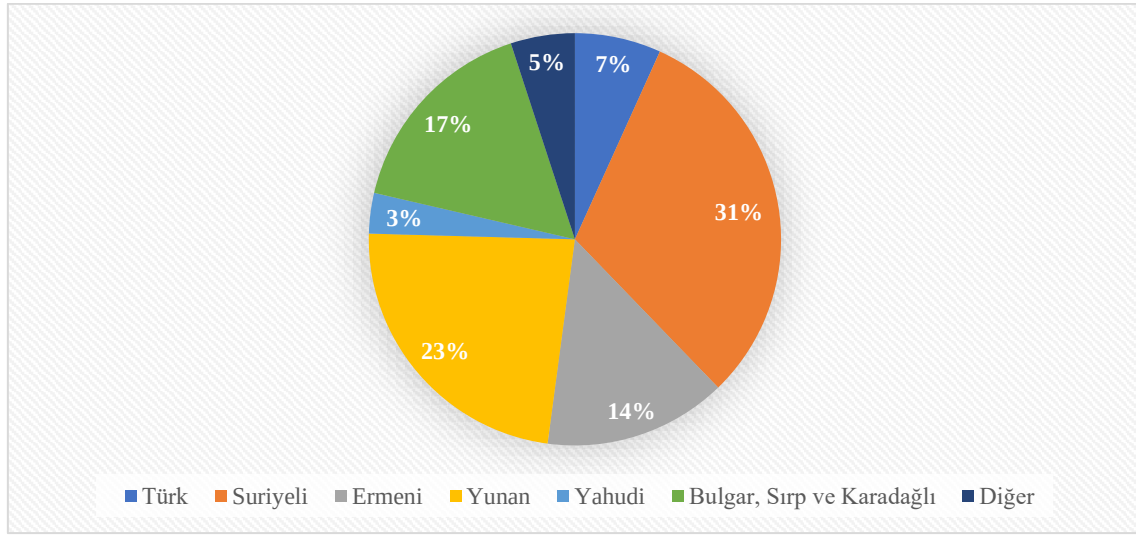
19. yüzyılda Avrupa'da sanayileşmenin hız kazanmasıyla birlikte kırsal kesimde mülksüzleşen köylülerin kentlere doğru göç akışı başlarken bu durum uluslararası göçü de etkilemiştir. Daha yüksek yaşam standardı ve fırsatlar ülkesi olması ünüyle dikkat çeken ABD, bu dönemde göçmenlerin hedefi haline gelmiştir. 1880 ve 1930 yılları arasında yaklaşık 30 milyon kişi ABD'ye göç etmiştir (Dinnerstein & Reimers, 1999:49). Bu dönemde ABD'ye göç eden kişiler kendi ülkelerinde daha çok tarımsal faaliyette bulunmalarına karşın ABD'ye ulaştıklarında kitleler halinde büyük şehirlere yerleşmişler veya şehirlerden uzakta yer alan fabrikalara ve madencilik sektöründe yer alan işlere girmişlerdir. Ayrıca pek çok göçmen ABD'de gökdelen, yol ve köprü yapımı gibi zor ve tehlikeli işlerde çalışmıştır. Göçmenlerin tarım sektörü yerine sanayi, madencilik ve inşaat sektörlerinde işe girmelerinin temel nedeni çoğunluğun ABD'de kalıcı olma niyetinde olmaması ve para biriktirdikten sonra ülkelerine geri dönmek istemesidir (Davidson, 2021:261-262; Adams, 2022:316-317).

19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarında Avrupa'dan ABD'ye göç eden kişilerin temel motivasyonunu kendi ülkelerindeki ücretlerin düşük olması oluşturmuş ve göçmenler Yeni Dünya'yı umut olarak görmüşlerdir (Adams, 2022:316). ABD'li işverenler ise potansiyel işgücü olarak gördükleri göçmenlerin ülkeye gelmelerini teşvik amacıyla pek çok kampanya ve organizasyon düzenlemişlerdir (Castles & Miller, 2008:77-78). Böylelikle bu dönemde göçmenler, ABD işverenlerinin yerli işçilerin taleplerine karşı elini güçlendirmiş ve işverenler Amerikan yerlisi işçilerin grevlerine karşı ucuz işgücü olarak görülen göçmen emeğini koz olarak kullanmıştır (Adams, 2022:316).

19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında Avrupa'dan olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu'ndan da ABD'ye göç akışı yaşanmıştır. ABD göçmen kayıtlarına göre Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye 1820 ve 1920 yılları arasında toplam 359.755 kişi göç etmiştir. Her ne kadar Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göçün başlaması 1820'li yıllarda olsa da asıl önemli tarihin 1890 yılı ve sonrası olduğunu vurgulamak

gerekmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göçlerin %99'u 1890 ve 1920 yılları arasında gerçekleşmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç edenlerin çoğunluğu gayrimüslim Osmanlı tebaası olup, etnik gruplar incelendiğinde Türklerin toplam içerisindeki payının görece az olduğu görülmektedir. 1899 ve 1910 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye toplam 166.132 kişi göç ederken bu rakamın 12.954'ünü Türkler oluşturmaktadır. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu topraklarından ABD'ye en çok göç eden etnik gruplar sırasıyla Suriyeliler, Yunanlar, Bulgar, Sırp ve Karadağlılar ile Ermenilerdir (Dillingham, 1911:65-72).

Grafik 1: Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Göç Eden Etnik Gruplar, 1899 – 1910

Kaynak: Dillingham Raporu'nda yer alan veriler kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Vergi gelirlerinin düşmesi, tarımsal üretimde yaşanan işgücü kaybı ve savaş dönemlerinde asker ihtiyacı nedeniyle Osmanlı İmparatorluğu hükümeti, ABD'ye göçe olumlu yaklaşmamış ve geçici çıkış yasağı ve kaçak yollarla göç edenlerin cezalandırılması gibi çeşitli göçü engelleyici faaliyetlerde bulunmuştur. Ayrıca göç edenlerin farklı etnik kökenlerden olması ve Osmanlı İmparatorluğu aleyhinde propaganda faaliyetleri yapması da göçe olumlu yaklaşılmamasının bir başka nedenidir. Ancak bu dönemde yaptırımlar etkili şekilde uygulanmamış ve göçe engel olunamamıştır (Baycar, 2018:115; Günaydın, 2019b:162; Baycar, 2020:12; Özkan, 2022:123-124).

1.1.1. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Emek Göçünün Nedenleri

19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik ve toplumsal yapısında büyük değişimler meydana gelmiştir. Bu dönemde geleneksel ekonomi, tarım sektörüne dayalı ilkel bir bağımlı kapitalizme dönüşmüştür. Ayrıca ülke, salgın hastalıklar, savaşlar, nüfusun azalması ve ekonomik durgunluk gibi durumlarla karşı karşıya kalmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda bu dönemde ekonomik koşullar neticesinde köyden kente göçler artmış ve bir anlamda kentler işsizlerin toplanma bölgesine dönüşmüştür. Büyük şehirlerde var olan işsizlik, yoksul bölgelerden gelen göçmenlerle daha ciddi bir sorun haline gelmiştir. Bu duruma ek olarak kentlerdeki meslek yapılarında hızlı dönüşümler yaşanmış ve becerileri yeni toplum düzeninde işlevini yitiren birçok geleneksel zanaatkar ve meslek erbabı işsiz kalmıştır (Karpas, 1985:176-178). 19. yüzyılda başlayan sanayileşme çabaları, fabrika ve işçi sayısındaki artışa rağmen istikrarlı olamamıştır. Bu duruma Osmanlı İmparatorluğu'nda sürekli devam eden savaşlar etki etmiştir. Büyük kayıpların yaşandığı savaşlar sonrasında ülkede ekonomik ve siyasal olarak sorunlar artarak devam etmiş, sanayileşmede de beklenen gelişme sağlanamamıştır (Yıldırım, 2017:35). Bu sorunların neticesinde 1881 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupalı alacaklılara büyük miktardaki konsolide borçlarının ödenmesini denetlemek için Düyun-u Umumiye İdaresi kurulmuştur. Düyun-u Umumiye İdaresi'nin kurulması 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa ülkelerine karşı egemenlik haklarından verilen en önemli ödünlerden biri olduğu belirtilmektedir. Avrupalı yatırımcılar ekonomisi gittikçe kötüleşen Osmanlı İmparatorluğu'na yeni borçlar vererek toplam borç miktarını arttırmışlardır. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu Avrupalı şirketlerle imtiyazlı sözleşmeler imzalayarak bağımsızlığında büyük yaralar almıştır (Quataert, 2021:31-33). Ayrıca bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu emek piyasasında yer alan Müslüman ve gayrimüslim etnik kökenden insanlar arasında sorunlar yaşanmaktadır. Siyasi istikrar ve ekonomik zenginliğin olduğu erken dönemlerde bu farklılıklar istisnalar dışında önemli sorunlara yol açmazken 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başlarında siyasi, askeri ve ekonomik olarak sıkıntıların artması ve farklı etnik kökenden vatandaşlar arasında yaşanan sorunlar, işgücü piyasasını da olumsuz etkilemiştir (Yıldırım, 2017:73-77; Koç, 2021:56).

Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden grupların farklı bölge ve etnik kökenlerden olması nedeniyle temelde ekonomik olmak üzere her bir grubun kendine özgü göç nedenleri bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye ilk göç hareketi Doğu Anadolu bölgesinden gerçekleşmiştir. Bu durumun temel nedeni Harput'ta Amerikan misyonerlik faaliyetleri kapsamında Fırat Koleji'nin kurulmasıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Ermeniler bu okulda eğitim almış ve ABD'ye göç eden ilk grup olmuşlardır (Acehan, 2009:25; Günaydın, 2019a:17-18). 19. yüzyılda Ermenilerin Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç etme nedenleri arasında eğitim, ekonomik zorluklar ve siyasal faktörler yer almaktadır. 1840'lı yıllarda Ermeniler, Amerikan misyonerlik faaliyetleri sonucunda eğitim amacıyla ABD'ye göç etmeye başlamıştır. Sonraki yıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun içerisinde bulunduğu olumsuz ekonomik koşullar neticesinde işsizliğin artması göçe etki eden bir diğer faktör olmuştur. Bu dönemde Kuzey Amerika'da sanayileşme sonucu fabrikalarda artan işgücü açığı Ermenileri göçe teşvik etmiştir. Ayrıca, 1890'lı yıllarda artan Ermeni isyanları sonucunda da Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç artmıştır (İpek, 1995:259-261). Ermeniler arasında eğitim ve maddi nedenlerle göç edenlerin yanında kapitülasyonların yabancı ülke vatandaşlarına sağladığı imtiyazlardan faydalanmak için ABD'de vatandaşlık değiştirip tekrar Osmanlı İmparatorluğu'na dönenler de mevcuttur (Açıkses, 2003:112-113).

19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika kıtasına en yoğun göç akışı Suriye¹ bölgesinden gerçekleşmiştir (Genç & Bozkurt, 2010:76-78; Kılıç, 2021:30-31). Bölgeden göç edenlerin büyük çoğunluğunu Arapça konuşan Hristiyan kesim oluşturmaktadır (Akgündüz, 1998:105). Suriye bölgesinden ABD'ye göçün temel itici faktörünün Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik sorunlar olduğu ifade edilmektedir (Günaydın, 2019b:161). Bu bağlamda göçün itici faktörleri arasında, Fransızların Cezayir ve Tunus'u ilhak etmesi neticesinde yaşanan göç akışıyla bölgede oluşan nüfus yoğunluğu, halkın büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışmasına karşın özellikle Cebel-i Lübnan coğrafyasında tarıma elverişli olmayan taşlık ve kayalık alanların fazla bulunması, bölgede yetişen temel tarım ürünleri olan zeytin ve ipek kozasında çok fazla işgücüne ihtiyaç duyulmaması

¹ Günümüzde Suriye, Lübnan, Ürdün, İsrail ve Filistin ülkelerini kapsayan bölgeyi ifade etmektedir (Akgündüz, 1998:103).

nedeniyle işgücü fazlalığının bulunması yer almaktadır. Ayrıca 20. yüzyılın başlarında bölge ekonomisinde önemli paya sahip olan ipek endüstrisinin çökmesi ve yaşanan işsizlik, bazı bölge aşiretlerinin ekili alanlara saldırması sonucunda huzursuzlukların çıkması, farklı ülkeler tarafından kışkırtılan dini gruplar arasında yaşanan çatışmalar ve 1909 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgede yaşayan Müslüman ve Hristiyanlara zorunlu askerlik uygulaması getirmesi göçün diğer itici faktörleridir. Bu bölgeden ABD'ye göçün çekici faktörleri ise ABD'nin fırsatlar ülkesi olarak görülmesi, istihdam olanakları, göçmenlere açık kapı politikası ve daha önceki dönemlerde ABD'ye göç eden Suriyelilerin oluşturdukları toplumsal ağ ilişkileridir. Ayrıca, Amerika kıtasına göç eden ve orada başarılı olan göçmenlerin Osmanlı İmparatorluğu'na geri dönüp Amerika kıtasındaki bolluk hakkındaki söylemleri, toprak satın alacak ve ev yaptıracak imkanlara sahip olması, demiryolları ve deniz yollarında yaşanan gelişmeler, gazete ve dergi gibi haberleşme araçlarının mevcudiyeti, Amerikan misyonerlik faaliyetleri, göçmen simsarlarının organize hareket etmesi ABD'ye göçe etki eden diğer faktörler arasındadır (Karpat, 1985:178-180; Akgündüz, 1998:104; Genç & Bozkurt, 2010:76-78; Kılıç, 2021:30-31; Özkan, 2022:62-72).

Ermeniler ve Suriyelilerin yanı sıra, 20. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'da yer alan topraklarında yaşayan Yahudi, Yunan ve Slav kökenli gayrimüslim tebaası içinden de ABD'ye göçler gerçekleşmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden Yahudi etnik kökenli kişilerin temel göç motivasyonları arasında zorunlu askerlik hizmetinde bulunmak istememeleri, ABD'nin ekonomik yönden cazibe merkezi olması, ABD'ye buharlı gemi seferlerinin artış göstermesi, ABD'de uluslararası sergilerin bulunması nedeniyle ticari faaliyetlerin yapılmak istenmesi, daha önce ABD'ye göç eden Yahudi tüccarların ABD hakkındaki olumlu anlatıları, yangın ve deprem gibi doğal afetler ile Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan olumsuz koşullar bulunmaktadır (Bali, 2018:81-86). Ayrıca bu dönemde, Bulgar, Arnavut ve Makedon gibi etnik kökene sahip Osmanlı İmparatorluğu vatandaşları ABD'ye göç etmiştir. Slav kökenli Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlarının ABD'ye temel göç nedeni para biriktirip geri dönüş göçü gerçekleştirmek olsa da çoğunluğu ABD'ye kalıcı olarak yerleşmiştir (Günaydın, 2019a:115-116).

Gayrimüslim Osmanlı İmparatorluğu tebaalarına kıyasla ABD'ye daha sonra ve daha az göç eden Türklerin temel göç motivasyonunu ekonomik nedenler oluşturmaktadır.

Anadolu'da faaliyette bulunan Amerikan misyoner okulu Hristiyan tebaaya hizmet etmesine karşın ABD hakkındaki olumlu hikaye anlatımları Müslüman Türk nüfusu da etkilemiş ve göçe neden olmuştur. Ayrıca, bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu olumsuz ekonomik koşullar ve yoksulluk nedeniyle Türk göçmenler zengin olma umudu ile ABD'yi bir fırsat ülkesi olarak görmüştür (Ahmed, 1993:11; Grabowski, 2005:89). 1910'lu ve 1920'li yılların başlarında ABD'ye eğitim için giden Ahmet Emin Yalman ve Sabiha Sertel'in anı kitaplarında da bu konu vurgulanmaktadır. Yalman, ABD Peabody ziyaretinde görüştüğü Türklerin çoğunluğunun Harputlu olduğundan söz etmektedir. Burada yaşayan Türk göçmenler, kendilerinden önce ticaret yapmak için ABD'ye göç eden Ermenilerden etkilendiklerini ifade etmişlerdir (Yalman, 1997:159). Sertel de Türk göçmenlerin, ABD'ye daha önce göç eden Ermenilerin, herkesin zengin, iş bulmanın ise kolay olduğu anlatısından etkilendiğini belirtmektedir (Sertel, 1987:46-47). ABD'ye daha önce gelen Türk göçmenler iş bulduklarında kendi yakınlarını da çağırmış ve Türk göçmen nüfusu artmaya başlamıştır (Yalman, 1997:159). Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Türklerin ilk göç hareketi emek göçü olarak değerlendirilmektedir. ABD'ye erken dönemde göç eden Türklerin temel amacı, ABD'de bir iş bulup çalışmak ve para biriktirerek ülkelerine geri dönmektir. Bu nedenle Türk göçmenlerin büyük çoğunluğu ailelerini yanlarında götürmemiştir (Acehan, 2005:109-111). Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Türklerin büyük bir çoğunluğu 1900 ve 1914 yılları arasında göç etmiştir. Bu göç dalgası Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na katılmasıyla birlikte son bulmuş, savaş sonrasında ise nispeten az da olsa yeniden başlamıştır (Karpat, 2004:615).

1.1.2. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Göç Eden Emeğin Nitelik Düzeyi ve Yapılan İşler

Osmanlı İmparatorluğu'nda okuryazar olan nüfus çok azdır. Kadınlar arasında ise bu sayı çok daha düşüktür. 19. yüzyılın sonlarında devlet destekli bir eğitim sistemi ortaya çıkmış ve ilkokuldan üniversiteye kadar her kademedeki okullar yaygınlaştırılmıştır (Quataert, 2020:244-245). Ancak, zorunlu eğitim sistemi olmasına karşın bu durumun kağıt üzerinde kaldığı ifade edilmektedir. Batı şehirlerinde iyi okullar olmasına rağmen sayıca az olması sebebiyle halkın tamamına yetecek okul imkanı bulunmamaktadır (Yalman,

2021:97-98). Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden grupların düşük eğitim ve vasıf seviyelerini bu olumsuz tablo açıklamaktadır.

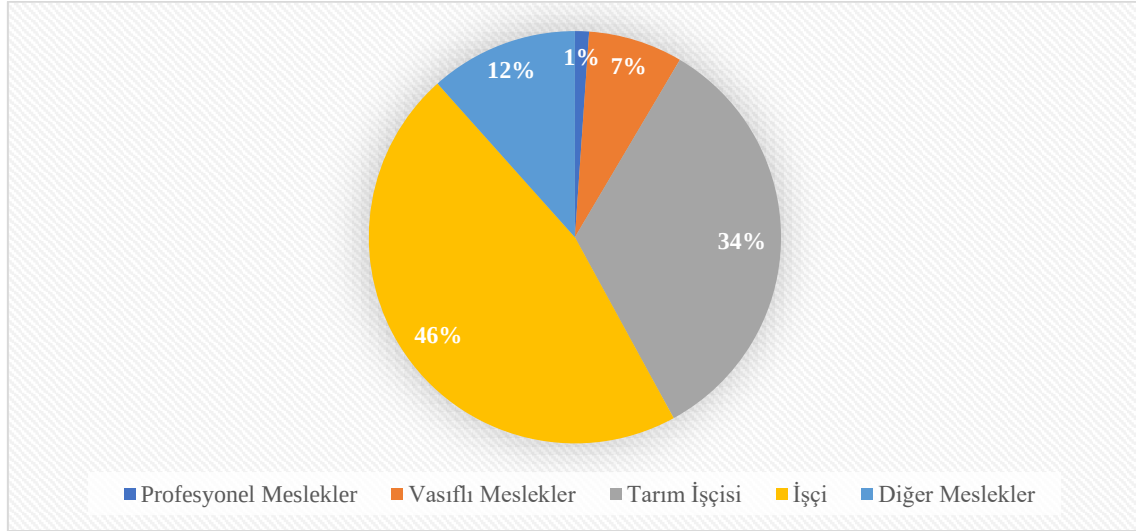
Osmanlı İmparatorluğu'nun Suriye bölgesinden ABD'ye göç eden işgücünün yaklaşık üçte biri seyyar satıcılık yaparken yaklaşık dörtte biri ise fabrikalarda istihdam edilmiştir. Sermayedar Suriyeli iş adamlarının çoğunluğu ise mağaza ve fabrika sahibi olmuşlardır (Baycar, 2020:6). Osmanlı İmparatorluğu'nun Suriye bölgesinden ABD'ye göç eden kişilerin en çok seyyar satıcılığı tercih etmesinin temel nedenleri arasında seyyar satıcılığın sermaye ve özel bir nitelik gerektirmemesi (Günaydın, 2019b:138), ABD'de kalıcı olarak yerleşme düşüncelerinin olmaması ve kısa zamanda yeterli kazançla sahip olup ülkelerine geri dönmek istemeleri yer almaktadır (Baycar, 2018:108-109; Baycar, 2020:6). Bu bölgeden göç eden Osmanlı İmparatorluğu vatandaşları ABD'li yerlilere kıyasla daha az ücret almışlardır ve ucuz işgücü olarak görülmüşlerdir. Ayrıca Suriyeli ve Lübnanlı göçmenler arasında ücretli askerlik hizmetinde bulunanlar da yer almaktadır. Bu göçmenler arasında ABD ordusu ile Birinci Dünya Savaşı'na katılanlar olmuştur (Özkan, 2022:152).

Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye ilk göç eden Ermeniler daha çok öğrenci, tüccar ve meslek sahibidir. Bu göçmenleri sonraki yıllarda kırsal alanlarda yaşayan yoksul, köylü ve zanaatkar kesim takip etmiştir (Bali, 2018:168-169). ABD'ye göç eden Ermeniler çoğunlukla vasıfsız işçi statüsündedir ve kötü çalışma koşulları altında istihdam edilmişlerdir (Akter, 2007:238).

Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden Yahudi kökenli kişilerin çoğunluğu İngilizce bilmemekte ve bir zanaat ya da iş tecrübesine sahip değillerdir. Bu nedenlerden dolayı düşük ücretli olarak lokantalarda, çamaşırhanelerde ve ABD yerlileri tarafından tercih edilmeyen işlerde çalışmışlardır. ABD'de daha çok kahvehanelerde ve lokantalarda sosyalleşen Osmanlı İmparatorluğu Yahudileri bu mekanları, yeni gelen göçmen hemşerilerine iş bulma ve barınma yeri olarak da kullanmışlardır (Bali, 2018:90-94).

Göçmen Türkler, çoğunlukla ABD'nin endüstriyel bölgelerine yerleşmiş ve vasıfsız işçi olarak deri, ayakkabı ve otomobil sektöründe istihdam edilmişlerdir. ABD'ye yerleşmeyi düşünmeyen ve prestij kaygıları olmayan Türk göçmenler tabakhanelerde en alt sınıf işçi olarak çalışmıştır (Acehan, 2005:109-111). ABD'li yerliler tarafından tercih edilmeyen tabakhane işlerinde, kötü koşullarda çalışan Türk göçmen işgücünün nispeten yüksek ücret kazandıkları ifade edilmektedir (Yalman, 1997:159; Umay, 2003:81). Ancak,

ücretlerin bu sektörde nispeten yüksek olmasına karşın uzun çalışma saatleri ve kötü çalışma koşulları nedeniyle insanca bir yaşam sürmek pek mümkün olmamıştır (Sertel, 1987:41-52). Genel olarak, Türk göçmenlerin ABD'deki ortalama ücret seviyesinin ise düşük olduğu ifade edilmektedir (Altschiller, 2000:1798).

Grafik 2: Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Göç Eden Türklerin Meslekleri, 1899 – 1910

Kaynak: Dillingham Raporu'nda yer alan veriler kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden Türkler çoğunlukla okuryazar değildir ve vasıf düzeyleri düşüktür. 20. yüzyılın başlarında ABD'ye göç eden Türklerin %59,5'inin okuryazar olmadığı belirtilmektedir (Dillingham, 1911:84). Türklerin ABD'de yaptıkları işler incelendiğinde ise %80'inin fabrika ve tarım işçisi olarak istihdam edildikleri görülmektedir. Vasıflı ve profesyonel meslek sahibi Türklerin oranı ise %8'lerde kalmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu tebaası olan Suriyeli, Ermeni ve Yahudilerde ise vasıflı mesleklere sahip olma oranları Türklere kıyasla daha yüksektir (Hanedar & Uysal, 2020:134-135; Hanedar vd., 2022:92; Hanedar vd. 2023:1711-1712).

1.2. Türkiye Cumhuriyeti Döneminde ABD'ye Emek Göçü

Geçmişten günümüze kadar Türkiye'den ABD'ye üç göç dalgasının olduğu ifade edilmektedir. Birincisi Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemleri ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar olan dönemde yaşanmıştır. Türkiye'den ABD'ye ikinci göç akışı 1950 ve 1980 yılları arasında gerçekleşmiş ve çoğunlukla öğrenci, profesyonel meslek sahipleri ve nitelikli işgücünü kapsamaktadır. 1980 yılından günümüze kadar olan dönemde ise Türkiye'den ABD'ye öğrenci ve profesyonel meslek

sahipleri yanında pek çok yarı vasıflı ve vasıfsız işgücü göç etmiştir (Köser-Akçapar, 2009:167). Çalışmada, Türkiye’den ABD’ye göç akışının güncel halinin daha iyi anlaşılabilmesi için 2000 sonrası dönem de ayrı olarak incelenmiştir.

1.2.1. Cumhuriyetin Kuruluşundan İkinci Dünya Savaşına Kadar Olan Dönem

Osmanlı İmparatorluğu’ndan yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’ne sınırlı sayıda ücretli işgücü devredilmiştir. Ayrıca devredilen işgücünün, nitelik düzeyinin düşük, tarım sektörüyle bağlarını koparmayan ve yılın belli dönemlerinde işçilik yapan “köylü-işçi” olduğu ifade edilmektedir (Makal, 1999:41). Osmanlı İmparatorluğu döneminde nitelik seviyesi yüksek ücretli işgücünün çoğunluğunu oluşturan Ermeniler ve Rumlar ülkeden ayrılmışlardır. Farklı etnik kökenden Müslümanlar arasında ise vasıflı işgücü sayısı yeterli seviyede değildir. Genel nüfus ve vasıflı işgücü nüfusu savaşlardan dolayı azalmıştır. Çanakkale Savaşı ve Sakarya Meydan Muharebesi’nde ülkedeki en vasıflı vatandaşların şehit olduğu ifade edilmektedir (Koç, 2021:265). Türkiye’de 1920’li yıllarda başlayan sanayileşme çabalarının önündeki en önemli engellerden biri olarak nitelikli işgücü eksikliği gösterilmektedir. Nitekim, ülkede bu dönemde sınırlı sayıda olan nitelikli işgücü nedeniyle sanayileşme hareketinde sorunlar yaşanmıştır (Makal, 2002:109-111).

1923 yılında yeni bir ülke olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması, Türkiye’nin geri dönüş göçü üzerine teşvikler sunması ve Türklerin ABD’ye uyum sağlama konusunda zorluk yaşaması göçmen Türklerin ABD’den geri dönüşünü hızlandırmıştır. Geri dönüş göçü özlemi birinci nesil Türk göçmenler üzerinde hissedilmiştir. İlgili dönemde Türk göçmenlerin çoğunluğu geçici süreliğine ABD’ye göç etmiş ve bu nedenle ABD’de Türk toplumunu güçlendirecek cami ve okul gibi kurumları inşa etmemişlerdir (Kaya, 2003:52). 1908 ve 1923 yılları arasında 13.147 Türk ABD’ye göç ederken, bu dönemde ABD’den geri dönen Türk göçmenlerin sayısı 11.330’dur. Başka bir ifadeyle ABD’den Türkiye’ye geri dönüş oranı %86’dır (United States. Department of Labor, 1923:133). Halman, geri dönüş yapan Türk göçmenlerin çoğunluğunun iyi eğitilmiş olduğunu, ABD’de kalanlarının çoğunluğunun ise okur yazar olmayan, İngilizce bilmeyen ve vasıf seviyesi düşüklerden oluştuğunu iddia etmektedir (Halman, 1980:993).

Cumhuriyetin kurulmasından İkinci Dünya Savaşı sonrası olan döneme kadar Türkiye’den ABD’ye göç oldukça kısıtlıdır. 1920’li yıllarda Türkiye’den ABD’ye göç

sayısının az olmasının temel nedenleri arasında ABD göçmenlik yasalarının değişmesi ve 1924-1926 yıllarında uygulamaya konulan kota sistemi yer almaktadır. Kota sisteminde Türkiye, bir Asya ülkesi olarak sınıflandırılmış ve her yıl yaklaşık yüz göçmenle sınırlandırılmıştır. Bu kota zaten önceki yıllarda Türk olmayan etnik gruplar (Ermeniler, Rumlar, Süryaniler vd.) tarafından doldurulmuştur. Sonuç olarak, 1924 ve 1965 yılları arasında Türkiye'ye tanınan göçmen kotasından faydalanan Türklerin sayısı son derece sınırlı kalmıştır (Ahmed, 1993:92; Karpat, 2004:620). Ayrıca bu dönemde, ABD'nin göç etmek isteyen kişilerden nüfus sureti, belirli yaş gruplarındaki kişilerden askerliğini yaptığını gösteren belge ve yetkili kuruluşlarca onaylanmış aşı sertifikası istemesi göçü engelleyici faktörler arasında yer almaktadır (Güher & Açıkses, 2019:145).

1930'lu yıllarda ABD'de sayıları oldukça sınırlı olan Türk göçmenlerin durumları hakkında fikir edinmek için anı kitaplarından faydalanılmaktadır. Türk sosyolog ve bilim insanı Niyazi Berkes anılarında 1930'lu yıllarda ABD'ye yerleşen Türk göçmenler hakkında bilgi vermektedir. Berkes'in görüştüğü Türk göçmenler, ABD'de 1929 Ekonomik Krizi sonrasında oluşan olumsuz koşullara rağmen Roosevelt yönetiminde işsizlik yardımı aldıklarını, Türkiye'ye dönüş göçü gerçekleştirirlerse nasıl geçineceklerini bilmediklerini, işsiz olmalarına karşın yaşam koşullarının iyi olduğunu ve bu koşulları bırakıp dönemeyeceklerini ifade etmişlerdir (Berkes, 1997:119-122).

1.2.2. İkinci Dünya Savaşı'ndan 1980'lere Kadar Olan Dönem

ABD'de Birinci Dünya Savaşı sonrasında ülkeye göç akışını durdurmak için yasalar çıkartılmış ve 1920'li yıllarda kota sistemi oluşturulmuştur. Kota sistemi ile Kuzey Avrupa ülkelerine ayrıcalık sağlanırken Doğu ve Güney Avrupa ülkelerine bu tip ayrıcalık sağlanmamıştır. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise Lyndon Johnson döneminde göçmen kısıtlamaları kaldırılmış ve ABD yeniden göçmenlerin hedef ülkesi haline gelmiştir (Davidson, 2021:393-394). Bu dönemde beyin göçü hızlanmış ve bu konuda temel varış ülkesi ABD olmuştur. Beyin göçünün önem kazanmasına etki eden faktörler arasında ülkelerin kalkınma hamlelerinin hız kazanması, teknolojik ve bilimsel faaliyetlerde büyük bir ilerleme gösterilmesi ile iletişim olanaklarının artması yer almaktadır. Bu kapsamda dünyada vasıflı işgücüne olan talebin arttığı belirtilmektedir (Kurtuluş, 1988:175-185).

Bir göç ülkesi olan ABD'ye 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında kitlesel göç akımı yaşanmasına karşın göçmenlerin nitelik düzeyi düşüktür. Sonraki yıllarda göçmenlere karşı açık kapı politikasını değiştiren ABD, İkinci Dünya Savaşı sonrasında vasıflı işgücüne karşı sistemli bir şekilde teşvik politikaları uygulamış ve bu kesim için çekim merkezi haline gelmiştir (Kurtuluş, 1995:133). Bu dönemde Türkiye'den de ABD'ye nitelikli işgücü göçü başlamıştır. 1965 yılında ABD göç yasalarında değişikliğe gidilene kadar Türkiye'den göç akışı kısıtlı kalmasına rağmen göç kotalarının artırılması sonucunda Türkiye'den ABD'ye göç sayısında da yükseliş görülmektedir. 1966 – 1979 yılları arasında her yıl ortalama 1800 kişi Türkiye'den ABD'ye göç etmiştir.

1.2.2.1. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye'den ABD'ye Emek Göçünün

Nedenleri

Türkiye'den ABD'ye göç akışı İkinci Dünya Savaşı sonrasında artış göstermiştir. Bu durumun temel nedenleri arasında 1947 yılında Truman Doktrini ile Türkiye ve ABD arasında siyasi yakınlaşmanın yaşanması, 1952 yılında Türkiye'nin NATO'ya katılması ve Türklerin ABD'de mesleki anlamda uzmanlaşma amacı gütmeleri yer almaktadır (Karpat, 2004:620-621; Bali, 2018:350). 1950'li yıllara kadar ABD'de yaşayan Türk göçmenlerin büyük çoğunluğu toplumun alt katmanları arasında yer almıştır. Bu dönem sonrasında ise durum değişmeye başlamış ve Türkiye'den ABD'ye nitelikli emek göçü meydana gelmiştir. 1950'li yıllarda Türkiye'den ABD'ye göç edenlerin büyük çoğunluğunu doktor ve mühendis gibi vasıflı kesim oluşturmuştur. Bu yıllar Türkiye'den ABD'ye beyin göçünün başladığı yıllar olarak ifade edilmektedir (Halman, 1980:993-994; Kurtuluş, 1999:56). Türkiye'nin geri dönüş göçünü teşvik politikaları neticesinde profesyonel meslek sahibi bazı Türk göçmen işgücü Türkiye'ye dönerken bir kısmı ise ABD'ye kalıcı olarak yerleşmiştir (Altschiller, 2000:1797; Kotzeva, 2010:1019-1020). 1950'li yıllarda Türkiye'den ABD'ye emek göçünü anlamak için göçmenlerin yaşam öykülerini anlattığı anı kitaplarından istifade etmek mümkündür. Son yıllarda artan bu kitaplara bir örnek Wall Street'te büyük borsa bankeri firmalarının temsilciğini yapan Yılmaz Erolgaç'ın "Amerika'da Kırk Yıl" isimli kitabıdır. Yılmaz Erolgaç 1958 yılında Türkiye'den ABD'ye göç etmiştir. Erolgaç kitabında, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD'nin Marshall Yardımları ve Türkiye'nin NATO üyesi olmasıyla başlayan iyi ilişkiler sonucunda ABD'nin Türkiye'de yaşam alanlarında etkisini arttırdığını ifade

etmektedir. Bu dönemde ABD’de eğitim görenlerin Türkiye’de yüksek ücretlerle işe başlaması, önceki yıllarda ABD’ye göç eden aile bireylerinin varlığı, Türk ekonomisin içine kapanık ve rekabetçi olmaması nedeniyle yerli sanayinin gelişmemesi ve yaşanan zorlu koşullar Erolgaç’ın Türkiye’den ABD’ye göç etmesine etki etmiştir (Erolgaç, 2019:62-63). Bir başka anı kitabı ise Genereal Electric’te uzun yıllar görev yapan Özcan Tuncel’e aittir. Özcan Tuncel 1955 yılında Sümerbank’ın mühendislik eğitimi için ABD’ye öğrenci göndereceği sınavı kazanarak tam burslu olarak ABD’ye gitmiştir. 6 yıllık eğitimi karşılığında 12 yıl Sümerbank’ta çalışmayı taaddüt eden senedi imzalayan Tuncel, öğrencilik eğitimi için gittiği ABD’ye kalıcı olarak yerleşmiştir (Tuncel, 2019:84-86). Üniversite eğitimi bittikten sonra Türkiye’ye geri dönmek istemeyen Tuncel, doktora yapmak ve iyi iş fırsatlarını değerlendirmek için ABD’de kalmaya karar vermiştir. 1962 yılında General Electric firmasında işe başlayan Tuncel 40 yıl boyunca bu firmada çeşitli pozisyonlarda mühendislik ve yöneticilik yaparak emekli olmuştur (Tuncel, 2019:119-120). Ebru Ekşioğlu da çalışmasında ABD’de başarılı olmuş Türk göçmenlerle mülakatlar yapmıştır. Bu isimlerden birisi de Ergün Kırlikovalı’dır. Kırlikovalı lisansı Boğaziçi Üniversitesi Kimya bölümünde, yüksek lisansı ise Manchester Üniversitesi Polimer Bilimi bölümünde yapmıştır. Kırlikovalı, Türkiye’de iş bulmakta sıkıntı yaşamamasına rağmen aldığı ücretin yetersiz olması, mesleki tatmin duygusunun olmaması, bekara ev verilmemesi, 1970’li yıllarda ülkede yaşanan sağ-sol çatışmaları ve yabancı ülke vatandaşı nişanlısının Türkiye’de yaşayamaya sıcak bakmaması, ekonomik zorluklar, kuyruklar, yokluklar ve ABD’de polimer bilimcilere iyi ücretler verilmesi nedeniyle 1978 yılında Türkiye’den ABD’ye göç ettiğini ifade etmektedir (Ekşioğlu, 2021:10-14).

Bu dönemde Türkiye’den yurtdışına göç eden nitelikli işgücü üzerine ampirik çalışmaların da başladığı görülmektedir. Oğuzkan’ın (1968) kendi iradeleriyle Türkiye’den farklı ülkelere göç eden, tıp doktorları dışında doktoralı bilim adamları ve meslek sahipleri üzerine yapmış olduğu çalışmada yüksek vasıflı Türk işgücünün ABD’ye göç motivasyonları hakkında bilgi elde etmek mümkündür. Bu çalışmada 107’si Türkiye’den ABD’ye göç eden doktoralı işgücü olmak üzere toplam 150² kişi ile anket yapılmıştır. Göç edenlerin büyük çoğunluğunu temel bilimler ve mühendislik alanlarında

² 1962-1963, 1963-1964 ve 1964-1965 yılları arasında tıp fakülteleri haricinde Türkiye’de ortalama 111 kişinin doktora derecesi aldığı ifade edilmektedir (Oğuzkan, 1968:128).

Çalışanlar oluşturmuştur. Yüksek vasıflı işgücünün Türkiye’den çoğunlukla ABD olmak üzere farklı ülkelerde göç etmesine neden olan çekici faktörler arasında en yüksek oran %62 ile mesleki faktörler (zellikle ihtisas alanında daha ileri seviyede yetişme imkanı) olurken, bu durumu %9,3 ile sosyo-kültürel faktörler, %8,7 ile ekonomik faktörler, %8 ile siyasi faktörler ve %1,3 ile kişisel-ailevi faktörler takip etmektedir. Ge neden itici faktörlerde de benzer sonuçları görmek mümkündür (Oğuzkan, 1968:72-113).

1950’li yıllarda Türkiye’de ABD’nin Marshall Yardımları’nın da etkisiyle altyapı ve sanayi üretimini kapsayan büyük harcamalar yapılmıştır. Ancak bu dönemde izlenen ekonomi politikaları başarıya ulaşamamış ve enflasyon, bütçe açığı, dış borçta büyük artışlar grlmştir. Ayrıca ithalat kısıtlamaları, piyasada malların kıt olması ve siyasi huzursuzluklar da toplumun yaşam koşullarını zorlaştırmıştır (Saatçi, 2003:67-68). Bu dönemde Türkiye emek piyasalarında da olumsuzlukları görmek mümkündür. 1950’li yıllarda Türkiye’de tarım sektöründe büyük bir işgücü fazlası ortaya çıkararak işsizlik sorunu meydana gelmiştir (Makal, 2002:121). Türkiye’de kırdan kente kitlesel ve kalıcı g bu dönemde başlamıştır (Koç, 2021:266). 1950’li yıllarda kırsal kesimden kentlere göç eden kişiler çoğunlukla formel sektörde iş bulamamışlardır. cret ve çalışma koşulları bakımından sıkıntılar mevcuttur. Bu durumun temel nedeni ise kentlerdeki gelişim hızının, kırsal kesimden g edenlere yeterli imkanlara sahip istihdam olanakları sağlamamasıdır. Bunun yanında kente göç eden kesimin bir bölümü de işsizlik sorunuyla yüzleşmiştir (Makal, 2002:139). Bu dönemde vasıf düzeyi yüksek Türk göçmenlerin yanı sıra vasıfsız ve yarı vasıflı Türk göçmenlerde ABD’ye göç etmeye başlamıştır. Bu duruma örnek olarak Giresun’un Yağlıdere ilçesinden ABD’ye güç akışı incelenmektedir. 1960’lı yıllardan sonra Giresun’un Yağlıdere ilçesinden ABD’ye bir güç akışı meydana gelmiştir. 1900’l yılların başlarında Giresun’un Yağlıdere ilçesinden ABD’ye göç eden Rum asıllı Osmanlı İmparatorluğu vatandaşı Lefter ember isimli kişinin ziyaret için Giresun’un Yağlıdere ilçesine gelmesi ve ABD’ye gelmek isteyenlere yardım edebileceğini belirtmesi zerine Terzi İzzet lakaplı İzzet Aydın’ın ABD’ye Lefter ember’in yanına gitmesi sonucunda bu bölgeden ABD’ye g başlamıştır. Terzi İzzet sonraki yıllarda ailesini, arkadaşlarını ve hemşerilerini ABD’ye getirtmiş ve Giresun’un Yağlıdere ilçesinden ABD’ye güç akışı yaşanmıştır. 2015 yılında ABD’de yaşayan Türklerin yaklaşık 40.000’inin Giresunlu olduğu tahmin edilmektedir (Bakırcı, 2019:37-40).

1.2.2.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Türkiye’den ABD’ye Göç Eden Emeğin Nitelik Düzeyi ve Yapılan İşler

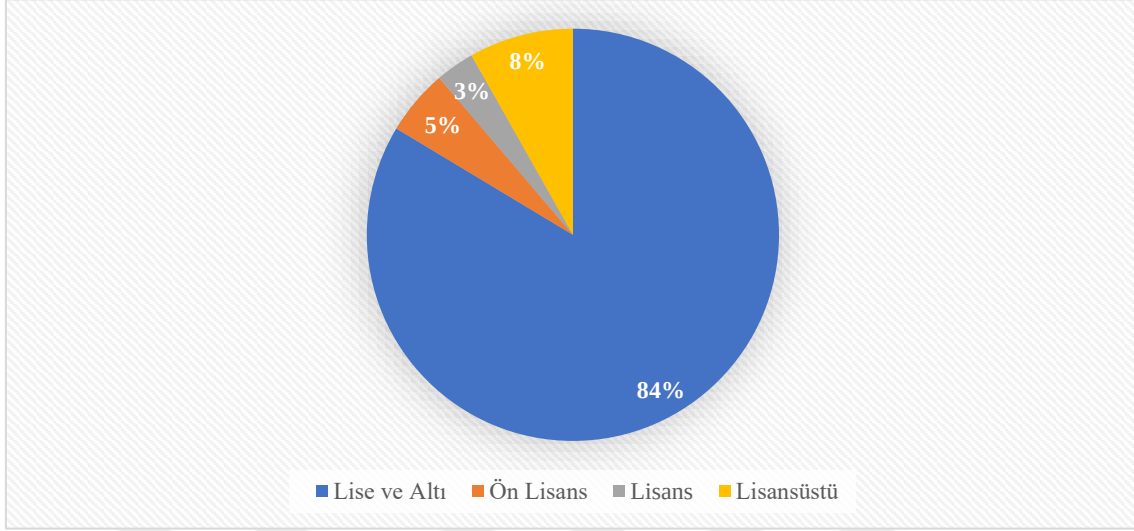
1948 ve 1980 yılları arasında pek çok nitelikli işgücü eğitim ve mesleki uzmanlaşma amacıyla Türkiye’den ABD’ye göç etmiştir. Eğitimlerini tamamlayan çok sayıda nitelikli işgücü Türkiye’ye dönmese rağmen ABD’de akademi, endüstri ve işletme alanlarında cazip teklifler alan önemli sayıdaki Türk işgücü de kalıcı olarak ABD’ye yerleşmiştir. Örneğin, ABD’de lisansüstü derece alan Türk öğrencilerin %10 ile %15’inin ABD’de kalıcı olarak yerleştiği tahmin edilmektedir (Karpat, 2004:620-621). 1960’lı yılların sonlarından 1980’li yılların başlarına kadar başka bir Türk göçmen grubu ABD’ye çalışmak için gitmiştir. Bu Türk göçmenleri arasında terziler, kuaförler, televizyon tamircileri gibi yarı vasıflı zanaatkarlar ve yazar, sanatçı gibi yüksek vasıflı kişiler bulunmaktadır (Ahmed, 1993:85).

ABD göç istatistiklerine göre kısıtlamalarının olduğu 1958 – 1964 yılları arasında Türkiye’den ABD’ye toplam 5257 kişi göç etmiştir. Bu göçmenlerden %44,5’i mesleğini bildirirken %55,5’i ise ev hanımı, çocuk ya da bir mesleği olmayan kişilerdir. Bu dönemde Türkiye’den ABD’ye göç eden ve meslek sahibi olan kişilerin %47’si profesyonel, teknik ve benzer meslek grubunda yer alırken bu grubu sırasıyla %15 ile zanaatkar ve ustabaşılar, %12 ile operatörler ve işçiler, %9 ile de yönetici ve idareciler takip etmektedir. Bir başka ifade ile bu dönemde Türkiye’den ABD’ye göç eden işgücünün çoğunluğu vasıflı ya da profesyonel meslek sahibi kişiler oluşturmıştır.

1965 yılında göç yasalarında değişikliğe gidilmiş ve kotalarda esneme yapılmıştır. 1950’li yılların ortaları ve 1960’lı yılların başlarında ortalama 900 olan Türk göçmen sayısı 1965 - 1979 yılları arasında ortalama 1750’lilere yükselmiştir. 1965 – 1977 yılları arasında Türkiye’den ABD’ye toplam 18021 kişi göç ederken bu kişilerin %42’si mesleğini bildirmiştir. Bu dönemde ABD’ye göç eden Türk işgücü arasında en büyük pay %30 ile profesyonel, teknik ve benzer işlere sahip kesimdedir. Bu grubun ardından %26 ile zanaatkar ve ustabaşılar, %15 ile operatör ve işçiler, %9 ile yönetici ve idareciler gelmektedir. ABD’ye göç eden Türk işgücü içerisinde tarım işleriyle meşgul kişiler oldukça sınırlıdır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1980 yılına kadar olan döneme genel olarak bakıldığında ise %34 ile profesyonel, teknik ve benzer meslek sahibi Türklerin ilk sırada geldiği, bu

grubu ise %26 ile zanaatkar ve ustaların, %14 ile operatör ve işçilerin, %9 ile de yönetici ve idarecilerin takip ettiği görülmektedir.

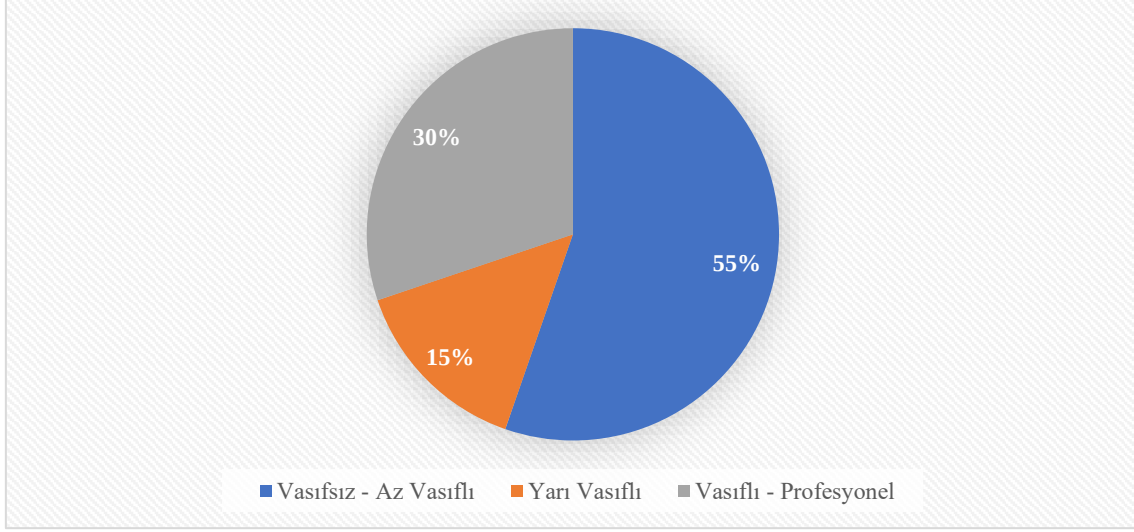

Grafik 3: Türkiye’den ABD’ye Göç Edenlerin Eğitim Düzeyi, 1950 – 1970

Not: 1950, 1960 ve 1970 ABD nüfus sayımı verilerinde Türkiye doğumlu, 15 yaş üzerinde ve işgücüne katılan göçmenleri içermektedir. IPUMS %1’lik ağırlıklandırılmış ABD nüfus sayımı verilerinden elde edilmiştir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

ABD’nin 1950 - 1970 yılları arası nüfus sayımı verileri incelendiğinde bu dönemde ülkede yaşayan Türk göçmenlerin büyük çoğunluğunun lise ve altı eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun temel nedeni geçmiş dönemlerde Osmanlı İmparatorluğu’ndan ve Türkiye’den ABD’ye göç edenlerin eğitim seviyesinin düşük olması ve 1950 ve 1970 yılları arasında yapılan nüfus sayımlarında eski göçmenlerin çoğunlukta bulunmasıdır. Zira 1950’li yıllardan sonra çoğunlukla eğitim seviyesi yüksek kesim Türkiye’den ABD’ye göç etmektedir. Lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip %11’lik kesim bu durumu yansıtmaktadır.

Grafik 4: Türkiye’den ABD’ye Göç Edenlerin Vasıf Düzeyi, 1950 – 1970

Not: 1950, 1960 ve 1970 ABD nüfus sayımı verilerinde Türkiye doğumlu, 15 yaş üzerinde ve işgücüne katılan göçmenleri içermektedir. IPUMS %1’lik ağırlıklandırılmış ABD nüfus sayımı verilerinden elde edilmiştir. Göçmenlerin vasıf seviyesini belirlemek için ABD birincil mesleki bilgi kaynağı O*NET kullanılmış, 1 ve 2. seviye işler Vasıfsız - Az Vasıflı, 3. seviye işler Yarı Vasıflı, 4 ve 5. seviye işler Vasıflı – Profesyonel olarak belirlenmiştir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1950 – 1970 döneminde ABD’de yaşayan Türk göçmen işgücünün %55’i az vasıflı ya da vasıfsız bir meslek sahibi iken vasıflı ya da profesyonel meslek sahibi olanların oranı %30’dur. Osmanlı İmparatorluğu dönemiyle kıyaslandığında, İkinci Dünya Savaşı sonrasında göç eden Türklerin etkisiyle vasıflı ve profesyonel meslek sahibi göçmenlerin oranının yükselişe geçtiği görülmektedir.

1.2.3. 1980 – 2000 Arası Dönemde Türkiye’den ABD’ye Emek Göçü

1980’li yılların başlarında Türkiye’den ABD’ye geçmiş yıllara kıyasla ortalamanın üzerinde göç akışı yaşanmıştır. 1980 – 1983 yılları arasında ortalama 2500 kişi ABD’ye göç etmiştir. Bu artışın 1980 öncesi yaşanan sağ – sol çatışmaları ve sonrasında gerçekleşen 1980 Askeri Darbe dönemine denk gelmesi dikkat çekicidir. 1984 yılında göç sayısında nispeten azalış görülmüş ve 1990 yılına kadar olan dönemde ortalama 1750 kişi ABD’ye göç etmiştir. 1990’lı yıllarda Türkiye’den ABD’ye göç akışında tekrar yükselme yaşanmış ve 1990 – 2000 yılları arasında ortalama 2600 kişi göç etmiştir.

1.2.3.1. 1980 – 2000 Arası Dönemde Türkiye’den ABD’ye Emek Göçünün Nedenleri

1980’li yıllardan sonra küreselleşme ve Türkiye’deki siyasi iklimin değişmesi ile birlikte dış dünyaya ilgi artmıştır. Bu durumun temel nedenleri arasında özellikle 1980’li yılların sonu ile 1990’lı yılların başında Özal hükümetinin dış dünyaya açık olması, rekabetin teşvik edilmesi ve yaygınlaşan televizyon kanalları aracılığıyla dış dünyanın tanınması yer almaktadır (Kaya, 2003:57). Bu dönemde Türkiye’den ABD’ye göç, Türkiye’de istihdam olanaklarının yetersizliği, yeni üniversitelerin açılmasıyla birlikte nitelikli işgücünde artış ve siyasi/ideolojik çatışmalar gibi faktörlerden dolayı niteliksel bir dönüşüm geçirmiştir. 1970’li yılların sonlarında Türkiye’den ABD’ye göçün temel itici faktörleri arasında 1945 yılı sonrası yüksek nüfus artış oranı, Türkiye’de istihdam oranlarının düşük seviyede kalması ve Avrupa işgücü piyasalarının doygunluğa ulaşması neticesinde 1973 ve 1986 yılları arasında Türk işçilerin Avrupa’ya göç sayısındaki keskin düşüş yer almaktadır. Bu faktörlere bireysel bazda, daha yüksek standartlarda yaşama isteği ve ülkedeki yüksek enflasyon da eklenebilir (Karpat, 2004:622-627). Bu dönemde, Türkiye’de her toplumsal kesimden ABD’ye göç akımı meydana gelmiştir. Mesleki eğitim ve uzmanlaşma ile lisansüstü eğitim dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumu mali destekleriyle ABD’ye giden Türk öğrencilerin sayısında büyük bir artış yaşanırken, vasıfsız ve yarı vasıflı pek çok Türk işgücü de ABD’ye yasal ve yasal olmayan yollarla göç etmiştir (Kaya, 2003:57; Köser-Akçapar, 2006:3). 1990 ve 1995 yıllarında ABD, göçmenlik yasalarında tekrar değişikliğe giderek günümüzün mevcut göçmenlik kabul sistemini oluşturmuştur. Bu kapsamda Türkiye’nin ülke kotası da yıllık 26.500 seviyelerine gelmiştir. Yeşil Kart (Green Card³) çekilişleriyle de birlikte Türkiye’den ABD’ye göçün niteliği çeşitlenmiştir (Dağdelen, 2020:43).

1980 – 2000 yılları arası dönemde Türkiye’den ABD’ye göç nedenlerine vurgu yapan çalışmalar mevcuttur. Saatçi (2003) çalışmasında Türkiye’den ABD’ye ağırlıklı olarak 1970 yılı sonrasında göç eden vasıflı ve yüksek gelir grubundan 117 kişi, yarı vasıflı-vasıfsız ve düşük gelir grubundan 77 kişi ile anket yapmıştır. İlk grupta yer alan ve çoğunluğu profesyonel ve vasıflı meslek sahibi olan Türk işgücünün ABD’ye göç nedenleri incelendiğinde %35’inin daha iyi istihdam olanakları ve daha yüksek ücret gibi

³ Resmi adı “Çeşitlilik Göçmen Vize Programı” olan Yeşil Kart, ABD’de kalıcı ikamet ve çalışma izni sağlayan belgedir.

ekonomik, %40'ının daha iyi genel fırsatlar, bireysel özgürlük, gelişim ve aile birleşimi gibi kişisel ve %25'inin çocuklarının eğitimi ve geleceği, belirsizlik, dini ayrımcılık ve aşk gibi diğer nedenler göze çarpmaktadır (Saatçi, 2003:112-124). İkinci grupta yer alan Türk göçmenlerin büyük çoğunluğu ise lise ve altı eğitim seviyesine sahiptir ve ABD'de vasıfsız işgücü içerisinde yer almaktadır. Göç nedenleri ilk grupta yer alan katılımcıları benzer şekilde %43 kişisel, %30 ekonomik ve %27 diğer faktörlerdir (Saatçi, 2003:136-140). Köser-Akçapar'ın (2006) çalışmasında ise Türkiye'den ABD'ye göç edenlerin temel motivasyonlarının 1970'lerin sonlarındaki siyasi istikrarsızlık, anarşi, yolsuzluk, kaynak eksikliği, altyapı zayıflığı, istihdam olanaklarının kısıtlılığı, mesleki ilerleme fırsatının olmayışı, niteliklerin takdir görmemesi, ABD ve Türkiye arasında ücretler ve yaşam standartları açısından büyük farkların bulunması ve çocuklarının eğitimi olduğu belirtilmektedir (Köser-Akçapar, 2006:14-15).

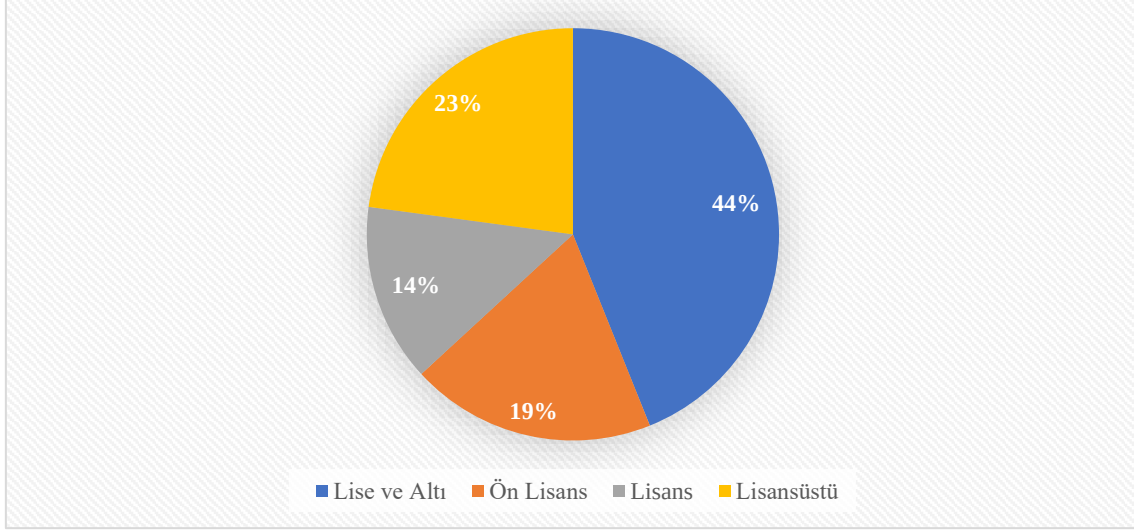
1980 – 2000 döneminde Türkiye'den ABD'ye göç nedenlerine ulaşılabilecek yaşam öyküsü kitapları da bulunmaktadır. Sural (2021) çalışmasında Türkiye'den ABD'ye göç eden kişilerle görüşmeler gerçekleştirmiştir. Görüşülen Türk göçmenler arasında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık bölümünden mezun olan Tayfun Selen, ABD'nin ilk Türk kökenli belediye başkanı⁴ olarak dikkat çekmektedir. Tayfun Selen 1996 yılında Türkiye'den ABD'ye göç etmiştir. Selen, 1990'lı yıllarda Türkiye'de yaşanan ekonomik kriz, yüksek enflasyon, siyasi istikrarsızlık ve iş imkanlarının az olması nedeniyle ABD'yi bir fırsat olarak görüp göç ettiğini ifade etmektedir. ABD'ye geldiğinde ilk olarak benzin istasyonlarında emek piyasalarına giriş yapan Selen, 8 ay sonra kendi mesleği olan mimarlık ofisinde çizim elemanı olmuştur. Sonraki yıllarda ise daha iyi firmalarda yönetici pozisyonlarında çalışmaya devam etmiş ve ardından siyasete atılarak önce belediye meclisine sonrasında ise belediye başkanlığına seçilmiştir (Sural, 2021:57-58). Ünlü Türk piyanist ve besteci Fahir Atakoğlu ise 1990 yılında Yeşil Kart olarak ABD'ye göç etmiş ve sonraki yıllarda ABD vatandaşlığı alarak kalıcı olarak ülkeye yerleşmiştir. Fahir Atakoğlu, Türkiye'den ABD'ye temel göç nedeni olarak dünyanın her ülkesinden müzisyenlerin sanatlarını özgür olarak icra ettikleri ülke olarak ABD'yi görmesini ve müziğini tüm dünya ile paylaşabilmek olduğunu ifade etmektedir (Sural, 2021:32).

⁴ Tayfun Selen 2017 yılında, ABD'nin New Jersey eyaletine bağlı Chatnam'da belediye başkanı olarak seçilmiştir.

1.2.3.2. 1980 – 2000 Arası Dönemde Türkiye’den ABD’ye Göç Eden Emegın Nitelik Düzeyi ve Yapılan İşler

1970’li yılların ortalarından itibaren gelen Türk göçmenlerin çoğunluğunu mühendis, ekonomist ve öğretmenler gibi nitelikli işgücü oluşturmuştur. Buna karşın ABD tıp alanında talep edilen bazı değişiklikler nedeniyle göç eden Türk doktorların sayısında ise azalma meydana gelmiştir. Ayrıca bu dönemde restoran, benzin istasyonu ve ithalat-ihracat işleriyle meşgul küçük ölçekli işletme sahipleri, zanaatkarlar, nitelikli ve nitelikli olmayan işgücü de Türkiye’den ABD’ye göç edenler arasında yer almıştır (Karpat, 2004:623). ABD’ye göç eden vasıfsız Türk işçilerin pek çoğu ABD’ye yasal olmayan yollardan göç etmiştir. Çoğunluğu İngilizce dil yeterliliğine sahip olmayan ve kendilerinden önce göç eden Türklere bağımlı olan yasa dışı Türk göçmenler, ABD’de çoğunlukla bakkal, lokanta ve Türklere ait olan inşaat şirketlerinde işçi olarak çalışmaktadır. Bu göçmenler arasında başarılı olup kendi işlerini kuran ve Yeşil Kart ya da ABD vatandaşlığı alanlar da mevcuttur (Kaya, 2003:57-58).

1983 – 2001 yılları arasında toplam 44.765 kişi Türkiye’den ABD’ye göç etmiştir. Bu göçmenler arasında mesleğini bildirenlerin oranı %42,1 iken ev hanımı, çocuk ya da meslek sahibi olmadığını belirtenlerin oranı %57,9’dur. Bu dönemde ABD’ye göç eden Türk işgücünün %34’ü profesyonel, teknik ve benzeri mesleklere sahiptir. Bu grubu %16 ile hizmet çalışanları, %13 ile yönetici ve idareciler, %13 ile zanaatkarlar ve ustabaşılar takip etmektedir. ABD’ye göç eden Türk işgücü arasında en düşük pay ise %7 ile yönetici asistanları, %7 ile operatörler ve işçiler, %6 ile satış görevlileri ve %4 ile tarım, orman ve balıkçılık ile uğraşanlardır.

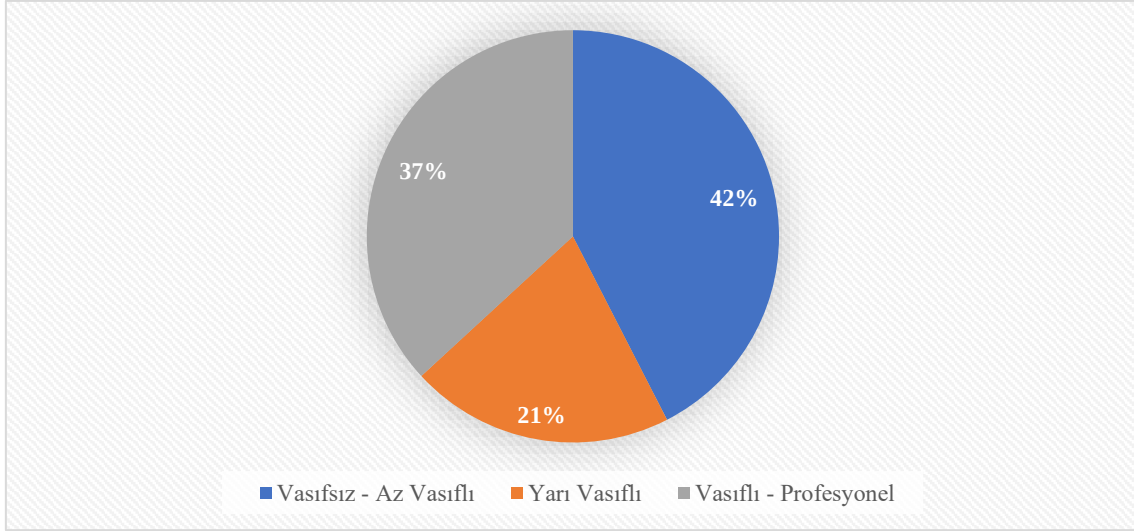

Grafik 5: Türkiye’den ABD’ye Göç Edenlerin Eğitim Düzeyi, 1980 – 2000

Not: 1980, 1990 ve 2000 ABD nüfus sayımı verilerinde Türkiye doğumlu, 15 yaş üzerinde ve işgücüne katılan göçmenleri içermektedir. 1980 ve 1990 yılları için IPUMS %5’lik, 2000 yılı için IPUMS %1’lik ağırlıklandırılmış ABD nüfus sayımı verilerinden elde edilmiştir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1980 – 2000 dönemi ABD nüfus sayımı verilerine göre Türk göçmen işgücünün %44’ü lise ve altı eğitim düzeyine sahiptir. Bu dönemde ABD’de yaşayan Türk işgücü içerisinde eğitim düzeyinin arttığı görülmektedir. Bu durumun temel nedeni ise sonradan gelen göçmenlerin ABD’ye önceki yıllarda göç eden Türklere kıyasla daha yüksek eğitimi olmasıdır. Lisans ve lisansüstü eğitime sahip Türk göçmen işgücünün oranı %37 seviyesindedir.

Grafik 6: Türkiye’den ABD’ye Göç Edenlerin Vasıf Düzeyi, 1980 – 2000

Not: 1980, 1990 ve 2000 ABD nüfus sayımı verilerinde Türkiye doğumlu, 15 yaş üzerinde ve işgücüne katılan göçmenleri içermektedir. 1980 ve 1990 yılları için IPUMS %5’lik, 2000 yılı için IPUMS %1’lik ağırlıklandırılmış ABD nüfus sayımı verilerinden elde edilmiştir. Göçmenlerin vasıf seviyesini belirlemek için ABD birincil mesleki bilgi kaynağı O*NET kullanılmış, 1 ve 2. seviye işler Vasıfsız - Az Vasıflı, 3. seviye işler Yarı Vasıflı, 4 ve 5. seviye işler Vasıflı – Profesyonel olarak belirlenmiştir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1980 – 2000 döneminde ABD’de yaşayan Türk göçmen işgücünün %42’si vasıfsız ya da az vasıflı mesleklere sahipken yarı vasıflı mesleklere sahip göçmenlerin oranı %21, vasıflı ya da profesyonel meslek sahibi göçmenlerin oranı ise %37’dir. Bu dönemde geçmiş yıllara kıyasla vasıfsız ya da az vasıflı Türk işgücü sayısının toplam içerisindeki payında azalma yaşanırken vasıflı ya da profesyonel meslek sahibi Türk işgücünün toplam içerisindeki payında ise artış olduğu görülmektedir.

1.2.4. 2000 - 2021 Arası Dönemde Türkiye’den ABD’ye Emek Göçü

2000’li yıllarda Türkiye’den ABD’ye yıllık ortalama göç sayısı geçmişe kıyasla yükselmiştir. Ekonomik krizin yaşandığı 2001 yılında Türkiye’den ABD’ye 3229 kişi göç ederken 2001 – 2021 yılları arasında ise her yıl ortalama 4300 kişi göç etmektedir. 2016 Askeri Darbe Girişimi sonrası yıllık göç sayısının arttığı görülürken 2020 yılında yaşanan COVID – 19 Pandemisi etkisiyle göç sayısında ortalama rakamlara geri dönmüştür. 2021 yılında ise 4465 kişinin Türkiye’den ABD’ye göç ettiği görülmektedir.

Günümüzde ABD fırsatlar ülkesi imajını korumaktadır ve ABD’nin her yıl düzenlemiş olduğu Yeşil Kart lotarya çekilişine Türkiye’den pek çok kişi katılmaktadır (Bali, 2018:353). ABD piyango sistemi aracılığıyla verilen kalıcı oturma izni nedeniyle - sınırlı sayıda da olsa - toplumun her kesiminden Türk göçmenler ABD’ye gitmekte ve çeşitliliği

artırmaktadır. Bu program kapsamında ABD'ye göç eden Türklerin çoğunluğunun gittikleri ilk dönemde eğitim seviyelerinin altında işlerde çalıştıkları ifade edilmektedir (Köser-Akçapar, 2009:172).

1.2.4.1. 2000 – 2021 Arası Dönemde Türkiye'den ABD'ye Emek Göçünün

Nedenleri

2000'li yıllarda Türkiye'den ABD'ye hem nitelikli hem de vasıfsız işgücü göçü üzerine yapılan çalışmalar artmıştır. Bu çalışmalarda Türkiye'den ABD'ye göçe etki eden faktörler yer almaktadır. İlgili çalışmalarda Türkiye'den ABD'ye göç eden nitelikli işgücünün çoğunlukla eğitim amacıyla ülkeye gittiği ve ardından kalıcı olarak yerleştiği belirtilmektedir (Güngör & Tansel, 2008; Pazarcık, 2010; Gökbayrak, 2012; Şenyürekli & Menjívar, 2012; Esen, 2014; Elveren, 2018).

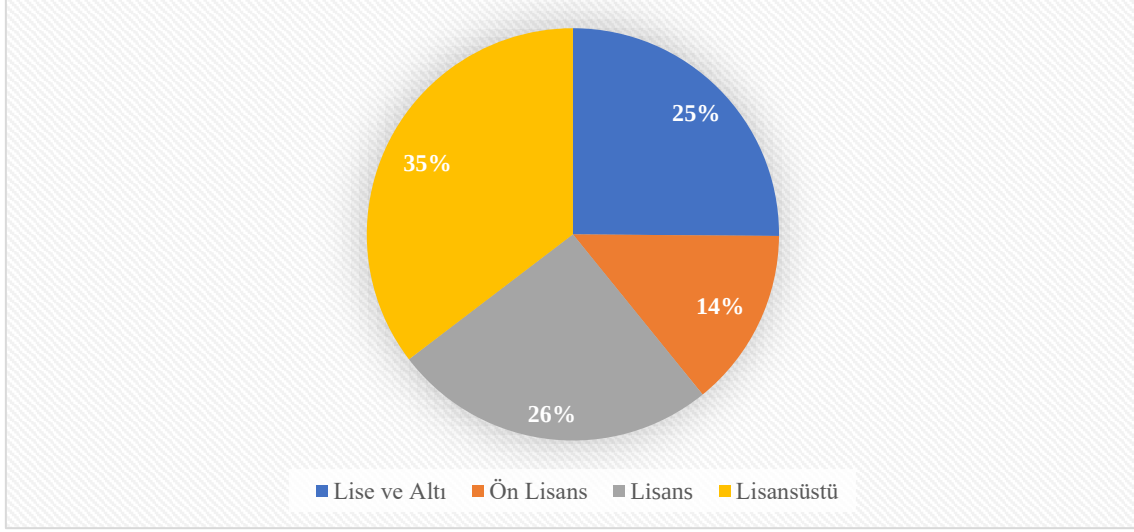
Türkiye'den ABD'ye nitelikli işgücü göçünün nedenleri arasında mesleki, ekonomik, siyasi ve kişisel faktörler yer almaktadır. Nitelikli Türk işgücünün ABD'ye göç etmesine neden olan mesleki faktörler arasında ilk sıralarda mesleki gelişim olanaklarının sınırlı olması ve çalışma hayatında huzuru bozan insan ilişkileri yer almaktadır (Gökbayrak, 2012:138-145). Uluslararası iş deneyimi kazanmak, yurtdışında faaliyetlerini yürüten şirketler tarafından davet edilmek, Türkiye'den daha profesyonel bir ortamda ve mesleklerinde en iyilerle çalışma isteği de nitelikli işgücü göçüne etki etmektedir (Güngör & Tansel, 2008:327-333). Ayrıca akademisyenlerin ABD'ye göçü üzerine yapılan bir çalışmada göçe neden olan mesleki faktörler arasında akademik çalışma hayatında başarının yeterince ödüllendirilmemesi ve liyakatsizlik, akademik çalışma ortamında kurumsal alt yapı ve ekipman olanaklarının kısıtlı olması, akademik çalışma ortamının uzmanlık bilgilerinin tam olarak değerlendirilmesine imkan vermemesi ve iş tatminsizliği yaşanması yer almaktadır (Pazarcık, 2010:72-74). Türkiye'de ücret seviyesinin düşük olması ise ABD'ye nitelikli işgücü göçüne etki eden temel ekonomik faktördür (Pazarcık, 2010; Gökbayrak, 2012). Mesleki ve ekonomik faktörlerin yanı sıra Türkiye'deki siyasi ortamdan uzaklaşma, yaşam tarzı tercihi (Güngör & Tansel, 2008; Elveren, 2018) ve aile durumu (Gökbayrak, 2012; Şenyürekli & Menjívar, 2012) gibi siyasi ve kişisel faktörler de nitelikli işgücü göçüne etkilemektedir.

2000'li yıllarda her ne kadar profesyonel ve vasıflı meslek sahibi Türk göçmen işgücü ABD'ye daha fazla sayıda göç etse de vasıfsız ya da yarı vasıflı Türk göçmen işgücü

arasında da ABD'ye göç akışı yaşanmaktadır. Türkiye'den ABD'ye vasıf düzeyi nispeten düşük göçmenler üzerine yapılan çalışmalarda, göçmenlerin çoğunlukla ağ ilişkilerini kullanarak ABD'ye yerleştikleri sonucuna varılmaktadır (Dağdelen, 2020:150; Yalçın-Özcan, 2020:80). ABD'ye göç eden vasıf düzeyi nispeten düşük Türklerin temel göç motivasyonunu ekonomik faktörler oluşturmaktadır (Karaca & Karaca, 2015; Uzunalioglu, 2019). Ayrıca yasal olmayan yollarla Türkiye'den ABD'ye göç eden kişilerin büyük çoğunluğunun vasıf düzeyi düşüktür (Karaca & Karaca, 2015; Yalçın-Özcan, 2020).

1.2.4.2. 2000 – 2021 Arası Dönemde Türkiye'den ABD'ye Göç Eden Emeğin Nitelik Düzeyi ve Yapılan İşler

2000'li yılların başlarında ABD'de Türk göçmen işgücünün çoğunluğu çeşitli şirketlerde profesyonel olarak çalışırken restoran, market ve seyahat acentesi gibi düşük vasıf seviyesi gerektiren işlerde çalışan sayılarında da artış gözlemlenmektedir (Kaya, 2004:298). Örneğin, göç akışı 1960'lı yıllarda başlayan ve sonraki yıllarda yoğun bir şekilde devam eden Giresunlu göçmenlerin, ABD'de bölgelere göre farklı işler yaptıkları bilinmektedir. ABD'nin New Jersey ve Pennsylvania eyaletlerinde yaşayan Giresunlu göçmenler, çoğunlukla restoran, boyacılık, inşaat, kamyonculuk ve teslimat gibi işlerde istihdam edilmekte ya da kendi işlerine sahip olmaktadır. New York, Long Island'da yaşayan Giresunlu göçmenlerin en temel istihdam alanlarından biri ise benzin istasyonlarıdır. Connecticut ve Massachusetts eyaletlerinde ise gıda sektöründe (özellikle pizza işletmeleri) işveren ya da işçi olmak Giresunlu göçmen işgücü arasında yaygındır (Bakırcı, 2019:154-155). ABD'ye göç eden Giresunluların büyük çoğunluğu herhangi bir meslek sahibi olmadıkları için ABD'de kolay öğrenilebilecek ve iş fırsatlarının çok olduğu sektörlerde çalışmaktadırlar. Bu nedenle ABD'ye ilk geldiklerinde iş beğenmemezlik yapmamaktadırlar ve iş bulmakta zorlanmamaktadırlar. Ayrıca Giresunlu göçmenler iş bulma konusunda birbirlerine yardımcı olmuşlardır (Bakırcı, 2019:170).

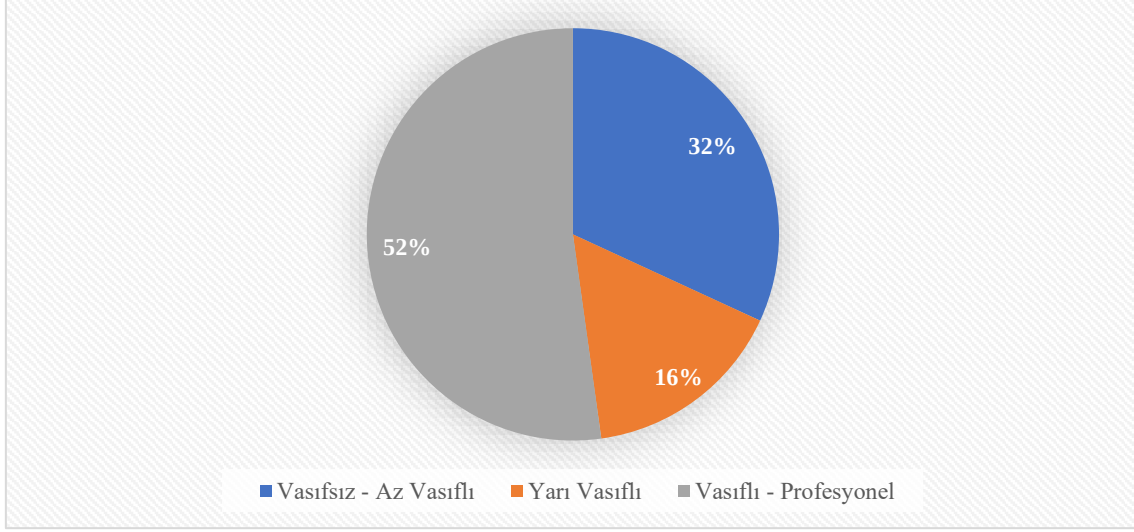

Grafik 7: Türkiye’den ABD’ye Göç Edenlerin Eğitim Düzeyi, 2001 – 2021

Not: 2001 ve 2021 yılları arası Amerikan Toplum Araştırması (American Community Survey – ACS) verilerinde Türkiye doğumlu, 15 yaş üzerinde ve işgücüne katılan göçmenleri içermektedir. IPUMS %1’lik ağırlıklandırılmış ABD nüfus sayımı verilerinden elde edilmiştir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2000 yılından sonra yapılan nüfus sayımlarında ABD’de yaşayan Türk göçmen işgücünün eğitim seviyesinin geçmiş yıllara kıyasla oldukça yükseldiği görülmektedir. Lisans ve lisansüstü eğitime sahip Türk göçmen işgücünün payı %61 iken lise ve altı eğitime sahip göçmenlerin oranı %25’tir. Eski dönemlerde Türkiye’den ABD’ye göç edenlerin oranının 2000’li yıllarda yapılan nüfus sayımlarında az sayıda olması ve 2000’li yıllarda göç eden Türk göçmen işgücünün eğitim düzeyinin yüksekliği bu durumun temel nedenidir.

Grafik 8: Türkiye’den ABD’ye Göç Edenlerin Vasıf Düzeyi, 2001 – 2021

Not: 2001 ve 2021 yılları arası Amerikan Toplum Araştırması (American Community Survey – ACS) verilerinde Türkiye doğumlu, 15 yaş üzerinde ve işgücüne katılan göçmenleri içermektedir. IPUMS %1’lik ağırlıklandırılmış ABD nüfus sayımı verilerinden elde edilmiştir. Göçmenlerin vasıf seviyesini belirlemek için ABD birincil mesleki bilgi kaynağı O*NET kullanılmış, 1 ve 2. seviye işler Vasıfsız - Az Vasıflı, 3. seviye işler Yarı Vasıflı, 4 ve 5. seviye işler Vasıflı – Profesyonel olarak belirlenmiştir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Eğitim düzeyinde olduğu gibi mesleklerde de ABD’de yaşayan Türk göçmen işgücünün yüksek seviyesi dikkat çekmektedir. 2001 – 2021 döneminde ABD’de yaşayan Türk işgücünün çoğunlukla vasıflı ve profesyonel meslek sahibi olduğu görülmektedir. Vasıflı ve profesyonel meslek sahibi Türk işgücünün oranı %52 iken az vasıflı ve vasıfsız meslek sahibi göçmenlerin oranı %32 seviyesindedir.

Genel olarak Türk göçmen işgücünün eğitim durumu, vasıf seviyesi ve ABD emek piyasalarındaki durumunu değerlendirmek için 2022 Amerikan Toplum Araştırması verilerine bakılması gerekmektedir. 2022 verilerinde ABD’de yaşayan Türk göçmenlerin çoğunluğu lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahiptir. ABD yerlilerinde lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahip kişilerin oranı %35,9 iken bu oran göçmenlerde %34,7, Türklerde ise %63,6’dır. ABD’de yaşayan Türk göçmenlerin eğitim seviyesinin ABD yerlileri ve diğer göçmen gruplara kıyasla çok yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Türk göçmenlerin emek piyasalarındaki durumları incelendiğinde işgücüne katılım oranının %67,6, istihdam oranının %64,4, işsizliğin ise %4,8 olduğu görülmektedir. Türk göçmenleri ABD yerlileri ve diğer göçmenlerle kıyaslandığında işgücüne katılım ve işsizlik oranlarında nispeten daha yüksek seviyelerdedir. Türk göçmenler ABD emek piyasalarında çoğunlukla ücretli ve maaşlı olarak istihdam edilmektedir. Ücretli ve maaşlı olarak ABD emek piyasalarında istihdam edilenlerin oranı %76,1 iken kendi hesabına

Çalışanlarda %8,9'dur. Ayrıca Türk göçmenler arasında kamu çalışanlarının oranı da diğerk göçmenlere kıyasla yüksek seviyelerdedir. Türk göçmen işğc arasında %14,8 olan kamu çalışanı statüsü diğerk göçmenlerde %9,7'dir. Bu oran ABD yerlilerinde ise %15,3 seviyelerindedir. Türk göçmen işğc ABD'de çoğunlukla (%59,8) yönetim, işletme, bilim ve sanat mesleklerine sahiptir. Bu grubu %15,5 ile satış ve ofis meslekleri, %11,2 ile hizmet sektörü meslekleri ve %10 ile üretim, lojistik ve malzeme taşıma meslekleri takip etmektedir. İstihdam alanlarının dağılımı incelendiğinde ise Türk göçmen işğc arasında en yüksek pay %24,6 ile eğitim hizmetleri, sağık hizmetleri ve sosyal yardım alanlarındadır.

Türk göçmen işğcnn hem erkeklerde hem de kadınlarda yıllık ortalama kazanç düzeyi Amerikan yerlileri ve diğerk göçmenlere kıyasla daha yüksektir. ABD yerlileri arasında erkeklerin ortalama yıllık kazancı 63,568 Amerikan Doları'dır. Bu rakam erkek göçmenlerde 54.816 Amerikan Doları iken Türk erkek işğcnde ise 87.770 Amerikan Doları'dır. Kadın işğcnde ise ortalama yıllık kazanç seviyesinin erkeklere kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir. ABD yerlisi kadınların ortalama yıllık kazancı 51.773 Amerikan Doları iken, bu rakam diğerk kadın göçmenlerde 47.338 Amerikan Doları, Türk kadın işğcnde ise 69,325 Amerikan Doları'dır.

2. BÖLÜM: OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NE EMEK GÖÇÜNÜN BEŞERİ SERMAYE DÜZEYİ VE GÖÇMEN EMEĞİNİN İŞGÜCÜ PIYASALARINDA KALICILIĞI: 1900-1910 DÖNEMİ ÜZERİNE İNCELEME

2.1. Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye Göç Edenlerin İşgücü Piyasalarında Kalıcılık Sorunu

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında kentleşme ve sanayileşme neticesinde ABD hızlı bir dönüşümden geçmiştir. Bu dönemde fabrikaların sayısı artmış ve yerel işgücü arzı, işgücünü talebini karşılayamaz duruma gelmiştir. Büyüyen işgücü ihtiyacı dünyanın pek çok bölgesinden göçmen işçiyi ABD'ye çekmiştir (Morawska, 2009:12). Kitlesele Göç Çağı (1850-1913) adı verilen bu dönem, insanlık tarihinin en büyük göç olaylarından birisi olarak değerlendirilmektedir ve bu yıllar arasında Avrupa kıtasından ABD'ye yaklaşık 30 milyon kişi göç etmiştir (Abramitzky vd., 2012:1832). Bu dönemde gelen göçmenlerin çoğunluğunu eğitimsiz ve vasıfsız kişiler oluşturmuştur. ABD'li hükümet yetkilileri göçmenleri kabul etmesine karşın bu kişilerin refahının yükselmesi için sorumluluk üstlenmemiştir. İşverenler ise göçmenlerin iş ihtiyacını karşılamış ancak onları en düşük ücretle çalıştırmışlardır (Portes & Rumbaut, 2006:121).

1820 - 1910 yılları arasında Avrupa kıtasından ABD'ye yaşanan göç akımında içlerinde Türk, Arap, Ermeni, Rum, Yahudi ve Bulgar gibi çeşitli etnik kökenden yaklaşık 192.000 Osmanlı İmparatorluğu vatandaşı da yer almıştır (Dillingham Raporu, 1911:13). Bu dönemde ağırlıklı olarak okuma yazma bilmeyen, vasıfsız, düşük gelirli Osmanlı vatandaşları, ABD'ye daha çok bir iş bulup çalışmak ve Anadolu standartlarında zengin bir yaşam sürmeyi sağlayacak geliri elde edip geri dönme arzusuyla kısa vadeli amaçlar için göç etmiştir (Ahmed, 1993:11; Kaya, 2006:3; Şıvgın ve Günaydın, 2015:13). Nitekim Türklerin geri dönüş göçü oranı oldukça yüksektir. 1899 - 1924 yılları arası dönemde yaklaşık 22.000 Türk göçmenin tahminen %86'sının geri döndüğü ifade edilmektedir (Halman, 1980:993). Geri dönüş göçünde, ev sahibi ülke kültürüne uyum sağlayamama, elde edilen maddi birikim sayesinde vatan topraklarında daha müreffeh bir

yaşam sürüleceğine olan kanaat, ev sahibi ülkede evlenmeme/aile kuramama gibi nedenlerin etkili olduğu ifade edilmektedir (Grabowski, 2017:62).

Göçmenlerin gittikleri topraklarda dayanışma amacıyla belirli örgütler etrafında teşkilatlanmaları sosyal hayata uyum sağlamayı ve kalıcılığı kolaylaştırmaktadır. Örneğin, Ermeni göçmenlerin ABD’de kendilerine ait örgütler kurmuş olması sosyal yaşama daha iyi uyum sağlamalarını neden olmuşken (Şıvgın ve Günaydın, 2015: 13), Türklerin bir gün ülkelerine geri dönecekleri fikri, dil öğrenme ve sosyal ağlar kurmalarını engellemiş (Bali, 2018: 167), kurumsallaşma yönündeki faaliyetlerin önüne geçmiş (Kaya, 2006:6) ve bu da uyum sağlamalarını zorlaştıran bir faktör olmuştur. Benzer şekilde, Osmanlı İmparatorluğu’ndan daha önce ABD’ye göç eden Suriyeliler ile ABD’ye sonradan gelen Suriyeli göçmenler arasında sosyal ağın güçlü oluşu, ülkeye yeni gelen göçmenlerin karşılaşabileceği güçlükleri azaltmış ve ev sahibi ülkede kalıcı olmayı sağlayabilmiştir (Baycar, 2020:7, Baycar 2018:110, Günaydın, 2019a: 161). Ancak ABD’ye göç eden Türkler, ülkeleriyle sosyal ağ kurmak ve böylece zincirleme göçlerin oluşumuna katkı sağlamak yerine ülkelerine geri dönmeyi ya da ev sahibi topluma karışmayı tercih etmişlerdir (Akgündüz, 1998: 115). Nihayetinde ABD’de kendi sosyal ağlarını oluşturan Osmanlı Suriyelileri ve Ermenileri, Türklere nazaran daha kalıcı olmuşlardır.

Ev sahibi ülkedeki sosyal farklılıklar ve yaşanan ayrımcılık kalıcılığı etkileyen bir diğer unsurdur. ABD’de gerek eğitim gerek medya aracılığı ile yaratılan algı, Türklerin en hafif tabirle barbar ve ilkel olduğu yönündedir (McCarthy, 2018: 108). Osmanlı bürokratları, Amerikan basını ve yetkilileri tarafından zalim ve ikiyüzlü olarak nitelendirilmiştir (Şahin, 2022:49). Amerikan toplumunun dini ve kültürel farklılıkları sebebiyle Türkleri kabullenmemeleri (Acehan, 2005:111; Baycar, 2020: 6) ve Türklerin Amerikan toplumunun kültürel farklılıkları ile baş edememesi (Grabowski, 2005: 88), ABD’de kalıcı olamamalarına neden olmuştur. Sonuç olarak Türklerin geri dönüş göçü, farklı dil, din ve kültüre sahip Amerikan toplumuyla entegre olamama ile de açıklanabilir (Kurtuluş, 1999: 53).

Göçmenlerin vasıf düzeyi, kalıcılık konusunda önem arz eden faktörlerden biridir. 20. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye göç eden Türklerin çoğu, bakkal, fırın, berber ve kahvehane sahibi olup kendi işini yürütenler dışında, deri ve deri ile ilgili endüstrilerde iş bulmuştur. Türklerin ağırlıklı olarak bu işkolunda yer edinmesinin

sebepleri; vasıfsız oluşları ve deri işinin zor bir iş olması sebebiyle yerliler tarafından yapılmak istenmemesi şeklinde sıralanabilir. Ancak tabakhanelerdeki ve pansiyonlardaki kötü çalışma ve yaşam koşulları, bazı sağlık sorunlarına sebebiyet vermiş ve bu durum Türklerin en iyi ihtimalle evlerine geri dönmeleri sonucunu doğurmuştur (Acehan, 2009: 22-33). Osmanlı İmparatorluğu'ndan göç eden diğer etnik gruplar arasında yer alan örneğin Yahudi ve Ermenilerin nispeten daha eğitilmiş ve vasıf seviyesinin yüksek olduğu (Dillingham Raporu, 1911:96) ve bu sayede de ABD işgücü piyasalarına daha kolay uyum sağlayıp kalıcı olabildikleri değerlendirilmektedir.

Bu bölümde, 1900 ve 1910 döneminde Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne emek göçü beşeri sermaye yönünden analiz edilmiş ve işgücü piyasalarında kalıcılık durumu üzerine etkisi incelenmiştir. Göçmenlerin nitelik düzeyi, eğitim seviyesi ve gidilen ülkede deneyim kazanması işgücü piyasalarında kalıcılık konusunda önem arz eden faktörlerdendir. Bu kapsamda Osmanlı göçmenlerinin beşeri sermayelerine ve kalıcılık durumlarına odaklanılmaktadır.

2.2. İşgücü Piyasalarında Göçmenler ve Kalıcılık Literatürü

Göçmenlerin gidilen ülkede kalıcı olarak yerleşmelerini olumlu ya da olumsuz açıdan etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler, göçmenlerin işgücü piyasalarına erişimi ve ekonomik olarak uyumu, eğitim, vasıf düzeyi ve deneyim gibi beşeri sermaye özellikleri, menşe ve ev sahibi ülkedeki sosyal, ekonomik ve ailevi bağlar (sosyal ağlar), vatandaşlık statüsü, ev sahibi olma ve demografik özellikler olarak sınıflandırılabilir. Bu kısımda göçmenlerin işgücü piyasalarında kalıcılık durumları incelenmektedir.

Göçmenlerin işgücü piyasalarına erişiminin kolay olması ve ekonomik olarak uyum sağlaması kalıcılık üzerine önemli etki etmektedir. Literatürde yaygın görüş, Kitleli Göç Çağında göçmenlerin varış zamanında ev sahibi ülkedeki yerlilere kıyasla önemli ölçüde daha düşük kazançlara sahipken, beceri ve deneyim elde ettikçe bu kazanç farkının zamanla azaldığı yönündedir (Hatton, 2010:949). Hanes (1996) çalışmasında, 19. yüzyıl sonlarında Kuzeybatı Avrupa'dan ABD'ye gelen göçmenlerin yerlilere kıyasla daha yavaş ücret ve mesleki statü artışı olduğunu göstermektedir. Hatton (1997) benzer dönemleri ele aldığı çalışmasında, ABD'ye göç eden yetişkinlerin başlangıçta kazanç dezavantajı yaşadığını ve yıllar geçtikçe yerlilerin kazançlarına yakınlaştığını ortaya koymaktadır. Ayrıca bu çalışmada göçmenlerin geliş yaşının öneminden bahsedilmekte

ve genç yaşta göç edenlerin, yetişkinlere kıyasla daha hızlı kazanç artışı yaşadıkları ifade edilmektedir. Buna karşın Abramitzky vd. (2014) ise bu çalışmalarda yer alan sonuçların tersini iddia etmektedir. Abramitzky vd.'nin (2014) çalışmasında Avrupa medyan gelirinin üzerinde ücrete sahip ülkelerden gelen göçmenlerin ABD'ye ilk geldiklerinde yerlilere kıyasla daha yüksek ücretli mesleklerde çalıştıklarını, medyan geliri ortalaması altında ücrete sahip ülkelerden gelen göçmenlerin ise yerleşiklere kıyasla eşit veya daha düşük ücretli işlerde çalıştıklarını ifade etmektedir. Bu çalışmada göçmenler ile yerleşikler arasındaki olumlu ya da olumsuz ücret farklılığının yıllar boyunca önemli ölçüde devam ettiği belirtilmektedir. İlgili çalışmaya göre düşük vasıf seviyesine sahip olan göçmenler, yerleşiklerle olan beceri farkını zamanla kapatamamışlardır. Bu dönemde ABD işgücü piyasalarında görece başarılı olan göçmenlerin kalıcı olma olasılığının daha yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Abramitzky vd'nin (2019) Kitlel Göç Çağı (1850-1913) döneminde Amerika Birleşik Devletleri'nden Norveç'e geri dönüş göçü üzerine yaptığı bir çalışmada, geri dönen Norveçlilerin, ABD'de kalıcı olan göçmenlere kıyasla daha düşük vasıf gerektiren mesleklere sahip oldukları ve kalıcı olan göçmenlerin geri dönen göçmenlere kıyasla %10 daha fazla kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kitlel Göç Çağı döneminde Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne göç üzerine ise Hanedar ve Uysal (2020) ve Hanedar vd'nin (2022) ampirik çalışmaları bulunmaktadır. Hanedar ve Uysal'ın (2020) 1910 ABD nüfus sayımı kısıtlı verileri ile yapmış oldukları çalışmada, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden Türklerin diğer etnik köken mensubu göçmenlere kıyasla neden kalıcı olamadıkları incelenmiştir. Bu çalışmada, Türklerin diğer etnik köken mensubu göçmenlere kıyasla daha sonraki yıllarda göç etmesinin, İngilizce dil bilme oranının az olmasının ve vasıf seviyesinin düşüklüğünün işgücü piyasalarında kalıcı olamama ihtimallerini artırabileceği öne sürülmektedir. Hanedar vd'nin (2022), Hanedar ve Uysal (2020) çalışmasına kıyasla daha geniş bir veri seti ve değişkenler ile yapmış oldukları çalışmada ise ABD'ye erken göç eden etnik grupların diğer etnik kökene sahip göçmenlere kıyasla daha fazla gelir elde ettikleri ve bu nedenle kalıcı olma ihtimallerinin daha yüksek olduğu ortaya koyulmaktadır. Ayrıca bu çalışmada geri dönüş olasılığının azalmasına etki edebilecek faktörlerin, ABD'de kalış süresi, kendi işine sahip olma, okuma-yazma ve İngilizce dil bilmenin yüksek olması ile nitelikli meslek sahipliği olduğu belirtilmektedir.

Göçmenlerin işgücü piyasalarındaki durumu ve ücret düzeylerinin kalıcılık üzerine etkisini inceleyen tartışmalar sonraki dönemlerde de devam etmektedir. Borjas'ın (1989) vasıf seviyesi yüksek grupta yer alan göçmenlerin kazançları ve geri dönüş göçü üzerine yapmış olduğu çalışmada, işgücü piyasalarında daha iyi performans gösteren, başka bir deyişle daha yüksek ücret alan göçmenlerin ABD işgücü piyasalarında daha kalıcı olduğunu, nispeten daha düşük ücret alan göçmenlerin ise geri dönüş göçü olasılığının daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmada yüksek eğitim seviyesinin beklenildiği gibi ücretleri olumlu etkilediği vurgulanmaktadır. Haan vd. (2021) de Kanada'da benzer şekilde yüksek vasıf seviyesine sahip göçmenlerin kalıcı olma olasılıklarının düşük vasıflı göçmenlere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Borjas & Bratsberg'in (1996) ABD'ye göç eden kişilerin geri dönüşü üzerine yapmış oldukları bir diğer çalışmada, geri dönüş göçü gerçekleştirme olasılığı daha yüksek olan göçmenlerin işgücü piyasalarında daha başarısız olan gruptan olduğu ortaya koyulmaktadır. Brownell (2010) ise geçici ve kalıcı Meksikalı göçmenler arasındaki ücret farklılıklarını incelemiş ve geçici göçmenlerin kalıcı göçmenlere kıyasla %7.4 daha düşük kazandığı sonucuna ulaşmıştır. Söz konusu farkın oluşmasında etkili olan faktörler ise ABD'de kalış süresi, işteki kıdem ve eğitim seviyesidir. Benzer bir diğer çalışmada Gorina vd. (2018) Rusya'da kalıcı statüde olan göçmenlerin, geçici statüde olan göçmenlere kıyasla ortalama %20 daha fazla kazandığını ve yerleşiklere kıyasla kazanç farkının olmadığını belirtmektedir. Bu çalışmada yüksek ücret alan göçmenlerin temel özellikleri, eğitim düzeylerinin yüksek olması, daha fazla tecrübe sahibi olmaları ve vasıflı işlerde çalışmalarıdır. Pinger'in (2010) Moldova üzerine yapmış olduğu çalışmada da kalıcılığın en önemli belirleyicileri arasında göreceli yüksek kazanç farklılığı yer almaktadır. Bijwaard & Wahba (2014) Hollanda'da en düşük gelir grubunda yer alan göçmenlerin en yüksek geri dönüş göçü olasılığına sahip olduklarını ifade etmektedir. Bu çalışmada ayrıca işgücüne katılmanın kalıcılık üzerindeki etkisi değerlendirilmekte ve işgücüne katılmayan göçmenlerin daha yüksek geri dönüş göçü olasılığına sahip olduğu vurgulanmaktadır.

Literatürde ücret seviyelerinin kalıcılık üzerine bir etkisinin olmadığını ya da tersi etki yarattığı sonucuna ulaşan çalışmalar da yer almaktadır. Constant & Massey (2002; 2003) Almanya'da ücretli bir işe sahip olmayanların kalıcı olamadıklarını ve geri dönüş göçü olasılığının daha yüksek olduğunu belirtmekte iken kalıcı olan ve geri dönen göçmenler

arasında ise herhangi bir ücret farklılığının olmadığını ifade etmektedir. Dustmann (2003) ise yine Almanya’da, ev sahibi ülkede ücretlerin artması durumunda amaçlanan kalıcılık süresinin azaldığını ve geri dönüş göçü olasılığının arttığını vurgulamaktadır. Dustmann’a (2003) göre göçmenler, bir taraftan daha yüksek ücretlere karşılık olarak gidilen ülkede kalış süresini uzatmak isterken diğer taraftan göçmenlerin gidilen ülkede kalmanın getirisinin azalması sonucunda geri dönüş olasılıkları artmaktadır. Başka bir ifade ile ev sahibi ülkede ücret seviyelerinin artmasının olumlu ve olumsuz sonuçları olabilir. Gibson & McKenzie’nin (2011) Tonga, Papau Yeni Gine ve Yeni Zelanda’da yüksek vasıflı göçmen işçilerin göç dinamikleri ve geri dönüş göçü belirleyicileri üzerine yapmış oldukları çalışmada, göçmenlerin kazançlarının yüksek olmasına karşın geri dönüş göçünün yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada, geri dönüş göçünün ev sahibi ülkede elde edilen kazançtan ziyade aile hayatı ve yaşam tarzının öneminden söz edilmekte olup, özellikle yüksek vasıflı göçmenlerin geri dönüş göçü ya da kalıcılık eğiliminde kazancın rolünün sınırlı olduğu belirtilmektedir.

Göçmen işçilerin gidilen ülkede ağ bağlantısının olması işgücü piyasalarında kalıcılıkları üzerine olumlu ya da olumsuz etki edebilmektedir. Literatürde tarihsel veriler kullanılarak yapılan Arroyo Abad & Sánchez-Alonso (2018), Arroyo Abad vd (2021), Xu & Zhang (2022), ve Eriksson’un (2020) çalışmaları dikkat çekmektedir. Arroyo Abad & Sánchez-Alonso (2018) ve Arroyo Abad vd’nin (2021), Kitlel Göç Çağı’nda İspanya ve İtalya’dan Arjantin’e (Buenos Aires) göç ve İspanyol göçmenlerin İtalyan göçmenlere kıyasla işgücü piyasalarında daha başarısız olmasının nedenleri incelenmiştir. Bu çalışmalarda, İtalyan göçmenlerin İspanyol göçmenlere kıyasla erken dönemde daha yoğun ve daha geniş etnik sosyal ağlar kurduğu ve bu durumun İtalyan göçmenlerin işgücü piyasalarına uyum sağlamasını kolaylaştırdığı ortaya koyulmaktadır. İtalyan göçmenler dil bilme, beceri seviyesi ve okuryazarlık dezavantajına rağmen İspanyol göçmenlerden daha fazla kazanç elde etmişlerdir. Etnik sosyal ağlar İtalyan göçmenlerin meslek seçimini daha fazla etkilemiş, becerilerine daha uygun ve daha yüksek ücretli işlerle eşleştirmiştir. İspanyol göçmenler ise birbirleriyle rekabet etmiş ve kendi etnik kökeninden vatandaşlarını daha yüksek ücretli işlerden uzaklaştırmıştır. İspanyol sosyal ağları, kendi etnik kökeninden vatandaşlarının işgücü piyasası eşleştirmesinde yetersiz kalmıştır. Xu & Zhang (2022), Kitlel Göç Çağı’nda ABD’ye göç eden Rusya doğumlu göçmenlerin işgücü piyasası sonuçları üzerine çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada, Rusya

doğumlu farklı etnik kökene sahip göçmenler arasında (Yahudi, Alman, Polonyalı, Rus) yüksek derecede mesleki ayrım bulunduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, etnik yerleşim bölgesinin büyüklüğü (özellikle daha yerleşik olanlar) istihdam durumu, mesleğe dayalı kazançlar ve daha yüksek ücretli sektörlerde çalışma olasılığı ile pozitif ilişkilidir. Eriksson ise (2020) 1910-1920 arası dönemde ABD’de etnik yerleşim bölgelerinin Norveçli göçmenlerin ekonomik sonuçları üzerine etkisini incelemiştir. Bu çalışmada, 1900’den sonra göç eden ve ABD’de daha büyük etnik yerleşim bölgelerinde yaşayan Norveçlilerin %10’a varan daha düşük mesleki kazancı olduğu sonucuna varılmakta ve işgücü piyasalarında kalıcılığının olumsuz etkilendiği görülmektedir. ABD’de daha büyük etnik yerleşim bölgelerinde yaşayan Norveçlilerin beyaz yakalı mesleklerde olasılığı daha düşük iken çiftçilik yapma olasılığı daha yüksektir.

Göçmenlerin sosyal ağlarının işgücü piyasalarındaki performansları üzerine çalışmalar son dönemlerde de yoğun şekilde literatürde yer almaktadır. Munshi (2003), 1973-1995 arası dönemde Amerika Birleşik Devletleri işgücünü piyasalarında Meksikalı göçmenlerin sosyal ağlarını incelemiştir. Bu çalışmada, göçmen sosyal ağlarının modern ekonomide çok önemli bir rol oynadığı ve işgücü piyasalarında göçmenlere olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Munshi (2003), sosyal ağlar dolayısıyla göçmenlerin işsiz olma olasılığının daha düşük, tarım dışı istihdam oranının ise daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal ağlardan en fazla fayda sağlayan göçmen kesimler ise dezavantajlı grup olarak ifade edilen kadınlar, yaşlılar ve eğitim seviyesi düşük olanlardır. ABD’ye göç eden Meksikalılar üzerine yapılan bir diğer çalışmada ise (Elsner vd., 2018) ABD toplumuna daha iyi entegre olmuş bir sosyal ağı erişimi olan Meksikalı göçmenlerin, işgücü piyasası hakkında daha doğru bilgiye sahip olup iş bulma konusunda daha avantajlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu çalışmaya benzer olarak Damm (2009), Danimarka’da etnik yerleşim bölgesi büyüklüğünün göçmenlerin işgücü piyasası sonuçları üzerine etkisi üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, etnik sosyal ağların işgücü piyasalarında bilgiyi doğru aktarmasıyla çalışan-iş eşleşme kalitesinin arttığı ve bunun sonucunda göçmenlerin saatlik ücretinin yükseldiği belirtilmektedir. Bu çalışmalara ek olarak, Wang & Maani (2021) ve Wang vd’nin (2021) sırasıyla Yeni Zelanda ve Avustralya üzerine yapmış oldukları çalışmalarda, sosyal ağların göçmenlerin kazançları üzerinde pozitif ve anlamlı bir ilişkinin bulunduğu ortaya koyulmaktadır.

Sosyal ağların göçmenlerin işgücü piyasası performansı üzerine olumlu etki ettiği sonucuna varılan bu çalışmaların aksini iddia eden ya da herhangi bir etkinin bulunmadığını belirten çalışmalar da mevcuttur. Felbo-Kolding & Leschke'nin (2021) Danimarka üzerine yapmış oldukları çalışmada, göç edilen ülkede sosyal ağlara sahip olmanın, göçün ilk yıllarında aylık ücrette hiçbir fark yaratmadığı ifade edilmektedir. Benzer şekilde, Gërkhani & Kosyakova (2022) çalışmasında, Almanya'da iş ararken sosyal ilişkilerinde yerleşik kaynakları kullanan göçmenlerin dışında, daha büyük etnik topluluk potansiyeline sahip olmak, kendi başına göçmenlerin işgücü piyasasına girişini hızlandırmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Buna ek olarak, göç edilen ülkede eş-etnik topluluk büyüklüğünün göçmenlerin saatlik ücretlerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Chuatico vd'nin (2022) Kanada üzerine yapmış oldukları çalışmalarında ise ülkeye ilk girişte etnik bir ekonomiye girmenin uzun vadede yukarı doğru ekonomik hareketliliği engelleyebileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmada, göç edilen ülkede sosyal ağlara giren göçmenlerin gelir düzeyi, girmeyen göçmenlere kıyasla daha düşük olduğu ortaya koyulmakta ve sonuç olarak sosyal bağların küçükte olsa ekonomik dezavantaj yarattığı belirtilmektedir.

2.3. Veri

Bu bölümde, 1900 ve 1910 yılları Amerika Birleşik Devletleri nüfus sayımı verileri kullanılmıştır. İlgili nüfus sayımı verileri IPUMS (Integrated Public Use Microdata Series) aracılığıyla elde edilmiştir. Bu verilerde, ilgili göçmenin doğum yeri ve tarihi, göç ettiği yıl, göç ettiği tarihteki yaşı, nereden göç ettiği, göç ettiği yerin adresi, medeni durumu, mesleği, ana dili, okuma ve yazma bilip bilmediği, çalıştığı endüstri bilgisi gibi çok sayıda detay mevcuttur. Nüfus sayımı verileri gerekli düzenlemeler yapılarak analiz için hazır hale getirilmiştir. 1900 yılı için yaklaşık 9.000, 1910 yılı için ise yaklaşık 80.000 gözlem bulunmaktadır ancak değişkenlerin düzenlenmesi ve veri eksikliği sebebiyle modeller, 15 yaş üzerinde ve işgücüne katılan 51.971 gözlemi içermektedir. Dillingham Raporu'na (1911) göre Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne 1900 – 1910 yılları arasında 161.616 kişi göç etmiştir. Rakamlar, analiz edilen gözlem sayısının temsil gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. 1900 ve 1910 yılları nüfus sayımı verilerinin birleştirilmesinde ise Abramitzky vd.'nin (2020) çalışmasından faydalanılmıştır.

Değişkenler	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma
Sosyo - Demografik			
Yaş	51971	29	9.550
Cinsiyet	51971	0.935	0.246
Medeni Durum	51971	0.435	0.496
Çocuk Sahibi Olma	51971	0.179	0.383
Tarım – Tarım Dışı	51971	0.974	0.160
Kır – Kent	51971	0.826	0.379
Beşeri Sermaye			
Okuryazarlık	51971	0.759	0.428
Göç Yılı	51971	1904	6.772
İşgücü Piyasaları			
Yıllık Ortalama Ücret	51971	415.475	79.901
Yerleşiklere Göre Ort. Ücret	51971	0.617	0.119
Mesleki Gelir Puanı	51971	23.049	8.635
İşgücüne Katılım	51971	100	0
İstihdam	51971	0.947	0.225
İşsizlik	51971	0.053	0.225
İstihdam Statüsü	51971	0.200	0.400

Tablo 1: Osmanlı İmparatorluğu Göçmenlerinin Tanımlayıcı İstatistikleri - 1910

Not: Ücret verileri Hatton ve Williamson (1998: 126–127) elde edilmiştir. Yaş, Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye göç eden ve gözlemde yer alan göçmenlerin yaşlarını göstermektedir. Cinsiyet, kadın göçmenler için 0, erkek göçmenler için 1 değerini almaktadır. Medeni Durum, bekar göçmenler için 0, evli göçmenler için 1 değerini almaktadır. Çocuk Sahibi Olma, çocuk sahibi olmayanlar için 0, çocuk sahibi olanlar için 1 değerini almaktadır. Tarım – Tarım Dışı değişkeni, tarım hanelerini tanımlamaktadır ve tarım haneleri için 0, tarım dışı haneler için 1 değerini almaktadır. Kır – Kent değişkeni, hanelerin bulunduğu alanın kırsal alanda mı yoksa kentsel alanda mı olduğunu göstermektedir ve kırsal alanda yer alan haneler için 0, kentsel alanda yer alan haneler için 1 değerini almaktadır. Okuryazarlık, göçmenin okuryazar olup olmadığını göstermektedir ve hem okur hem yazarsa 1, diğer durumlarda (sadece okur, sadece yazar ve hiçbirisi) 0 değerini almaktadır. Göç yılı, göçmenin ABD’ye varış tarihini göstermektedir. Yıllık Ortalama Ücret, 18 yaş üstü erkek göçmenlerin Amerikan Doları cinsinden 1911 yılındaki yıllık ortalama ücretini göstermektedir. Yerleşiklere Göre Ortalama Ücret, 18 yaş üstü erkek göçmenlerin Amerikan Doları cinsinden 1911 yılındaki yıllık ortalama ücretlerinin, yerleşiklerin 1911 yılındaki Amerikan Doları cinsinden yıllık ortalama ücretlerine oranını göstermektedir. Mesleki Gelir Puanı, IPUMS tarafından elde edilen ve her mesleğe mesleki gelir puanı atayan bir değişken olup, tüm yıllarda her mesleğe, karşılaştırma yapılabilmesi için 1950’de o mesleğe sahip tüm kişilerin medyan toplam gelirini temsil eden bir değer atanmıştır ve böylece sürekli bir meslek ölçümü sağlanmaktadır. İşgücüne Katılım, göçmenlerin işgücüne katılımını göstermektedir ve işgücüne katılmayanlar 0, işgücüne katılanlar 1 değerini almaktadır. İstihdam, göçmenlerin işgücü piyasalarında istihdam durumunu göstermektedir ve istihdam edilmeyenler için 0, istihdam edilenler için 1 değerini almaktadır. İşsizlik, göçmenlerin işgücü piyasalarında işsizlik durumunu göstermektedir ve işsiz olmayanlar için 0, işsiz olanlar için 1 değerini almaktadır. İstihdam Statüsü, göçmenlerin işgücü piyasalarında istihdam statüsünü göstermektedir ve ücretli çalışanlar için 0, kendi hesabına çalışanlar için 1 değerini almaktadır.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1’de Osmanlı İmparatorluğu’ndan Amerika Birleşik Devletleri’ne göç eden kişilerin tanımlayıcı istatistikleri yer almaktadır. Tanımlayıcı istatistikler sosyo-demografik, beşeri sermaye ve işgücü piyasaları olarak sınıflandırılmıştır. Sosyo – Demografik kategori içerisinde gözlemde yer alan tüm göçmenlerin yaş ortalaması 29’dur. Göçmenlerin cinsiyetine bakıldığında büyük bir çoğunluğun erkek olduğu

görülmektedir ve bu oran %93.5'tir. Göçmenlerin %43.5'i evli iken, çocuk sahibi göçmenlerin oranı %17.9'dur. Gözlemde yer alan göçmenlerin büyük bir çoğunluğu kentsel alanda yaşamakta (%82.6) ve tarım dışı hanelerde yaşama oranı %97.4'tür.

Göçmenlerin beşeri sermaye özelliklerini belirlemek için okuryazarlık ve göç yılı değişkenleri yer almaktadır. Tarihsel veride göçmenlerin eğitim durumunu göstermesi amacıyla okuryazarlık değişkeni kullanılmıştır. Gözlemde yer alan tüm göçmenlerin okuryazarlık oranı %75.9'dur. ABD'ye göç tarihinin erken olması deneyim sağlanması nedeniyle göçmenlerin hem işgücü piyasalarına hem de ülkeye uyumu kolaylaştırmaktadır. Bu sebeple ABD'ye göç yılı değişkeni, tecrübe değişkeni yerine kullanılmaktadır ve ortalama göç yılının 1904 olduğu görülmektedir.

Göçmenlerin işgücü piyasalarındaki durumlarını incelemek için temel olarak ücret verileri kullanılmaktadır. Gözlemde yer alan tüm göçmenlerin yıllık ortalama ücreti yaklaşık 415 dolar iken yerleşiklere göre yıllık ortalama ücret oranı ise 0.617 dolardır. Göçmenlerin meslek ölçümünü sağlamak amacıyla kullanılan değişken olan mesleki gelir puanı ortalama 23'tür. Gözlemde yer alan tüm göçmenler işgücüne katılmaktadır ve işgücüne katılanların %94.7'si istihdam edilmekte iken işsiz göçmen oranı %5.3'tür. Göçmenlerin istihdam statülerine bakıldığında ise ücretli çalışan oranının %80, kendi hesabına çalışan oranının ise %20 olduğu görülmektedir.

Etnik Gruplar	Gözlem Sayısı	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	Çocuk Sahibi Olma	Tarım – Tarım Dışı	Kır – Kent	Okur yazarlık	Göç Yılı	Yıllık Ortalama Ücret	Yerleşiklere Göre Ort. Ücret	Mesleki Gelir Puanı	İstihdam	İşsizlik	İstihdam Statüsü
Arap	3943	29	0.803	0.49	0.255	0.991	0.856	0.492	1905	370	0.550	21.236	0.939	0.061	0.255
Arnavut ve Makedon	1644	27	0.995	0.393	0.024	1	0.879	0.627	1907	345.5	0.513	20.835	0.950	0.050	0.035
Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri	4331	28	0.996	0.556	0.021	0.984	0.739	0.677	1907	347.8	0.517	20.340	0.930	0.070	0.025
Ermeni	4348	31	0.943	0.497	0.147	0.974	0.923	0.759	1906	454	0.674	21.436	0.949	0.051	0.059
Yahudi	118	31	0.890	0.492	0.263	0.992	0.907	0.712	1904	513	0.762	23.186	0.949	0.051	0.203
Türk	3197	28	0.986	0.386	0.035	0.995	0.734	0.537	1907	281	0.417	21.557	0.949	0.051	0.043
Yunan	8180	27	0.982	0.311	0.025	0.997	0.730	0.755	1907	300	0.446	21.413	0.945	0.055	0.043
Karma	26210	30	0.920	0.444	0.274	0.958	0.857	0.849	1901	483.5	0.718	24.869	0.950	0.050	0.323

Tablo 2: Etnik Kökene Göre Osmanlı İmparatorluğu Göçmenlerinin Tanımlayıcı İstatistikleri – 1910

Not: Nüfus sayımı verilerinde başka bir etnik detayın bulunmaması nedeniyle etnik kökenin belirlenmesinde anadil beyanları esas alınmıştır. Yaş, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden ve gözlemlerde yer alan göçmenlerin yaşlarını göstermektedir. Cinsiyet, kadın göçmenler için 0, erkek göçmenler için 1 değerini almaktadır. Medeni Durum, bekar göçmenler için 0, evli göçmenler için 1 değerini almaktadır. Çocuk Sahibi Olma, çocuk sahibi olmayanlar için 0, çocuk sahibi olanlar için 1 değerini almaktadır. Tarım – Tarım Dışı değişkeni, tarım hanelerini tanımlamaktadır ve tarım haneleri için 0, tarım dışı haneler için 0 değerini almaktadır. Kır – Kent değişkeni, hanelerin bulunduğu alanın kırsal alanda mı yoksa kentsel alanda mı olduğunu göstermektedir ve kırsal alanda yer alan haneler için 0, kentsel alanda yer alan haneler için 1 değerini almaktadır. Okuryazarlık, göçmenin okuryazar olup olmadığını göstermektedir ve hem okur hem yazarsa 1, diğer durumlarda (sadece okur, sadece yazar ve hiçbirisi) 0 değerini almaktadır. Göç yılı, göçmenin ABD'ye varış tarihini göstermektedir. Yıllık Ortalama Ücret, 18 yaş üstü erkek göçmenlerin Amerikan Doları cinsinden 1911 yılındaki yıllık ortalama ücretini göstermektedir. Yerleşiklere Göre Ortalama Ücret, 18 yaş üstü erkek göçmenlerin Amerikan Doları cinsinden 1911 yılındaki yıllık ortalama ücretlerinin, yerleşiklerin 1911 yılındaki Amerikan Doları cinsinden yıllık ortalama ücretlerine oranını göstermektedir. Ücret verileri Hatton ve Williams (1998: 126–127) elde edilmiştir. Mesleki Gelir Puanı, IPUMS tarafından elde edilen ve her mesleğe mesleki gelir puanı atayan bir değişken olup, tüm yıllarda her mesleğe, karşılaştırma yapılabilmesi için 1950'de o mesleğe sahip tüm kişilerin medyan toplam gelirini temsil eden bir değer atamıştır ve böylece sürekli bir meslek ölçümü sağlanmaktadır. İstihdam, göçmenlerin işgücü piyasalarında istihdam durumunu göstermektedir ve istihdam edilmeyenler için 0, istihdam edilenler için 1 değerini almaktadır. İşsizlik, göçmenlerin işgücü piyasalarında işsizlik durumunu göstermektedir ve işsiz olmayanlar için 0, işsiz olanlar için 1 değerini almaktadır. İstihdam Statüsü, göçmenlerin işgücü piyasalarında istihdam statüsünü göstermektedir ve ücretli çalışanlar için 0, kendi hesabına çalışanlar için 1 değerini almaktadır.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2’de etnik kökene göre Osmanlı İmparatorluğu’ndan Amerika Birleşik Devletleri’ne göç eden kişilerin tanımlayıcı istatistikleri yer almaktadır. Sosyo – Demografik özelliklerde ilk olarak göçmenlerin yaşına bakıldığında en yaşlı etnik grupların ortalama 31 yaş ile Ermeni ve Yahudi göçmenler olduğu görülmekte iken en genç etnik gruplar 27 yaş ile Yunan ve Arnavut, Makedon göçmenlerdir. Gözlem içerisinde yer alan göçmenlerin büyük kısmı erkektir. Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri ile Arnavut ve Makedon etnik grupta yer alan göçmenlerin neredeyse tamamı erkektir. Erkek göçmen ağırlığının en düşük olduğu etnik gruplar ise %80.3 ile Araplar ve %89 ile Yahudilerdir. En yüksek çocuk sahibi olma oranına sahip etnik grup Yahudiler (%26.3) ile Araplar (%25.5) iken en düşük çocuk sahibi olma oranını sahip etnik gruplar Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri (%2.1) ile Yunanlardır (%2.5). Etnik grupların neredeyse tamamı tarım dışı hanelerde yaşamakta iken kentte yaşama oranı en yüksek gruplar %92.3 ile Ermeniler ve %90.7 ile Yahudilerdir. Kentte yaşama oranı en düşük olan etnik gruplar ise Yunanlar (%73) ve Türklerdir (%73.4).

Beşeri sermaye özellikleri incelendiğinde göçmenler arasında en yüksek okuryazarlığa sahip etnik grupların konuşma dilini İngilizce olarak beyan eden ve çoğunluğunu Yahudi ve Ermeni göçmenlerin oluşturduğu Karma grup (%84.9) ile Ermeniler (%75.9) olduğu dikkat çekmektedir. Okuryazarlık seviyesi en düşük olan etnik gruplar ise %49.2 ile Araplar ve %53.7 ile Türklerdir. Ortalama olarak ABD’ye en erken gelen etnik gruplar 1901 yılı ile Karma grup ve 1904’te gelen Yahudilerdir. ABD’ye en geç gelen etnik gruplar ise 1907 yılı ile Yunanlar, Türkler, Arnavut ve Makedonlar ile Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleridir.

Etnik gruba göre göçmenlerin işgücü piyasalarındaki durumları incelendiğinde yıllık ortalama ücreti en yüksek olan grupların 513 dolar ile Yahudiler, 483.5 dolar ile Karma ve 454 dolar ile Ermeniler olduğu görülmektedir. Yıllık ücreti en düşük olan etnik gruplar ise Türkler (281 dolar) ve Yunanlardır (300 dolar). Yerleşiklere göre ortalama yıllık ücret oranı en yüksek olan etnik grup 0.762 dolar ile Yahudiler iken en düşük etnik grup 0.417 dolar ile Türklerdir. Mesleki gelir puanına bakıldığında ise Karma grubun en yüksek puana sahip olduğu (24.8) ve onu Yahudilerin (23.1) takip ettiği görülmektedir. En düşük mesleki gelir puanına sahip etnik gruplar ise Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri (20.3) ile Arnavut ve Makedonlardır (20.8). Göçmenlerin büyük bir çoğunluğu istihdam edilmekte iken işsizlik oranları ise düşüktür. Etnik gruplar arasında en yüksek istihdam seviyesi

%95 ile Karma grupta görülürken en yüksek işsizlik oranı %7 ile Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri grubundadır. Etnik kökene göre göçmenlerin istihdam statüleri incelendiğinde kendi hesabına çalışan en yüksek etnik gruba sahip gruplar %32.3 ile Karma, %25.5 ile Araplar ve %20.3 ile Yahudilerdir. Diğer etnik gruba dahil olan göçmenlerin büyük bir çoğunluğu ücretli olarak çalışmaktadır.

Etnik Köken	Vasıfsız	Vasıflı	Profesyonel
Arap	75.88	16.92	7.20
Arnavut ve Makedon	88.81	10.10	1.09
Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri	89.54	9.31	1.15
Ermeni	76.24	21.21	2.55
Yahudi	61.02	29.66	9.32
Türk	87.36	8.13	4.50
Yunan	85.13	11.77	3.09
Karma	59.40	19.50	21.10
Genel Ortalama	71.27	16.41	12.32

Tablo 3: Etnik Kökene Göre Osmanlı İmparatorluğu Göçmenlerinin Vasıf Düzeyi (%) - 1910

Not: Göçmenlerin vasıf düzeyi Dillingham Raporuna (1911) göre sınıflandırılmıştır. Profesyonel grupta aktör, mimar, din adamı, editör, mühendis, avukat, bilim adamı, müzisyen, heykeltıraş ve sanatçı, doktor, öğretmen gibi meslek sahipleri yer almaktadır. Vasıflı grupta fırıncı, berber, demirci, kasap, marangoz, muhasebeci, terzi, bahçıvan, kuyumcu, çilingir, makinist, ayakkabıcı, şapka ve kep üreticileri, denizci, değirmenci, madenci, camcı, fotoğrafçı, sıvacı, dokumacı ve iplikçi, saat üreticileri, çeşitli vasıflı işçiler (demir – çelik, kürk, metal, tütün işçileri vb.) bulunmaktadır. Vasıfsız grupta tarım işçisi, çiftçi, işçi, hizmetçi, bakıcı, temizlikçi, seyyar satıcı, balıkçı gibi meslek sahipleri yer almaktadır.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Etnik kökene göre göçmenlerin vasıf düzeyleri Tablo 3'te gösterilmektedir. Gözlem içinde yer alan ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden kişilerin çoğunluğunu %71.27 ile vasıfsız meslek sahipleri oluşturmaktadır. Vasıfsız meslek sahiplerini sırasıyla vasıflı meslek sahipleri (%16.41) ve profesyonel meslek sahipleri (%12.32) takip etmektedir. Etnik kökene göre vasıfsız meslek sahiplerine bakıldığında ilk sırada %89.54 ile Bulgar, Sırp, Romen ve diğer gruba dahil olan göçmenler yer alırken, bu grubu Arnavut ve Makedonlar (%88.81) ile Türkler (%87.36) takip etmektedir. Vasıflı meslek sahiplerinin en yüksek olduğu etnik gruplar ise %29.66 ile Yahudiler ve %21.21 ile Ermenilerdir. Profesyonel meslek sahiplerinin yer aldığı grupta en yüksek orana sahip etnik gruplar ise Karma (%21.1) ve Yahudilerdir (%9.32).

Etnik Köken	Vatandaşlık Statüsü	Ev Sahibi Olma
Arap	0.047	0.070
Arnavut ve Makedon	0.014	0.018
Bulgar, Sırp, Romen ve diğerleri	0.008	0.055
Ermeni	0.031	0.112
Yahudi	0.081	0.060
Türk	0.019	0.048
Yunan	0.009	0.056
Karma	0.267	0.171
Genel Ortalama	0.148	0.125

Tablo 4: Etnik Kökene Göre Osmanlı İmparatorluğu Göçmenlerinin Vatandaşlık Statüsü Alma ve Ev Sahipliği – 1910

Not: Vatandaşlık Statüsü, Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye göç eden kişilerin ABD vatandaşlığı alması durumunda 1, diğer durumlarda 0 değerini almaktadır. Ev Sahibi Olma, ABD’den ev alan Osmanlı göçmenleri için 1, diğer durumlar için 0 değerini almaktadır.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4’te etnik kökene göre vatandaşlık statüsü alma ve ev sahibi olma oranları gösterilmektedir. Osmanlı İmparatorluğu’ndan Amerika Birleşik Devletine göç eden kişilerin %14.8’i ABD vatandaşlığı almıştır. ABD vatandaşlığı alan en yüksek orana sahip etnik grup %26.7 ile Karma grup iken bu grubu %8.1 ile Yahudiler, %4.7 ile Araplar ve %3.1 ile Ermeniler takip etmektedir. Diğer etnik gruplarda ABD vatandaşlığı alma oranı oldukça düşük seviyelerdedir. Osmanlı göçmenlerinin ABD’de ev sahibi olma genel ortalaması ise %12.5’tir. ABD’de ev sahibi olan en yüksek etnik gruplar %17.1 ile Karma grup ve %11.2 ile Ermenilerdir.

2.4. Model

Bu bölümde, Osmanlı İmparatorluğu’ndan Amerika Birleşik Devletleri’ne göç eden kişilerin beşeri sermayelerinin işgücü piyasalarında ücret ve kalıcılıkları üzerine etkisini tahmin etmek için aşağıdaki model kullanılacaktır:

$$Y_{ij} = \beta_0 + \beta_1 X_{ij} + C_{ij} + \gamma_j + u_{ij}$$

Yukarıdaki denklemde kullanılan *i* Osmanlı İmparatorluğu’ndan Amerika Birleşik Devletleri’ne göç eden ve 1910 nüfus sayımında yer alan göçmenleri, *j* ise göç edilen Amerika Birleşik Devletleri eyaletlerini ifade etmektedir.

Modelde yer alan *Y_{ij}* bağımlı değişken olup, Osmanlı göçmenlerinin ABD’deki ücretlerini ve kalma olasılığını göstermektedir. Bu değişken için modelde dört farklı değişken kullanılmaktadır. Bu değişkenler; Yıllık Ortalama Ücret, Yerleşiklere Göre

Ortalama Ücret, Mesleki Gelir Puanı ve Kalıcılık Olasılığı'dır. Yıllık Ortalama Ücret, 18 yaş üstü erkek göçmenlerin Amerikan Doları cinsinden 1911 yılındaki yıllık ortalama ücretini göstermektedir. Yerleşiklere Göre Ortalama Ücret, 18 yaş üstü erkek göçmenlerin Amerikan Doları cinsinden 1911 yılındaki yıllık ortalama ücretlerinin, yerleşiklerin 1911 yılındaki Amerikan Doları cinsinden yıllık ortalama ücretlerine oranını ifade etmektedir. İlgili ücret verilerine Hatton ve Williamson'ın (1998: 126–127) çalışmasından ulaşılmıştır. Mesleki Gelir Puanı, IPUMS tarafından elde edilen ve her mesleğe mesleki gelir puanı atayan bir değişkendir. Tüm yıllarda her mesleğe, karşılaştırma yapılabilmesi için 1950'de o mesleğe sahip tüm kişilerin medyan toplam gelirini temsil eden bir değer atanmıştır ve böylece sürekli bir meslek ölçümü sağlanmaktadır. Vasıf düzeyi yükseldikçe mesleki gelir puanı yükselmektedir. Kalıcılık Olasılığı, 1900 ve 1910 yılları ABD nüfus sayımlarında eşleşen göçmenler için kullanılan değişkendir. Her iki nüfus sayımında da (1900 ve 1910) var olan ve dolayısıyla 1910 yılında ABD'de kalmış Osmanlı göçmenleri için 1, diğer Osmanlı göçmenleri için 0 değerini almaktadır. İlgili yıllara ait nüfus sayımı verilerinin birleştirilmesinde Abramitzky vd.'nin (2020) çalışmasından faydalanılmıştır.

X_{ij} değişkeni içerisinde göçmenlerin beşeri sermayesinin ücret ve kalıcılık olasılığı üzerine etkisini tahmin etmek için Vasıf Düzeyi, Okuryazarlık ve Göç Yılı değişkenleri kullanılmaktadır. Vasıf Düzeyi değişkeni, ABD'ye göç eden Osmanlı vatandaşlarının nitelik düzeyine göre meslek sınıflandırmasını temsil etmekte olup Vasıfsız meslek sahipleri için 0, Vasıflı meslek sahipleri için 1 ve Profesyonel meslek sahipleri için 2 değerini almaktadır. Örneğin, vasıflı ve profesyonel meslek sahibi Osmanlı İmparatorluğu vatandaşları için β_1 katsayısının pozitif olması beklenir. Bu durumda, ABD'ye göç eden ve nitelikli mesleklerde çalışan Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlarının ABD'de daha kalıcı olabileceği tahmin edilmektedir. Okuryazarlık değişkeni, Osmanlı göçmenlerinin tarihsel veri ışığında eğitim düzeyini göstermekte olup okuryazar olan göçmenler için 1, diğerleri için 0 değerini almaktadır. Göç Yılı değişkeni, ABD'ye göç eden Osmanlı vatandaşlarının tecrübesini gösteren bir değişken olarak kullanılmaktadır. ABD'ye daha erken göç eden Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlarının tecrübe sağlaması sebebiyle hem işgücü piyasalarına hem de ülkeye uyumunun kolaylaşacağı kabul edilmektedir.

Modelde yer alan C_{ij} ücret ve kalıcılık olasılığını etkileyen kontrol değişkenlerini göstermektedir. Bu değişkenler; Yaş, Cinsiyet, Medeni Durum ve Çocuk'tur. Yaş değişkeni, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden kişilerin yaşlarını göstermektedir. Cinsiyet değişkeni, kadın göçmenler için 0, erkek göçmenler için 1 değerini almaktadır. Medeni Durum değişkeni, göçmenlerin evli olup olmadığını ifade etmekte olup bekar göçmenler için 0, evli göçmenler için 1 değerini almaktadır. Çocuk değişkeni, çocuk sahibi olmayan Osmanlı göçmenleri için 0, çocuk sahibi olan Osmanlı göçmenleri için 1 değerini almaktadır.

Modelde yer alan γ_j değişkeni, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye göç eden kişilerin göç ettikleri eyaletlerdeki ekonomik ve siyasi koşulları tespit etmek için kullanılan eyalet sabit etkilerini göstermektedir. Son olarak, u_{ij} hata terimini ifade etmektedir.

2.5. Ekonometrik Bulgular

Bu bölümde, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden kişilerin beşeri sermaye özelliklerine göre işgücü piyasalarında kalıcılık/özümseme durumunu incelemekte ve tahminler Tablo 5 ve Tablo 6'da gösterilmektedir.

	(1) Yıllık Ücret (\$)	(2) Yerleşiklere Göre Yıllık Ücret (\$)	(3) Mesleki Gelir Puamı	(4) Kalıcılık Olasılığı
Beşeri Sermaye Değişkenleri				
Vasıf Düzeyi	12.37*** (0.000)	0.0183*** (0.000)	9.623*** (0.000)	0.00532*** (0.000)
Okuryazarlık	23.04*** (0.000)	0.0342*** (0.000)	0.194*** (0.000)	0.00289** (0.007)
Göç Yılı	631.4*** (0.000)	0.937*** (0.000)	0.336 (0.854)	-0.0751 (0.167)
Göç Yılı ²	-0.167*** (0.000)	-0.000248*** (0.000)	-0.000101 (0.834)	0.0000191 (0.182)
Kontrol Değişkenleri				
Yaş	-1.364*** (0.000)	-0.00203*** (0.000)	-0.0332* (0.030)	0.00126*** (0.000)
Yaş ²	0.0122*** (0.000)	0.0000181*** (0.000)	0.000183 (0.406)	-0.0000151*** (0.000)
Cinsiyet	-16.70*** (0.000)	-0.0248*** (0.000)	2.749*** (0.000)	0.00458* (0.034)
Medeni Hal	-2.760*** (0.000)	-0.00408*** (0.000)	0.302*** (0.000)	0.000923 (0.447)
Çocuk	16.50*** (0.000)	0.0245*** (0.000)	0.125 (0.149)	0.0105*** (0.000)
Sabit	-594821.5*** (0.000)	-882.5*** (0.000)	-257.4 (0.882)	74.65 (0.148)
Gözlem Sayısı	51971	51971	51971	51971
R ²	0.324	0.324	0.632	0.036

Tablo 5: Ücret / Kalıcılık Olasılığı ve Osmanlı Göçmenleri – 1910

Not: Parantez içinde eyaletlere göre kümelenmiş ve göçmen düzeyinde düzeltilmiş standart sapma değerleri mevcuttur. *, ** ve *** % 10, %5 ve %1 istatistik düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 5'te Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden kişilerin işgücü piyasalarında kalıcılık veya özümseme durumları incelenmektedir. Öncelikli olarak beşeri sermaye değişkenleri analiz edilmektedir.

Sütun (1) – (3)'te yer alan sonuçlara göre, Osmanlı göçmenlerinin vasıf düzeyi arttıkça ücretlerinin yükseldiği görülmektedir. Vasıf Düzeyi değişkeni katsayıları istatistiki olarak anlamlıdır ve sırasıyla 12.37, 0.0183 ve 9.623 değerlerini almaktadır. Göçmenlerin vasıf düzeyindeki bir birimlik artış; yıllık ortalama ücrette 12.37 dolarlık artış meydana getirmekte, yerleşiklere göre yıllık ücrette 0.0183 dolarlık artış sağlamakta ve mesleki gelir puanını 9.623 yükseltmektedir. Vasıf Düzeyi değişkeni Sütun (4)'te de istatistiki olarak anlamlı olup katsayı değeri 0.00532'dir. Bu sonuçlara göre göçmenlerin vasıf düzeyi yükseldikçe kalıcı olma olasılıkları daha artmaktadır denilebilir. Bir diğer beşeri sermaye değişkeni olan göçmenlerin okuryazarlık durumu incelendiğinde ise benzer sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Osmanlı göçmenlerinin okuryazarlık durumu arttıkça ücretleri yükselmektedir. Okuryazarlık değişkeni istatistiki olarak anlamlıdır ve okuryazar olan göçmenler, okuryazar olmayan göçmenlere kıyasla yıllık ortalama 23.04 dolar daha fazla ücret almakta, yerleşiklere göre yıllık ücrette 0.0342 dolar artış yaşamakta ve mesleki gelir puanı 0.194 yükselmektedir. Ayrıca okuryazar olan göçmenlerin kalıcı olma olasılığı okuryazar olmayanlara kıyasla daha yüksektir. Beşeri sermaye değişkenlerinde son olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne göç tarihleri incelenerek kazanılan deneyimin ücretlere ve dolayısıyla da kalıcılığa etkisine bakılmaktadır. Göç Yılı değişkeni (1) ve (2) numaralı sütunlarda istatistiki olarak anlamlı olup pozitif ilişkilidir. Buna göre daha sonraki yıllarda göç eden Osmanlı göçmenlerinin daha önce göç edenlere kıyasla yıllık ortalama ücret ve yerleşiklere göre yıllık ücret oranında daha yüksek skorlar elde etmektedir. Buna karşın Göç Yılı² değişkeni ise istatistiki olarak anlamlıdır ancak katsayısı negatiftir. Bu durum daha sonra gelen göçmenlerin daha yüksek yıllık ücret, yerleşiklere göre ortalama ücret oranı, mesleki gelir puanı ve kalıcılık olasılığında azalarak artış olduğu anlamına gelmektedir. Göç Yılı ve Göç Yılı² değişkenleri (3) ve (4) numaralı sütunlarda ise istatistiki olarak anlamlı değildir. Tablo 5'te yer alan sonuçlarda kontrol değişkenleri olarak yaş, yaş², cinsiyet, medeni durum ve çocuk sahibi olma kullanılmaktadır. Yaş değişkeni (1) - (3)'te yer alan sonuçlarda istatistiki olarak anlamlı olup negatif katsayıya sahiptir. Göçmenlerin yaşı arttıkça ücretlerin düştüğü görülmektedir. Buna karşın kalıcılık olasılığını ifade eden (4)

numaralı sütunda pozitif katsayı değerini almaktadır. Bu sonuç yaşı daha büyük olan göçmenlerin kalıcı olma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Yaş² değişkeni ise yaş değişkeninin aksine (1) ve (2) numaralı sütunlarda istatistiki olarak anlamlı olup pozitif katsayı değerini almakta iken (4) numaralı sütunda negatif katsayıya sahiptir. Cinsiyet değişkeni tüm sütunlardan istatistiki olarak anlamlıdır ancak (1) ve (2) numaralı sütunlarda negatif katsayıya sahipken (3) ve (4) numaralı sütunlarda pozitif katsayı değerini almaktadır. Kadın göçmenlerin ağırlıkta olduğu etnik gruptan göçmenler daha yüksek ücrete ve yerleşiklere göre ücret oranına sahipken, bireysel olarak erkek göçmenlerin mesleki gelir puanı ve kalıcılık olasılıkları daha yüksektir. Medeni Hal değişkeni (1) – (3) sütunları arasında istatistiki anlamlı olup (1) ve (2) numaralı sütunlarda negatif katsayıya sahipken (3) numaralı sütunda pozitif katsayıya sahiptir. Bekar göçmenlerin ağırlıkta olduğu etnik gruplar daha yüksek ücret ve yerleşiklere göre ücrete sahipken bireysel olarak evli göçmenler daha yüksek mesleki gelir puanına sahiptir. Bu değişken için (4) numaralı sütunda yer alan kalıcılık olasılığı ise istatistiki olarak anlamlı değildir. Göçmenlerin çocuk sahibi olmasının ücretler üzerine etkisine bakmak için Çocuk değişkeni kullanılmıştır. Bu değişken (1), (2) ve (4) numaralı sütunlarda istatistiki olarak anlamlıdır ve pozitif katsayıya sahiptir. Çocuk sahibi olan Osmanlı göçmenlerinin çocuk sahibi olmayan Osmanlı göçmenlerine kıyasla daha yüksek ücret aldıkları görülmektedir ve daha fazla kalıcı olma olasılığı söz konusudur.

	(1) Yıllık Ücret (\$)	(2) Yerleşiklere Göre Yıllık Ücret (\$)	(3) Mesleki Gelir Puanı	(4) Kalıcılık Olasılığı	(5) Yıllık Ücret (\$)	(6) Yerleşiklere Göre Yıllık Ücret (\$)	(7) Mesleki Gelir Puanı	(8) Kalıcılık Olasılığı	(9) Yıllık Ücret (\$)	(10) Yerleşiklere Göre Yıllık Ücret (\$)	(11) Mesleki Gelir Puanı	(12) Kalıcılık Olasılığı	(13) Yıllık Ücret (\$)	(14) Yerleşiklere Göre Yıllık Ücret (\$)	(15) Mesleki Gelir Puanı	(16) Kalıcılık Olasılığı
Vasfı Düzeyi					12.37*** (0.000)	0.0183*** (0.000)	9.623*** (0.000)	0.00532*** (0.000)	12.77*** (0.000)	0.0189*** (0.000)	9.637*** (0.000)	0.00589*** (0.000)	3.028*** (0.000)	0.00449*** (0.000)	10.15*** (0.000)	0.00433*** (0.002)
Vasıfsız	--	--	--	--												
Vasıflı	16.63*** (0.000)	0.0247*** (0.000)	4.995*** (0.000)	0.00189 (0.216)												
Profesyonel	22.51*** (0.000)	0.0334*** (0.000)	21.67*** (0.000)	0.0124*** (0.000)												
Okuryazarlık	23.05*** (0.000)	0.0342*** (0.000)	0.181*** (0.000)	0.00288** (0.007)	23.04*** (0.000)	0.0342*** (0.000)	0.194*** (0.000)	0.00289** (0.007)	23.66*** (0.000)	0.0351*** (0.000)	0.208*** (0.000)	0.00353*** (0.001)	4.429*** (0.000)	0.00657*** (0.000)	0.372*** (0.000)	0.00155 (0.357)
Göç Yılı	631.4*** (0.000)	0.937*** (0.000)	0.297 (0.866)	-0.0751 (0.167)									179.0*** (0.000)	0.266*** (0.000)	-1.266 (0.548)	-0.177* (0.016)
Göç Yılı ²	-0.167*** (0.000)	-0.000248*** (0.000)	-0.0000864 (0.852)	0.0000191 (0.182)									-0.0474*** (0.000)	- 0.0000704*** (0.000)	0.000324 (0.560)	0.0000461* (0.017)
Yaş	-1.372*** (0.000)	-0.00204*** (0.000)	-0.0242 (0.100)	0.00127*** (0.000)	-1.364*** (0.000)	-0.00203*** (0.000)	-0.0332* (0.030)	0.00126*** (0.000)	-0.719*** (0.000)	-0.00107*** (0.000)	-0.0348* (0.026)	0.000961*** (0.001)	-0.835*** (0.000)	-0.00124*** (0.000)	-0.0218 (0.367)	0.00301*** (0.000)
Yaş ²	0.0123*** (0.000)	0.0000183*** (0.000)	0.00000717 (0.973)	- 0.0000153*** (0.000)	0.0122*** (0.000)	0.0000181*** (0.000)	0.000183 (0.406)	- 0.0000151*** (0.000)	0.00449* (0.020)	0.00000669* (0.019)	0.000249 (0.270)	- 0.00000804 (0.057)	0.0109*** (0.000)	0.0000161*** (0.000)	0.000112 (0.732)	- 0.0000351*** (0.000)
Cinsiyet	-16.65*** (0.000)	-0.0248*** (0.000)	2.696*** (0.000)	0.00454* (0.036)	-16.70*** (0.000)	-0.0248*** (0.000)	2.749*** (0.000)	0.00458* (0.034)	-15.94*** (0.000)	-0.0237*** (0.000)	2.734*** (0.000)	0.00408 (0.059)	--	--	--	--
Medeni Hal	-2.697*** (0.000)	-0.00399*** (0.000)	0.233*** (0.000)	0.000873 (0.472)	-2.760*** (0.000)	-0.00408*** (0.000)	0.302*** (0.000)	0.000923 (0.447)	-3.909*** (0.000)	-0.00579*** (0.000)	0.282*** (0.000)	0.0000953 (0.937)	-1.928** (0.006)	-0.00285** (0.006)	0.220** (0.004)	0.00169 (0.330)
Çocuk	16.66*** (0.000)	0.0247*** (0.000)	-0.0433 (0.592)	0.0103*** (0.000)	16.50*** (0.000)	0.0245*** (0.000)	0.125 (0.149)	0.0105*** (0.000)	19.15*** (0.000)	0.0284*** (0.000)	0.137 (0.114)	0.0103*** (0.000)	9.220*** (0.000)	0.0137*** (0.000)	-0.0537 (0.581)	0.00643* (0.030)
1910- Varış Tarihi					8.069*** (0.000)	0.0120*** (0.000)	0.0493*** (0.000)	0.00210*** (0.000)								
1910- Varış Tarihi ²					-0.167*** (0.000)	-0.000248*** (0.000)	- 0.000101 (0.834)	0.0000191 (0.182)								
1905 Sonrası Göç									-62.12*** (0.000)	-0.0922*** (0.000)	-0.759*** (0.000)	-0.0418*** (0.000)				
1899-1905 Arası Göç									-11.48*** (0.000)	-0.0170*** (0.000)	-0.724*** (0.000)	-0.0395*** (0.000)				
Ev Sahibi Olma													4.325*** (0.000)	0.00641*** (0.000)	-0.643*** (0.000)	0.0126*** (0.000)

Vatandaşlık Statüsü													0.577	0.000843	0.844***	0.0166***
													(0.375)	(0.382)	(0.000)	(0.000)
Geçmiş Nüfus Yoğunluğu (%)													1.977***	0.00293***	0.0000776	0.0000812**
													(0.000)	(0.000)	(0.951)	(0.002)
Sabit	-	-882.5***	-236.8	74.66	417.5***	0.620***	16.45***	0.957***	477.6***	0.709***	17.37***	1.008***	-	-250.2***	1255.0	171.2*
	594840.4***	(0.000)	(0.887)	(0.148)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	(0.000)	168578.8***	(0.000)	(0.530)	(0.014)
Gözlem Sayısı	51971	51971	51971	51971	51971	51971	51971	51971	51971	51971	51971	51971	30979	30979	30979	30979
R ²	0.325	0.325	0.683	0.036	0.324	0.324	0.632	0.036	0.325	0.325	0.632	0.034	0.659	0.659	0.693	0.042

Tablo 6: Ücret / Kalıcılık Olasılığı ve Osmanlı Göçmenleri – Farklı Değişken ve Modeller – 1910

Notlar: Parantez içinde eyaletlere göre kümelenmiş ve göçmen düzeyinde düzeltilmiş standart sapma değerleri mevcuttur. *, ** ve *** % 10, %5 ve %1 istatistik düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 6’da sonuçlar, farklı değişkenler ve modellerle tekrar incelenmektedir. (1) – (4) sütunlarda vasıf düzeyi değişkeni kukla olarak atanmış ve vasıfsız meslekler baz alınarak tekrar analiz edilmiştir. Vasıflı meslek sahipleri, Vasıfsız meslek sahiplerine kıyasla yıllık ortalama ücret, yerleşiklere göre yıllık ortalama ücret oranı ve mesleki eğitim puanlarında daha yüksek skorlar elde etmektedir. (4) numaralı sütunda yer alan kalıcılık olasılığı ise istatistiki olarak anlamsızdır. Profesyonel meslek sahiplerinde de benzer sonuçları görmek mümkündür. Profesyonel meslek sahiplerinde, Vasıflı meslek sahiplerinden farklı olarak (4) numaralı sütunda gösterilen kalıcılık olasılığı istatistiki olarak anlamlıdır ve katsayısı pozitif değer almaktadır. Bu durumda, Profesyonel meslek sahiplerinin kalıcı olma olasılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Okuryazarlık değişkeninde de Tablo 5’te yer alan sonuçlara benzer sonuçlar görülmektedir. Okuryazar olan göçmenlerin okuryazar olmayan göçmenlere kıyasla yıllık ortalama ücretleri, yerleşiklere göre ortalama yıllık ücret oranları, mesleki gelir puanları ve kalıcı olma olasılıkları daha yüksektir. Göç Yılı ve Göç Yılı² değişkenleri de Tablo 5’te yer alan sonuçlarla benzerdir. Tablo 2.6’da yer alan (5) – (8) numaralı sütunlarında, Tablo 2.5’te yer alan sonuçların istikrarlı olup olmadıkları incelenmektedir. (5) – (8) numaralı sütunlarda, Tablo 2.5’te yer alan Göç Yılı ve Göç Yılı² değişkenleri çıkarılmış ve yerine 1910- Varış Tarihi ve 1910- Varış Tarihi² değişkenleri eklenerek yeniden değerlendirme yapılmıştır. 1910- Varış Tarihi değişkeni yıllık ortalama ücret, yerleşiklere göre yıllık ortalama ücret oranı, mesleki gelir puanı ve kalıcılık olasılığı değişkenlerinde istatistiki olarak anlamlıdır ve pozitif katsayıya sahiptir. Sonuçlara göre, daha erken gelen göçmenlerin yıllık ortalama ücret, yerleşiklere göre yıllık ücret oranı, mesleki gelir puanı ve kalıcılık olasılığında daha yüksek skorlar elde ettiği görülmektedir. 1910- Varış Tarihi² değişkeninde ise yıllık ortalama ücret ve yerleşiklere göre yıllık ortalama ücret oranında istatistiki olarak anlamlı olup negatif katsayı değeri almaktadır. Bu durum daha erken gelen göçmenlerin daha yüksek yıllık ücret ve yerleşiklere göre ortalama ücret oranının azalarak arttığı anlamına gelmektedir. (9) – (12) numaralı sütunlarda da benzer şekilde, Tablo 5’te yer alan Göç Yılı ve Göç Yılı² değişkenleri çıkarılmış ve yerine 1905 Sonrası Göç ve 1899-1905 Arası Göç değişkenleri eklenerek analiz edilmektedir. Her iki değişkende tüm sütunlarda istatistiki olarak anlamlı ve negatif katsayıya sahiptir.

Tablo 2.6’da gösterilen (13) – (16) sütunlarda ise Tablo 2.5’te yer alan sonuçlara kalıcılık olasılığını etkileyen yeni değişkenler eklenerek değerlendirme yapılmaktadır. Bu

doğrultuda modele Ev Sahibi Olma, Vatandaşlık Statüsü ve Geçmiş Nüfus Yoğunluğu (%) değişkenleri eklenmiştir. Ev Sahibi Olma değişkeni, yıllık ortalama ücret, yerleşiklere göre yıllık ortalama ücret oranı ve kalıcılık olasılığı değişkenlerinde istatistiki olarak anlamlıdır ve pozitif katsayıya sahiptir. Buna karşın mesleki gelir puanı değişkeninde negatif katsayı değeri almaktadır. Ev sahibi olma oranı daha yüksek olan etnik gruplarda yıllık ortalama ücret ve yerleşiklere göre yıllık ortalama yıllık ücret daha yüksek, kalıcılık olasılığı da daha fazladır. Ev sahibi olanların bireysel olarak mesleki gelir puanının daha düşük seviyede olduğu görülmektedir. Vatandaşlık Statüsü değişkeni ise tüm sütunlarda istatistiki olarak anlamlı olup pozitif katsayıya sahiptir. Benzer şekilde Geçmiş Nüfus Yoğunluğu (%) değişkeninde de bu sonuçları görmek mümkündür. (13) – (16) sütunlarda yer alan Ev Sahibi Olma, Vatandaşlık Statüsü ve Geçmiş Nüfus Yoğunluğu (%) değişkenlerinin genel olarak ücretleri ve kalıcılığı arttırdığı görülmektedir.

2.6. Tartışma

Yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde; Osmanlı İmparatorluğu’ndan Amerika Birleşik Devletleri’ne göç eden kişilerin vasıf düzeyi yükseldikçe ücretleri ve kalıcılık olasılıklarının yükseldiği sonucuna varılmaktadır. Bu sonuçlar, Kitleli Göç Çağında ABD’ye yapılan göçler neticesinde vasıf seviyesi yüksek göçmen işgücünün ülkede daha yüksek ücret alacağı ve daha kalıcı olacağına dair Abramitzky vd. (2014) ve Abramitzky vd.’nin (2019) çalışmalarını desteklemektedir. Sonraki dönemleri inceleyen çalışmalarda (Borjas (1989), Haan vd. (2021), Borjas & Bratsberg’in (1996), Brownell (2010), Gorina vd. (2018), Bijwaard & Wahba (2014)) da benzer sonuçları görmek mümkündür. Bir başka beşeri sermaye değişkeni olan ve göçmenlerin eğitim durumunu gösteren okuryazarlık durumunda da vasıf düzeyi değişkenine benzer sonuçlar olduğu görülmektedir. Göçmenlerin okuryazarlık seviyesi yükseldikçe ücretlerinde ve kalıcılık olasılığında artış meydana gelmektedir. Borjas (1989), Brownell (2010) ve Gorina vd.’nin (2018) çalışmalarında da benzer sonuçlar görülmektedir. Göçmenlerin işgücü piyasalarında deneyimi için kullanılan diğer beşeri sermaye değişkeni göç yılında ise kalıcılık üzerinde istatistiki olarak anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Tablo 2 ve Tablo 3’te yer alan etnik kökene göre özelliklere bakıldığında vasıf düzeyi daha yüksek olan Yahudi, Ermeni ve Arapların diğer etnik

gruplara göre ücretleri ve kalıcılık olasılıklarının daha yüksek olduğu çıkarımında bulunulabilir. Vasıf düzeyinin nispeten daha düşük seviyede olduğu Bulgar, Sırp, Romen vd., Arnavut ve Makedonlar ile Türklerin ise ücretlerinin ve kalıcılık olasılığının daha düşük olduğu söylenebilir. Benzer sonuçları diğer beşeri sermaye özellikleri olan okuryazarlık ve göç yılında görmek mümkündür. Sonuçlar, Türklerin büyük çoğunluğunun ABD’de kalıcı olamadığını ((Akgündüz, 1998), (Acehan, 2009), (Bali, 2018), (Halman, 1980), (Grabowski, 2017), (Kaya, 2006), (Hanedar ve Uysal, 2020), (Hanedar vd.,2022)) Ermeni, Yahudi ve Arapların ise daha kalıcı olduğu ((Baycar, 2020), (Baycar 2018), (Şıvgın ve Günaydın, 2015), (Günaydın, 2019a), (Hanedar ve Uysal, 2020), (Hanedar vd.,2022)) yönündeki literatürü destekler niteliktedir. Kontrol değişkenlerine bakıldığında ise göçmenlerin yaşı büyüdükçe ücretlerinin azaldığı fakat kalıcılık olasılığının arttığı görülmektedir. Demografik özelliklerden bir diğer değişken olan cinsiyet incelendiğinde, kadın göçmenlerin daha yoğun olduğu etnik gruplarda ortalama yıllık ücretler daha yüksek iken erkek göçmenlerin bireysel mesleki gelir puanı ve kalıcılık olasılığı daha yüksektir. Bekar göçmenlerin daha yoğun olduğu etnik gruplarda ise ortalama yıllık ücret daha yüksek iken bireysel olarak evli göçmenler daha yüksek mesleki gelir puanına sahiptir. Ayrıca çocuk sahibi olan göçmenlerin ücretleri ve kalıcılık olasılıkları daha yüksektir. Alternatif regresyonlarda yer alan 1910 – Varış Tarihi değişkeni göçmenlerin deneyimini gösteren bir vekil olarak kullanılmıştır. Bu değişkene göre erken gelen göçmenlerin ücretleri ve kalıcılık olasılıkları artmaktadır. Ancak deneyim yerine kullanılan vekil değişkenlerde farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu açıdan göç yılı değişkeninin istikrarlı sonuç vermediği görülmektedir. Alternatif regresyonlarla yer alan ve göçmenlerin kalıcılık olasılığını etkileyen diğer değişkenler ev sahibi olma, vatandaşlık statüsü ve geçmiş nüfus yoğunluğu da göçmenlerin ücretlerini ve kalıcılık olasılığını pozitif yönde etkilemektedir.

3. BÖLÜM: TÜRKİYE'DEN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NE EMEK GÖÇÜ VE BEYİN İSRAFI⁵: 2000 – 2019 VERİLERİ ÜZERİNE İNCELEME

3.1. Türkiye'den ABD'ye Göç Edenlerin Beyin İsrafı Sorunu

Amerika Birleşik Devletleri geçmişte olduğu gibi günümüzde de göçmenler için cazibesini sürdürmektedir. Günümüzde ABD'ye, Kitleli Göç Çağı (1850 – 1913) dönemine benzer şekilde göçmen akışı yaşanmakta ancak o döneme kıyasla gelen göçmenlerin niteliklerinde dönüşümler meydana gelmektedir. Bu dönemin göçmen kitlesi geçmişe kıyasla yüksek eğitimli ve profesyonel meslek sahibidir (Morawska, 2019:12-14).

Göçmen yoğunluğunun fazla olduğu ABD'de Türk göçmenlerin sayısı da son dönemlerde artış göstermektedir. Amerikan Toplum Araştırması verilerine göre 2000 ve 2021 yılları arasında Türkiye'den ABD'ye dalgalı bir seyir izlense de her yıl ortalama 4345 kişi göç etmektedir. 2000'lerin başlarında yaklaşık 3000'lerde olan göçmen akışı 2014 yılı haricinde 4000'lerin altına düşmemiş ve 2016 yılında Türkiye'de yaşanan Askeri Darbe Girişimi sonrasında ise en yüksek seviyelere çıkmıştır. ABD'ye Türk göçmen akışı 2020 ve 2021 yıllarında ise tekrardan ortalama seviyelerine geri dönmüştür. Bu yıllar için COVID -19 pandemisinin etkisinden de bahsetmek mümkündür. 2021 yılı itibarıyla ABD'de yaşayan Türk göçmenlerin nüfusu 230.997'dir.

Günümüzde ABD'de yaşayan Türk göçmenlerin büyük çoğunluğunu eğitimli kesim oluşturmakta ve beyin göçü tartışmaları literatürde yer bulmaktadır. 2021 yılı Amerikan Toplum Araştırması verilerine göre ABD'de yaşayan Türk nüfusun %62,7'si lisans ve lisansüstü eğitime sahiptir. Türk göçmenlerin büyük çoğunluğu ABD'de dil problemi yaşamamaktadır. Türk göçmenlerin işgücü piyasaları görünümüne bakıldığında ise %67,2'sinin işgücüne katıldığı, %61,3'ünün istihdamda olduğu ve %5,8'inin ise işsiz olduğu görülmektedir. ABD'ye göç eden Türklerin büyük çoğunluğu (%62,2) yönetim,

⁵ İşgücünün sahip olduğu nitelik seviyesinin altında işlerde çalışması “eksik istihdamın” bir boyutunu oluşturmaktadır. Ayrıca sahip olduğu mesleğin gerektirdiğinden daha fazla eğitimli olmak “aşırı eğitimli” olarak da ifade edilmektedir. Ancak göç literatüründe nitelikli işgücünün uluslararası hareketi beyin göçü olarak ifade edilmekte iken göçmenlerin sahip olduğu niteliklerinin altında işlerde çalışması ise “beyin israfı” olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda çalışmada “beyin israfı” kullanımı tercih edilmiştir.

işletme, bilim ve sanat alanında mesleklere sahiptir ve hane halkı kazanç geliri yıllık ortalama 131.473 Amerikan Doları'dır.

ABD'de yaşayan Türk göçmenlerin eğitim, dil bilme, işgücü piyasaları göstergeleri ve ücret verileri incelendiğinde olumlu bir tablodan söz etmek mümkün iken göçmenlerin kendi nitelik seviyelerinin altında işlerde çalışması anlamına gelen beyin israfı konusunda ise olumsuz bir tablo mevcuttur. Bu bölümün ilerleyen kısımlarında beyin israfı konusu detaylı şekilde incelenmiş ve Türk göçmenlerin ABD'li yerleşiklere ve ABD'deki diğer göçmenlere kıyasla beyin israfına daha fazla maruz kaldığı tespit edilmiştir.

Literatürde, Türkiye'den beyin göçüne ilişkin ampirik çalışmaların varlığını görmek mümkün iken (literatür incelemesi için bkz. Elveren & Toksöz, 2018) Türk göçmenlerin beyin israfı durumlarını mikro veri özelinde nicel olarak analiz eden bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Günümüzde çok tartışılan ancak nicel olarak test edilmeyen Türk göçmenlerin beyin israfı olgusunun değerlendirilmesi çalışmaya özgün nitelik sağlamak ve literatüre katkı yapmaktadır.

3.2. Göçmenler ve Beyin İsrafı Literatürü

Beyin israfı, göçmenlerin ev sahibi ülkede kendi nitelik düzeyinin altında işlerde çalışması olarak ifade edilmektedir. Göçmenlerin sahip oldukları nitelik düzeyinin altında çalışma oranlarının, yerlilere kıyasla daha yüksek seviyelerde olduğu literatürde oldukça büyük yer kaplamaktadır. Göçmenlerin ev sahibi ülkede beyin israfına maruz kalmasına ya da kalmamasına etki eden pek çok faktör mevcuttur. Bu faktörler arasında, göçmenlerin eğitim düzeyi, ev sahibi ülkenin diline hakim olma durumu, gidilen ülkede ikamet süresi, ev sahibi ülkede vatandaşlık statüsüne sahip olma, göç edilen ülkenin özellikleri, menşe ülke özellikleri ve demografik özellikler yer almaktadır. Bu kısımda, göçmenlerin beyin israfına maruz kalma durumları ve beyin israfına etki eden faktörler incelenmektedir.

Bireyin kendi niteliğinin altında mesleklere sahip olması hem ev sahibi ülke yerleşikleri hem de göçmenlerde görülmesine karşın bu durum göçmenlerde daha yaygındır. Madamba & De Jong'un (1997) Amerika Birleşik Devletleri'nde 1990 yılını baz aldığı çalışmasında, Asyalı göçmenler ile ABD'li hispanik olmayan beyaz yerlileri karşılaştırmış ve göçmenlerde, sahip oldukları mesleklere kıyasla aşırı eğitilmiş olma durumunun çok daha yüksek seviyelerde (6 kat) olduğu ortaya koyulmuştur. De Jong &

Madamba'nın (2001) ABD üzerine yaptığı diğer bir çalışmada ise ABD'li yerli azınlık ile göçmenlerin eksik istihdam durumları incelenmiş ve göçmenlerin yerli meslektaşlarına kıyasla iş ve meslek uyumsuzluğunun iki kat daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Beckhusen vd.'nin (2013) ABD üzerine 1980 – 2009 yıllarını kapsayan çalışmada ise göçmenlerin neredeyse yarısının mesleğin gereksinimleriyle eşleşmediği belirtilmektedir. Brandi'nin (2001) Roma'da (İtalya) beyin israfı olgusu üzerine yapmış olduğu araştırmada göçmenlerin çoğunluğunun vasıflı ve yüksek vasıflı olmasına karşın vasıfsız işlerde istihdam edildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Grant & Nadin'in (2007) Asya ve Afrika'dan Kanada'ya gelen vasıflı göçmenlerin beyin israfı deneyimleri üzerine olan çalışmada da benzer sonuçları görmek mümkündür. Bu çalışmada göçmenlerin niteliklerine uygun işleri elde edemediği ve daha düşük nitelik gerektiren işlerde çalışma zorunda kaldıkları ifade edilmektedir. Lianos'un (2007) Yunanistan üzerine 1998 – 2000 yıllarını kapsayan çalışmada üniversite mezunu Yunanlı yerliler ile göçmenlerin aşırı eğitilmiş olma durumu incelenmiştir. İlgili çalışmada göçmenlerin aşırı eğitilmiş olma olasılığı (%66) Yunanlı yerlilere (%37) kıyasla iki kat daha fazladır. Turner'ın (2010) İrlanda üzerine 2002 – 2006 dönemi çalışmada da göçmenlerin işgücü piyasalarında yerlilerin ikamesi olmaktan çok tamamlayıcı pozisyonunda olduğu ve önemli bir kısmının beyin israfına maruz kaldığı belirtilmektedir. Banerjee vd.'nin (2019) Kanada üzerine 1999 – 2010 dönemini kapsayan çalışmada göçmenlerin (özellikle ırksal azınlık göçmenlerin) kendi nitelik seviyesinin altındaki işlerde çalışma olasılığının yerlilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Visintin vd.'nin (2015) 5 kıta ve 86 ülke üzerine 2008 -2013 yıllarını kapsayan çalışmada ise göçmenlerin yerlilere kıyasla aşırı eğitilmiş olma olasılığı %10 daha yüksektir. Benzer şekilde Cim vd.'nin (2020) 11 Avrupa ülkesini kapsayan çalışmada göçmenlerin yerlilere kıyasla mesleğin gereksiniminden fazla eğitilmiş olma olasılığı %10 daha fazladır. Ancak Cim vd. (2020) bu çalışmada aşırı eğitim olasılığının bilişsel özellikler göz önüne alındığında göçmenler için yerlilere kıyasla daha az sorun teşkil ettiğini belirtmektedir. İlgili çalışmada eğitim derecelerinin uluslararası karşılaştırmasının yapılamayacağı belirtilmekte ve bu sebeple bilişsel beceri karşılaştırmasının daha önemli olduğunu vurgulamaktadır. Buna ek olarak Poot & Stillman (2016) çalışmalarında literatürde göçmenlerin aşırı eğitilmiş olacağını karşı ön yargı olduğunu belirtmekte ve detaylı eğitim seviyelerine bakıldığında göçmenlerin benzer nitelikteki yerlilere kıyasla mesleğin gerektirdiğinden daha az niteliğe sahip olma

olasılığının daha yüksek olduğu ifade etmektedir. McGuinness & Byrne (2015) ise AB – 15 ülkeleri üzerine yapmış oldukları çalışmada, literatürün aksine göçmenlerin yerlilere kıyasla aşırı eğitim riskine dair çok az kanıt olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Göçmenlerin eğitim seviyesi beyin israfının temel belirleyicileri arasındadır. Eğitim düzeyi arttıkça göçmenler arasında beyin israfına maruz kalma olasılığı da artmaktadır. Madamba & De Jong (1997)'nin ABD üzerine yapmış olduğu çalışmada üniversite eğitimi alanların iş ve eğitim uyumsuzluğu yaşamaları ve niteliğinin altında işlerde çalışmalarının daha muhtemel olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. ABD üzerine bir diğer çalışmada Beckhusen vd. (2013) yüksek vasıflı göçmenlerin yerlilere kıyasla beyin israfına büyük ölçüde daha fazla maruz kaldığını belirtmektedir. Hou vd.'nin (2021) Kanada üzerine yapmış oldukları çalışmada ise üniversite eğitimi işçi arzındaki artışın yalnızca yarısı üniversite eğitimi gerektiren işlerle eşleştiği dolayısıyla diğer kalan eğitilmiş kesimin kendi niteliğinin altında işlerde çalıştığı ortaya konulmaktadır. Literatürdeki yaygın kanaatin aksine, Lu & Hou'nun (2020) Kanada ve ABD üzerine 2014 – 2016 yıllarını kapsayan çalışmasında ise yüksek lisans derecesine sahip göçmenlerin lisans derecesine sahip göçmenlere kıyasla mesleğin gereksiniminden daha fazla eğitime sahip olma riski daha düşüktür.

Göçmenlerin ev sahibi ülkenin diline hakim olması uyum sürecini kolaylaştıran faktörlerdendir. Ev sahibi ülkenin dil yeterliliğine sahip göçmenler bu sayede işgücü piyasalarında dil eksikliğinden kaynaklanan dezavantajları yaşamamakta ve niteliğine uygun işlere girmek için ev sahibi ülke diline hakim olmayanlara kıyasla daha fazla avantaj sağlamaktadır. Budría & Martínez-de-Ibarreta'nın (2021) Avustralya üzerine 2003 - 2016 yıllarını kapsayan çalışmasında, ev sahibi ülkenin dil yeterliliğine sahip olmanın, göçmenlerin nitelikleriyle uyumsuz olan işlere girme ve aşırı nitelikli olma olasılığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Brandi (2001) göçmenlerin Roma'da beyin israfına maruz kalmasının temel nedenlerinden birisinin dil engeli olduğunu ifade etmektedir. Stier & Levanon (2003) eski Sovyetler Birliği ülkelerinden İsrail'e göç eden kişilerden, İbranice dil becerisine sahip olanların niteliğine daha uygun iş bulma konusunda başarılı olduklarını belirtmektedir. Beckhusen vd.'nin (2013) ABD üzerine 1980 – 2009 yıllarını kapsayan çalışmasında İngilizce dil yeterliliğinin yüksek vasıflı göçmenler arasında beyin israfı riskini azalttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Visintin vd.'nin (2015) 86 ülkede 2008 – 2013 yıllarını kapsayan çalışmasında göçmenlerin dil

uyumsuzluğu, meslek gereksinimine göre aşırı eğitilmiş olma olasılığını %10 artırmaktadır. Lu & Hou (2020) da çalışmasında literatürü destekler sonuçlar bularak ev sahibi ülkenin diline hakim olmanın göçmenlerde aşırı eğitim riskini azalttığını belirtmektedir.

Göç edilen ülkede ikamet süresinin artması göçmenlerin işgücü piyasalarına daha uyumlu hale gelmelerine imkan tanımaktadır. Ayrıca göçmenlerin işgücü piyasalarında deneyim kazandıkça niteliklerine daha uygun mesleki eşleşmeler sağlanacağı öngörülmektedir. Literatürde de yaygın görüş bu yöndedir. Livingstone'un (2010) 1983 – 2004 yıllarına kapsayan çalışmasında, Kanada'ya daha sonraki yıllarda göç eden kişilerin, kendilerinden önceki yıllarda göç eden kişilere ve Kanadalı yerlilere kıyasla daha yüksek seviyede niteliğinin altında işlerde çalıştığı sonucuna ulaşılmaktadır. Dahlstedt'in (2011) İsveç üzerine yapmış olduğu çalışmaya göre ikamet süresi arttıkça meslek gereksiniminden daha fazla niteliğe sahip olma olasılığı azalmaktadır. Beckhusen vd.'nin (2013) ABD ve Lu & Hou'nun (2020) ise ABD ve Kanada üzerine yapmış oldukları çalışmalarında da ikamet süresi uzunluğunun aşırı eğitim olasılığını azalttığını görmek mümkündür. Koutná vd.'nin (2016) Çek Cumhuriyeti üzerine yapmış olduğu çalışmada göçmenlerin ev sahibi ülkede ikamet süresi uzadıkça aşırı eğitilmiş olma olasılığı azalmaktadır. Leschke & Weiss'in (2020) Batı Avrupa ülkeleri üzerine yapmış olduğu çalışmada da göçmenlerin ikamet süresi arttıkça mesleğin gereksiniminden daha fazla niteliğe sahip olma olasılığı azalmaktadır. Benzer şekilde Cim vd.'nin (2020) 11 Avrupa ülkesini kapsayan çalışmasında da göçmenlerin ikamet süresi uzadıkça aşırı eğitilmiş olma olasılığının azaldığı ifade edilmektedir. Poot & Stillman'ın (2016) Yeni Zelanda üzerine 1996 – 2006 yıllarını kapsayan çalışmasında ikamet süresinde artışın benzer nitelikteki göçmenler ve yerliler arasındaki mesleki uyumsuzluk farkını kapattığını belirtmektedir. Ancak literatürde göçmenlerin ikamet süresi arttıkça iş uyumsuzluğunun azalacağı ve niteliklerine uygun işlerin bulunacağına dair tezin desteklenmediği çalışmalarda mevcuttur. Madamba & De Jong (1997) çalışmasında kalış süresinin göçmenlerde beyin israfını azaltacağı yönünde sonuçlara ulaşamamaktadır. Stier & Levanon (2003) çalışmasında eski Sovyet Birliği ülkelerinde İsrail'e göç eden kişiler başlangıçta olduğu gibi göç tarihinden 4 yıl sonra da mesleklerinin gereksiniminden daha fazla eğitime sahiptirler.

Beyin israfı olgusu, göç edilen ülke ve bölgenin özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Ev sahibi ülkeye az gelişmiş ya da gelişmekte olan bölgelerden göç eden kişiler, gelişmiş ülkeden göç eden kişilere kıyasla daha fazla beyin israfına maruz kalmaktadır. Mattoo vd.'nin (2008) ABD'de eğitilmiş göçmenlerin beyin israfı üzerine 1997 - 2000 yılları arasında kapsayan çalışmasında bazı istisnalar dışında Latin Amerika ve Doğu Avrupa'dan gelen göçmenlerin Asya ve Sanayi ülkelerinden gelen göçmenlere kıyasla beyin israfına maruz kalma olasılıklarının daha yüksek olduğu ortaya konulmaktadır. Lo vd.'nin (2019) Kanada ve ABD üzerine yapmış oldukları çalışmada Çinli ve Hindistanlı göçmenlerin diğer ülke göçmenlerine kıyasla beyin israfı yönünden daha iyi durumda oldukları ifade edilmektedir. Bernard'ın (2008) post-sosyalist Avrupa ülkelerinden ABD'ye araştırmacı göçünün özellikleri üzerine 2000 – 2003 yıllarını kapsayan çalışmasında beyin israfı olgusunun eski AB – 15 ülkelerine kıyasla post-sosyalist Avrupa ülkelerinden gelen göçmenlerde yaklaşık iki kat daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmada post-sosyalist Avrupa ülkelerinden gelen göçmenlerin neredeyse yarısının niteliklerinin altında işlerde çalıştıkları ifade edilmektedir. Poot & Stillman'ın (2016) Yeni Zelanda üzerine yapmış oldukları çalışmada da Güney Doğu ve Doğu Avrupa'dan gelen göçmenlerin aşırı eğitilmiş olma olasılıklarının diğer göçmenlere kıyasla yüksek olduğu belirtilmektedir. Biavaschi & Zimmermann (2014) AB Doğu Ortaklığı (Azerbaycan, Beyaz Rusya, Ermenistan, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna) göçmenlerinin Almanya'ya göçü üzerine çalışma yapmışlardır. İlgili çalışmada AB Doğu Ortaklığı göçmenlerinin meslekleri için aşırı eğitilmiş olma olasılıkları eski AB – 15 ülkeleri göçmenleri ve diğer göçmenlere kıyasla daha yüksektir. Johnston vd.'nin (2015) Birleşik Krallık üzerine 2002 – 2013 yıllarını kapsayan çalışmasında Doğu Avrupalı göçmenlerin Batı Avrupalı göçmenlere ve Beyaz – İngiliz yerlilerine kıyasla beyin israfına daha fazla maruz kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır. Nieto vd.'nin (2015) 15 AB ülkesini kapsayan çalışmasında, AB dışı ülkelere gelen göçmenler, AB ülkelerinden gelen göçmenlere ve yerleşiklere kıyasla beyin israfına (yerliler %23.8, AB içi göçmenler %31, AB dışı göçmenler %35) daha fazla maruz kalmaktadır.

Göçmenlerin demografik özellikleri beyin israfı olgusuna etki edebilecek diğer faktörler arasında yer almaktadır. Göçmenlerin yaşına göre beyin israfına maruz kalma durumlarına bakıldığında literatürde farklı sonuçları görmek mümkündür. Lu & Hou'nun (2020) Kanada ve ABD üzerine 2014 – 2016 yıllarını kapsayan çalışmasında göçmenlerin

yaşı arttıkça mesleğin gereksiniminden daha fazla eğitime sahip olma olasılığı azalmaktadır. Diğer bir ifadeyle genç göçmenler daha büyük beyin israfı riski altındadır. Benzer sonuçlar Dahlstedt'ın (2011) İsveç üzerine yapmış olduğu çalışmada da yer almaktadır. İlgili çalışmada göçmenlerin yaşı arttıkça niteliklerine uygun meslek sahibi olma olasılığı artmaktadır. Visintin vd. (2015) ise çalışmasında tersi bir sonuç bularak genç göçmenlerin yaşlı göçmenlere kıyasla beyin israfına maruz kalma olasılığının daha yüksek olmadığını ifade etmektedir. De Alwis vd.'nin (2020) yapmış olduğu çalışmada ise 25 – 34 yaş arası göçmenlere kıyasla 35 yaş üzeri göçmenlerin aşırı eğitilmiş olma olasılığı daha yüksektir. Madamba & De Jong'un (1997) ABD üzerine yapmış oldukları çalışmada, gençlere kıyasla yaşlı ve orta yaşlı göçmenlerin mesleki uyumsuzluğu daha yüksektir. Beyin israfına cinsiyet açısından bakıldığında ise çoğunlukla kadınların daha dezavantajlı kesimde oldukları görülmektedir. Hou vd.'nin (2021) Kanada üzerine 2001 – 2016 yıllarını kapsayan çalışmasında, kadın göçmenlerin erkek göçmenlere kıyasla mesleğin gereksiniminden daha fazla eğitilmiş olma olasılığı daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Benzer sonuçları Lu & Hou'nun (2020) Kanada ve ABD üzerine olan çalışmasında da görmek mümkündür. Koutná vd.'nin (2016) Çek Cumhuriyeti üzerine yapmış oldukları çalışmada kadın göçmenler erkek göçmenlere kıyasla daha fazla beyin israfına maruz kalmaktadır. Stier & Levanon'un (2003) İsrail üzerine yapmış oldukları çalışmada da erkek göçmenlerin işgücü piyasalarında daha avantajlı olduğu belirtilmiştir. İlgili çalışmaya göre erkek göçmenlerin işgücü piyasaları entegrasyonu ve niteliklerine uygun iş bulma olasılıkları kadınlara kıyasla daha yüksektir. Buna karşın Johnston vd.'nin (2015) İngiltere üzerine yapmış oldukları çalışmada kadın göçmenlerin erkek göçmenlere kıyasla beyin israfına maruz kalma olasılıklarını daha düşük olduğu belirtilmektedir. Dahlstedt'ın (2011) İsveç üzerine yapmış oldukları çalışmada da kadın göçmenler erkek göçmenlere kıyasla daha uyumlu bir mesleki eşleşme göstermektedir. Medeni durum açısından beyin israfı olgusu incelendiğinde, evli göçmenlerin beyin israfına daha az maruz kalacağı literatürde daha yaygındır. Lu & Hou (2020)'nun Kanada ve ABD üzerine olan çalışmasına göre, evli göçmenlerin bekar göçmenlere kıyasla mesleğin gerektirdiğinden daha fazla niteliğe sahip olma olasılığı daha düşüktür. Poot & Stillman'ın (2016) Yeni Zelanda üzerine yapmış oldukları çalışmada da benzer sonuçları görmek mümkündür. Johnston vd. (2015) Birleşik Krallık üzerine yapmış oldukları çalışmada evli göçmenlerin niteliklerine daha uygun iş bulma

olasılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. De Alwis vd. (2020) ise çalışmasında tersi sonuç bularak, bekar göçmenlerin evli göçmenlere kıyasla aşırı eğitilmiş olma olasılığının daha düşük olduğunu ifade etmektedir. Beckhusen vd.'nin (2013) ABD üzerine yapmış oldukları çalışmada da evli göçmenlerin mesleğin gerektirdiğinden daha fazla eğitime sahip olma olasılığı daha yüksektir.

Göçmenlerin ev sahibi ülkede vatandaşlık sahibi olması işgücü piyasalarında olumlu sonuçlar doğurabilir. De Alwis vd.'nin (2020) Avustralya üzerine yapmış oldukları çalışmada, Avustralya vatandaşlığına sahip olan göçmenlerin, vatandaşlık statüsü bulunmayan göçmenlere kıyasla nitelik seviyesine uygun meslek sahibi olma olasılıkları daha yüksektir. Beckhusen vd. (2013) ise ABD üzerine yapmış oldukları çalışmada, yüksek eğitilmiş göçmenlerin ABD vatandaşlık statüsüne sahip olmasının vasıflı iş bulma konusunda genel bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

3.3. Veri

Çalışmada, 2000 – 2019 yılları arası Amerikan Toplum Araştırması (American Community Survey – ACS) verileri kullanılmaktadır. İlgili verilere IPUMS (Integrated Public Use Microdata Series) aracılığıyla ulaşılmıştır. IPUMS aracılığıyla elde edilen Amerikan Toplum Araştırması verileri nüfusun %1'lik kesimini oluşturan ağırlıklandırılmış ulusal rastgele örnekleme içermektedir. 2000 – 2019 yılları arasındaki örnekleme doğum yerini Türkiye olarak belirten 18.956 kişi bulunmaktadır. Ancak çalışma emek göçü bağlamında olduğu için işgücüne katılmayan göçmenler örneklemden çıkarılmıştır. Ayrıca çalışmada, beyin israfı olgusu incelendiği için mesleki gereksinimlerin net olmadığı askeri meslek grupları da kapsam dışı bırakılmıştır. Verideki bu düzenlenmeler sonucunda toplam gözlem sayısı 11.540 olarak belirlenmiş ve analiz için hazır hale getirilmiştir.

Amerikan Toplum Araştırması verileri detaylı bilgiler sunmaktadır. Veri içerisinde; yaşanılan bölge, ev sahipliği, toplam hane geliri, ücret veya maaş geliri, yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma, doğum yılı, doğum yeri, vatandaşlık durumu, göç yılı, ABD'de ikamet süresi, konuşulan dil, İngilizce konuşma seviyesi, eğitim düzeyi, işgücüne katılma durumu, istihdam durumu, istihdam statüsü ve meslek gibi pek çok bilgi mevcuttur.

Değişkenler	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma
Sosyo - Demografik			
Yaş	11540	42	12.082
Cinsiyet	11540	0.623	0.485
Medeni Durum	11540	0.678	0.467
Çocuk Sahibi Olma	11540	0.472	0.499
Tarım – Tarım Dışı	11540	0.997	0.052
Vatandaşlık Statüsü	11540	0.616	0.486
Ev Sahibi Olma	11400	0.596	0.491
Göç Yılı	11540	1992	15.242
İşgücü Piyasaları			
Yıllık Ortalama Ücret	11540	59251.947	77645.355
İşgücüne Katılım	11540	1	0
İstihdam	11540	0.953	0.213
İşsizlik	11540	0.047	0.213
İstihdam Statüsü	11540	0.160	0.367

Tablo 7: Türk Göçmenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri, 2000 - 2019

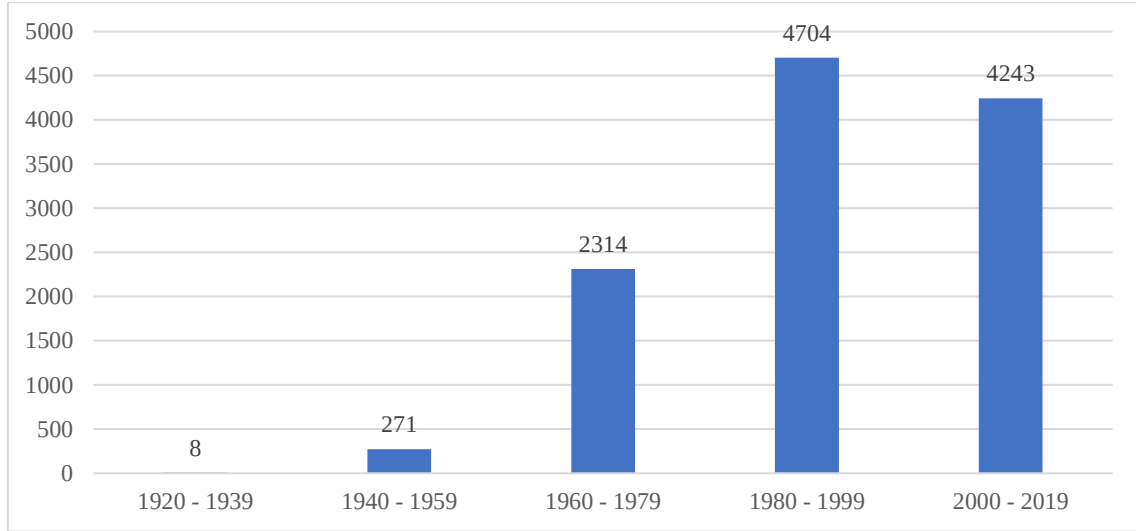
Not: 2000 ve 2019 yılları arası Amerikan Toplum Araştırması verilerinde Türkiye doğumlu, 15 yaş üzerinde ve işgücüne katılan göçmenleri içermektedir. IPUMS %1'lik ağırlıklandırılmış Amerikan Toplum Araştırması verilerinden elde edilmiştir. Yaş, Türkiye'den ABD'ye göç eden ve gözlemlerde yer alan göçmenlerin yaşlarını göstermektedir. Cinsiyet, kadın göçmenler için 0, erkek göçmenler için 1 değerini almaktadır. Medeni Durum, bekar göçmenler için 0, evli göçmenler için 1 değerini almaktadır. Çocuk Sahibi Olma, çocuk sahibi olmayanlar için 0, çocuk sahibi olanlar için 1 değerini almaktadır. Tarım – Tarım Dışı değişkeni, tarım hanelerini tanımlamaktadır ve tarım haneleri için 0, tarım dışı haneler için 1 değerini almaktadır. Vatandaşlık Statüsü, Türkiye'den ABD'ye göç eden kişilerin ABD vatandaşlığı alması durumunda 1, diğer durumlarda 0 değerini almaktadır. Ev Sahibi Olma, ABD'den ev alan Türk göçmenler için 1, diğer durumlar için 0 değerini almaktadır. Göç yılı, göçmenin ABD'ye varış tarihini göstermektedir. Yıllık Ortalama Ücret, göçmenin bir önceki yıl için toplam vergi öncesi ücret ve maaş gelirini göstermektedir. Ücret verisi güncel dolar cinsinden ifade edilmiştir. İşgücüne Katılım, göçmenlerin işgücüne katılımını göstermektedir ve işgücüne katılmayanlar 0, işgücüne katılanlar 1 değerini almaktadır. İstihdam, göçmenlerin işgücü piyasalarında istihdam durumunu göstermektedir ve istihdam edilmeyenler için 0, istihdam edilenler için 1 değerini almaktadır. İşsizlik, göçmenlerin işgücü piyasalarında işsizlik durumunu göstermektedir ve işsiz olmayanlar için 0, işsiz olanlar için 1 değerini almaktadır. İstihdam Statüsü, göçmenlerin işgücü piyasalarında istihdam statüsünü göstermektedir ve ücretli çalışanlar için 0, kendi hesabına çalışanlar için 1 değerini almaktadır.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 7'de Türkiye'den Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden kişilerin tanımlayıcı istatistikleri yer almaktadır. Örnekleme de yer alan göçmenlerin yaş ortalaması 42'dir. Göçmenlerin %62.3'ü erkek iken %37.7'si kadındır. Göçmenlerin medeni durumlarına bakıldığında çoğunluğun evli (%67.8) olduğu görülmektedir. Göçmenlerin %47.2'si çocuk sahibi iken %52.8'i çocuk sahibi değildir.

ABD'ye göç eden Türklerin neredeyse tamamı tarım dışı hanelerde yaşamaktadır. Bu göçmenlerin %59.6'sı ABD'de ev sahibi iken %40.4'ü kiracıdır. Türk göçmenler arasında ABD vatandaşlığı alanların oranı %61.6'dır. Örnekleme de yer alan Türk göçmenlerin ABD'ye ortalama göç etme yılı ise 1992'dir.

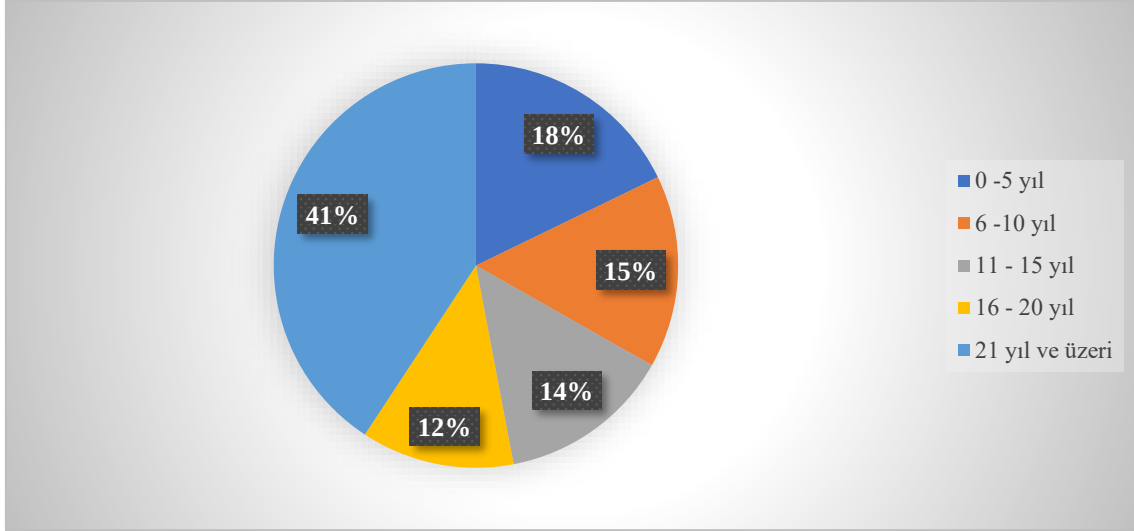
Çalışma emek göçü bağlamında olduğu için örnekleme yalnızca işgücüne katılan göçmenler dahil edilmiştir. İşgücüne katılan Türk göçmenlerin %95.3'ü istihdamda yer alırken %4.7'si ise işsiz durumdadır. Göçmenlerin istihdam statüsüne bakıldığında ise büyük bir çoğunluğun ücretli olarak çalıştıkları görülmektedir. Göçmenlerde ücretli çalışanların oranı %84 iken serbest meslek sahibi olanların oranı %16'dır. Göçmenlerin yıllık ortalama ücret ya da maaş geliri ise yaklaşık 59.252 Amerikan Doları'dır.

Grafik 9: Türkiye'den ABD'ye Yıllar İtibariyle Göçmen Sayıları, 2000 – 2019

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

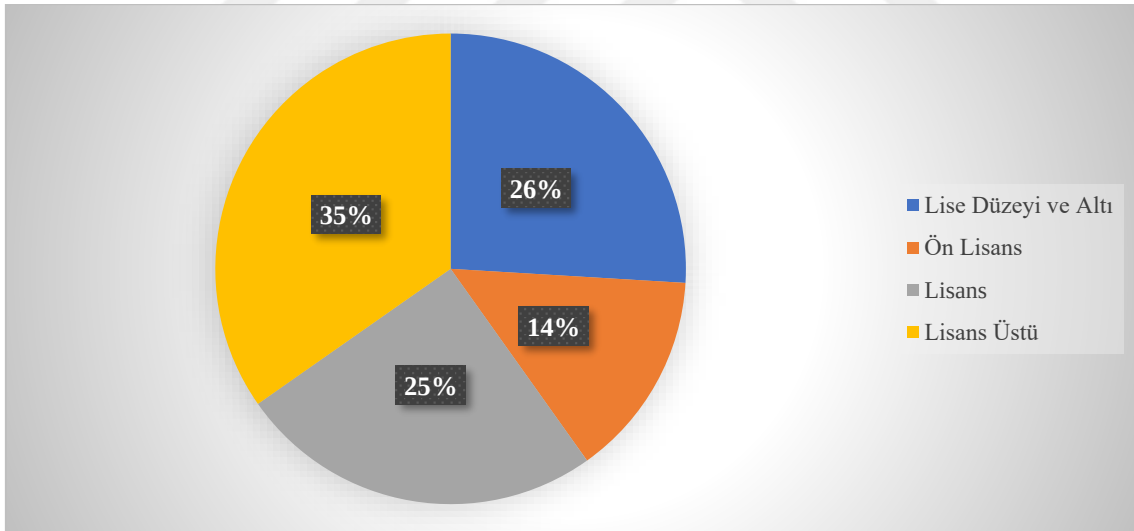
Grafik 9'da Türkiye'den ABD'ye yıllar itibariyle göç edenlerin sayıları gösterilmektedir. 1920 – 1939 yılları arasında göç eden sadece 8 kişi bulunurken, 1940 – 1959 yılları arasında göç eden sayısı 271'dir. 1960'lı yıllar ile birlikte göçmen sayısının artmakta olduğu görülmektedir. 1960 – 1979 yılları arasında 2314 kişi Türkiye'den ABD'ye göç etmiştir. Örnekleme göç yılları arasında en yüksek paya sahip dönem ise 1980 – 1999 arası dönemdir. Bu dönemde 4704 kişi Türkiye'den ABD'ye göç ederken, 2000 – 2019 yılları arasında ise 4243 kişi göç etmektedir.

Grafik 10: Türk Göçmenlerin ABD’de İkamet Yılları (%), 2000 – 2019

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye’den ABD’ye göç eden kişilerin ikamet yılları Grafik 10’da gösterilmektedir. Örneklem içerisinde en uzun süre ABD’de ikamet eden Türk göçmenler, en yüksek paya sahiptir. Türk göçmenlerin %41’i 21 ve üzeri yıldır ABD’de ikamet etmektedir. Bu oranı %18 ile 0 ila 5 yıldır ABD’de yaşayan Türk göçmenler takip etmektedir.

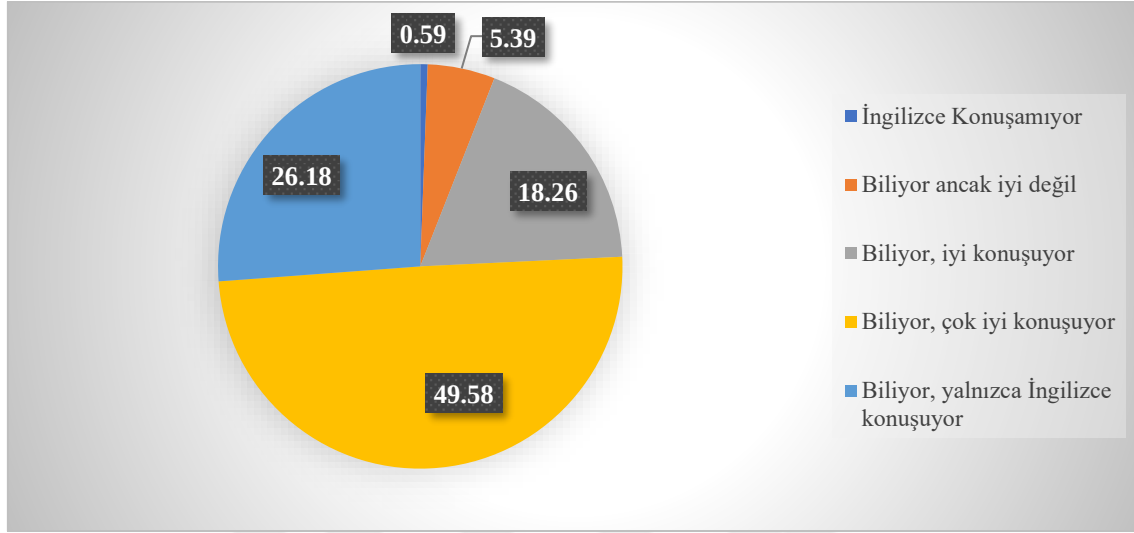

Grafik 11: Türk Göçmenlerin Eğitim Düzeyi (%), 2000 – 2019

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Örneklemde yer alan Türk göçmenlerin eğitim düzeyleri Grafik 11’de yer almaktadır. Amerikan eğitim sisteminde lise düzeyi ve altına denk gelen eğitimi almış Türk göçmenlerin oranı %26 iken, 1 ve 2 yıllık ön lisans düzeyine denk gelen eğitimi alanların oranı %14’tür. Türkiye’den ABD’ye göç eden kişiler arasında dört yıllık lisans düzeyinde eğitim alanların oranı %25’tir. Örneklemde yer alan göçmenler arasında en yüksek paya

sahip olanlar ise %35 ile lisansüstü eğitilimlerdir. Başka bir deyişle yüksek lisans ve doktora mezunu Türk göçmenler örneklemede çoğunluğu oluşturmaktadır. Lisans ve lisansüstü mezunu göçmenlerin toplam oranı ise %60 seviyelerindedir. Bu oran beyin göçü fenomeni açısından dikkat çekicidir.

Grafik 12: Türk Göçmenlerin İngilizce Konuşma Düzeyi (%), 2000 – 2019
Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Göç edilen ülkenin diline hakim olmak uyum sürecini kolaylaştırmaktadır. Grafik 12’de ABD’ye göç eden Türklerin İngilizce konuşma düzeyi yer almaktadır. Veriler, Türk göçmenlerin dil konusunda problem yaşamadığını ortaya koymaktadır. Örneklemede yer alan Türk göçmenlerin neredeyse yarısı İngilizceyi çok iyi konuşmaktadır. %26,2’lik kesim ise yalnızca İngilizce konuşmayı tercih etmektedir. İngilizce bilen ancak iyi konuşamayan Türk göçmenlerin oranı %5.4 iken hiç İngilizce konuşamayanların oranı ise yalnızca %0,6’dır.

Etnik Köken	Gözlem Sayısı	Beyin İsrafı (%)
ABD Yerleşikleri	20.292.443	26.05
Göçmenler (Türkler hariç)	3.618.654	26.76
Türk Göçmenler	11.540	36.65

Tablo 8: ABD’de Beyin İsrafı – 2000 - 2019

Not: Beyin israfı oranı, yazar tarafından İş Analizi yöntemi ile O*NET ve IPUMS verileri kullanılarak belirlenmiştir. İş Analizi yöntemi çalışmanın “Model” kısmında açıklanmaktadır.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Göçmenlerin ev sahibi ülkede kendi nitelik düzeyinin altında işlerde çalışması literatürde beyin israfı olarak değerlendirilmektedir. Tablo 8’de ABD yerleşiklerinin, Türk ve diğer göçmenlerin beyin israfı oranları yer almaktadır. ABD yerleşiklerinin %26,05’i kendi nitelik düzeyinin altındaki işlerde çalışmaktadır. Türkiye haricindeki diğer ülkelere

ABD'ye göç eden kişilerin beyin israfı oranı ise ABD yerleşiklerine çok yakındır ve %26,76 seviyesindedir. Türk göçmenler ise ABD yerleşiklerine ve diğer ülkelerden göç eden kişilere kıyasla daha yüksek beyin israfı oranına sahiptir. Türkiye'den ABD'ye göç eden kişilerin %36,65'inin beyin israfına maruz kaldığı değerlendirilmektedir.

3.4. Model

Çalışmada, Türkiye'den ABD'ye göç eden kişilerin sahip olduğu beşeri sermaye özelliklerinin beyin israfı olasılığı üzerine etkisi incelenmektedir. Bu kapsamda çalışmada tahmin için aşağıdaki logit model kullanılmaktadır:

$$P(Y_{ijt} = 1 | X_{ijt}, C_{ijt}) = \frac{1}{1 + e^{-(\beta_0 + \beta_1 X_{ijt} + C_{ijt} + \gamma_j + \tau_t + u_{ijt})}}$$

Yukarıdaki denklemde kullanılan *i* Türkiye'den ABD'ye göç eden ve 2000 – 2019 yılları arası Amerikan Toplum Araştırması %1'lik örnekleminde yer alan göçmenleri, *j* göç edilen ABD eyaletlerini ve *t* ise göçmenin hangi yıl araştırmaya katıldığını ifade etmektedir.

Modelde yer alan Y_{ijt} bağımlı değişkendir ve Türkiye'den ABD'ye göç eden kişilerin beyin israfı olgusunu göstermektedir. Bağımlı değişken için modelde iki farklı beyin israfı ölçüsü kullanılmaktadır. Bu değişkenler, İş Analizi yöntemi ile belirlenen Beyin İsrافی (İA) ve Gerçekleşen Eşleşmeler yöntemi ile belirlenen Beyin İsrافی (GE)'dir. İlk bağımlı değişken Beyin İsrافی (İA), meslek gereksinimlerinin iş analistleri tarafından belirlendiği bir yöntemle türetilmiştir. Her meslek için gerekli eğitim düzeyine O*NET OnLine, Türk göçmenlerin sahip olduğu eğitim düzeyine ise IPUMS aracılığıyla ulaşılmıştır. Türk göçmenlerin eğitim düzeyi, sahip oldukları mesleklerin eğitim gereksiniminden fazla ise 1, diğer durumlarda ise 0 değerini almaktadır. Diğer bağımlı değişken Beyin İsrافی (GE), meslek gereksinimlerine istatistiki olarak ulaşılan bir yöntemle ortaya koyulmuştur. IPUMS aracılığıyla elde edilen meslek verisinde, mesleğin gereksinimlerine mod aracılığıyla ulaşılmaktadır. Bu yöntemde mesleğe sahip olan kişilerin en sık tekrarlanan eğitim düzeyleri baz alınmakta ve meslek gereksiniminin üzerinde eğitime sahip kişiler fazla eğitilmiş olarak değerlendirilmektedir. Beyin İsrافی (GE) değişkeninde Türk göçmenler, mesleğin gereksiniminden fazla eğitim düzeyine sahipse 1, diğer durumlarda 0 değerini almaktadır.

X_{ijt} değişkeni modelde temel bağımsız değişken olup göçmenlerin niteliğini / beşeri sermayesini göstermektedir. Beşeri sermaye değişkenleri olarak Eğitim Düzeyi, İngilizce Konuşma ve İkamet Süresi kullanılmıştır. Eğitim Düzeyi değişkeni Türkiye’den ABD’ye göç eden kişilerin eğitim seviyelerini göstermektedir. Bu değişken, ABD eğitim sistemine göre lise düzeyi ve altında eğitime sahip (grade 12 ve altı) göçmenler için 0, ön lisans seviyesinde eğitime sahip (1 ve 2 yıllık kolej) göçmenler için 1, lisans seviyesinde eğitime sahip (4 yıllık kolej) göçmenler için 2 ve lisans üstü eğitim seviyesine sahip (5 ve üzeri yıllık kolej – Yüksek Lisans / Doktora) göçmenler için 3 değerini almaktadır. Örneğin, lisansüstü eğitime sahip Türk göçmenlerin β_1 katsayısının pozitif olması beklenmektedir. Yüksek eğitime sahip göçmenlerin beyin israfı olgusuna daha fazla maruz kalacağı öngörülmektedir. İngilizce Konuşma değişkeni, Türk göçmenlerin ev sahibi ülkenin diline hakim olma derecesini göstermektedir. İngilizce konuşamayan göçmenler için 0, İngilizce bilen ancak iyi konuşamayan göçmenler için 1, iyi İngilizce konuşan göçmenler için 2, çok iyi İngilizce konuşan göçmenler için 3 ve yalnızca İngilizce konuşan göçmenler için 4 değerini almaktadır. Göçmenlerin ev sahibi ülke diline hakim olmasının, işgücü piyasalarında uyumu kolaylaştıracağı, eğitimine uygun mesleklere daha kolay ulaşılabileceği ve bunun sonucunda beyin israfı olgusuna daha az maruz kalacağı öngörülmektedir. İkamet süresi değişkeni ise Türk göçmenlerin kaç yıldır ABD’de yaşadıklarını göstermektedir. Ev sahibi ülkede daha fazla süredir yaşayan göçmenlerin deneyimlerinin artması sonucunda muhtemel uyum sorunlarını aşacağı ve işgücü piyasalarında dezavantajlı konumdan nispeten uzaklaşacağı öngörülmektedir.

Türk göçmenlerde beyin israfı olgusunu etkilemesi muhtemel kontrol değişkenleri C_{ijt} ile gösterilmektedir. Bu değişkenler Yaş, Cinsiyet, Medeni Durum ve Çocuk Sahibi Olma durumudur. Yaş değişkeni Türkiye’den ABD’ye göç eden kişilerin yaşlarını göstermektedir. Cinsiyet değişkeni Türk kadın göçmenler için 0, erkek göçmenler için 1 değerini almaktadır. Medeni Durum değişkeni Türk bekar göçmenler için 0, evli göçmenler için 1 değerini almaktadır. Çocuk Sahibi Olma değişkeni ise çocuk sahibi olmayan Türk göçmenler için 0, çocuk sahibi olanlar için 1 değerini almaktadır.

Modelde yer alan γ_j değişkeni Türkiye’den ABD’ye göç eden kişilerin eyalet sabit etkilerini, τ_t değişkeni ise yıl sabit etkilerini göstermektedir. Bu değişkenler neticesinde eyaletlerden ve zamandan kaynaklanan farklılıkların ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. u_{ijt} ise son değişken olup hata terimini göstermektedir.

3.5. Ekonometrik Bulgular

Çalışma, Türkiye’den Amerika Birleşik Devletleri’ne göç eden kişilerin beşeri sermaye özelliklerine göre beyin israfı durumlarını incelemektedir. Bu kapsamda 2000 – 2019 yılları Amerikan Toplum Araştırması verileri logit model kullanılarak analiz edilmiş ve marjinal etki tahminleri Tablo 9 ve Tablo 10’da paylaşılmıştır.

Beşeri Sermaye Değişkenleri	(1) Beyin İsrafı (İA)	(2) Beyin İsrafı (GE)
Eğitim Düzeyi	0. 1787611*** (0.0232)	0. 1666796*** (0.0212)
İngilizce Konuşma	-0. 0144719* (0.0337)	-0. 0105371 (0.0318)
İkamet Süresi	0.0014063*** (0.00228)	0. 0014925*** (0.00219)
Kontrol Değişkenleri		
Yaş	-0. 0020781*** (0.00270)	-0. 0016228** (0.00257)
Cinsiyet	0. 0110011 (0.0452)	0. 0526369*** (0.0437)
Medeni Durum	-0. 0348874*** (0.0544)	-0. 0324978** (0.0525)
Çocuk Sahibi Olma	0. 0007415 (0.0502)	0. 0083989 (0.0485)
Gözlem Sayısı	11540	11540
Pseudo R ²	0.172	0.143

Tablo 9: Beyin İsrafı ve Türk Göçmenler, 2000-2019

Not: Logit model kullanılarak marjinal etkilere yer verilmiştir. Parantez içinde eyalet ve yıllara göre kümelenmiş standart hata değerleri yer almaktadır. *, ** ve *** % 10, %5 ve %1 istatistik düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 9’da Türkiye’den ABD’ye göç eden kişilerin beyin israfı durumları yer almaktadır. Bu kapsamda, bağımlı değişken olan Türk göçmenlerin beyin israfı durumları İş Analizi yöntemi ve Gerçekleşen Eşleşmeler yöntemi belirlenmiş ve beyin israfını etkileyen faktörler öncelikle beşeri sermaye değişkenleri özelinde değerlendirilmiştir. Kullanılan

beşeri sermaye değişkenleri eğitim düzeyi, İngilizce konuşma ve deneyimi temsilen ABD’de ikamet süresidir. Sütun (1) iş analizi yöntemine göre, Sütun (2) ise gerçekleşen eşleşmeler yöntemine göre beyin israfı olgusunu göstermektedir.

Sütun (1) ve Sütun (2)’de yer alan sonuçlar Türkiye’den ABD’ye göç eden kişilerin eğitim düzeyleri yükseldikçe beyin israfına maruz kalma durumlarının arttığını göstermektedir. Eğitim Düzeyi değişkeni katsayıları istatistiki olarak anlamlıdır ve sırasıyla 0. 1787611 ve 0. 1666796 değerini almaktadır. Başka bir ifadeyle eğitim düzeyindeki bir birimlik artış beyin israfına maruz kalma olasılığını %17,8 ve %16,6 artırmaktadır. Türk göçmenlerin eğitim düzeyinden sonra bir diğer beşeri sermaye değişkeni olan İngilizce konuşma seviyesi incelenmektedir. İngilizce Konuşma değişkeni katsayısı Sütun (1)’de istatistiki olarak anlamlıdır ve -0. 0144719 değerini almaktadır. Sütun (2)’de ise istatistiki olarak anlamsızdır. İngilizce Konuşma değişkeni katsayısının her iki beyin israfı ölçüsüne göre de negatif değerler aldığı olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle Türk göçmenlerin İngilizce konuşma seviyesindeki bir birimlik artış beyin israfına maruz kalma olasılığını %1,4 azaltmaktadır. İkamet Süresi değişkeni Türkiye’den ABD’ye göç eden kişilerin ABD’de deneyim sahibi olması sonucunda beyin israfı olgusunun ne yönde etkileneceğini göstermektedir. İkamet Süresi değişkeni katsayısı istatistiki olarak anlamlıdır ve sırasıyla 0.0014063 ve 0. 0014925 değerlerini almaktadır. Türk göçmenlerin ABD’de ikamet süresi arttıkça beyin israfına maruz kalma olasılıkları da artmaktadır.

Tablo 9’da Türk göçmenlerin beyin israfı durumları, beşeri sermaye özellikleri sonrasında kontrol değişkenleri ile analiz edilmektedir. Logit modelde yer alan kontrol değişkenleri yaş, cinsiyet, medeni durum ve çocuk sahibi olmadır. Yaş değişkeni Sütun (1) ve Sütun (2)’de istatistiki olarak anlamlıdır ve negatif katsayı değerleri almaktadır. ABD’ye göç eden Türk göçmenlerin yaşı arttıkça beyin israfına maruz kalma olasılıkları azalmaktadır. Cinsiyet değişkeninde ise iş analizi ile gerçekleşen eşleşmeler yöntemlerine göre yapılan beyin israfı ölçümlerinde farklı sonuçları görmek mümkündür. Cinsiyet değişkeni, iş analizi yöntemine göre belirlenen beyin israfı sütununda (1) istatistiki olarak anlamlı değildir. Ancak gerçekleşen eşleşmeler yöntemine göre belirlenen beyin israfı sütununa (2) bakıldığında ise sonuçların istatistiki olarak anlamlı ve pozitif katsayı değerini aldığı görülmektedir. Sütun (2)’de yer alan sonuca göre Türk göçmenler arasında erkeklerin kadınlara kıyasla beyin israfına maruz kalma olasılığı %5,2 daha yüksektir. Medeni

Durum değişkeni her iki sütunda da istatistiki olarak anlamlıdır ve negatif katsayı değeri almaktadır. Evli göçmenlerin bekar göçmenlere kıyasla beyin israfına maruz kalma olasılığı %3 daha düşüktür. Kontrol değişkenlerinde son olarak ocuk sahibi olma değişkeni incelenmiştir. ocuk Sahibi Olma değişkeni Sütun (1) ve Sütun (2) de istatistiki olarak anlamlı değildir.

	(1) Beyin İsrافی (İA)	(2) Beyin İsrافی (GE)	(3) Beyin İsrافی (İA)	(4) Beyin İsrافی (GE)	(5) Beyin İsrافی (İA)	(6) Beyin İsrافی (GE)	(7) Beyin İsrافی (İA)	(8) Beyin İsrافی (GE)	(9) Beyin İsrافی (İA)	(10) Beyin İsrافی (GE)	(11) Beyin İsrافی (İA)	(12) Beyin İsrافی (GE)
Eğitim Düzeyi	0.1791669*** (0.0029444)	0.1675576*** (0.0029995)	0.1774874*** (0.002825)	0.1659023*** (0.0028916)	0.1787611*** (0.0029493)	0.1666796*** (0.0030092)	0.1787611*** (0.0029493)	0.1666796*** (0.0030092)	0.1808382*** (0.0029529)	0.1686685*** (0.003009)	0.1806955*** (0.0029723)	0.1693852*** (0.0030299)
İngilizce Konuşma	-0.0149906* (0.0062066)	-0.011535 (0.0062854)	-0.0112059* (0.0056024)	-0.008547 (0.0056701)	-0.0144719* (0.0062042)	-0.0105371 (0.0062848)	-0.0144719* (0.0062042)	-0.0105371 (0.0062848)	-0.0177528** (0.0062248)	-0.0140077* (0.0063073)	-0.0134859* (0.0062109)	-0.0091779 (0.0062912)
İkamet Süresi	0.0035083*** (0.0009831)	0.0053884*** (0.0010213)					0.0014063*** (0.0004199)	0.0014925*** (0.0004318)	0.0002292 (0.0004593)	0.0002816 (0.0004721)	0.0013966*** (0.0004202)	0.0014889*** (0.0004321)
İkamet Süresi ²	-0.0000413* (0.0000175)	- (0.0000763*** (0.0000182))										
Yaş	-0.0020894*** (0.0004948)	-0.0016514** (0.0005062)	- (0.0015516*** (0.0003784))	-0.0012048** (0.0003898)	-0.0020781*** (0.0004954)	-0.0016228** (0.0005073)	-0.0020781*** (0.0004954)	-0.0016228** (0.0005073)	-0.0022221*** (0.0004951)	0.0017457*** (0.0005067)	-0.0023748*** (0.0005002)	- (0.0020336*** (0.0005121))
Cinsiyet	0.0109678 (0.0083094)	0.0525128*** (0.0085869)	0.0099501 (0.0082888)	0.0516204*** (0.0085664)	0.0110011 (0.0083119)	0.0526369*** (0.0085936)	0.0110011 (0.0083119)	0.0526369*** (0.0085936)	0.0133252 (0.0083041)	0.0549914*** (0.0085837)	0.0070028 (0.0083606)	0.0467529*** (0.0086493)
Medeni Durum	-0.0347041*** (0.0100002)	-0.0321489** (0.0103598)	- (0.0368922*** (0.0099621))	0.0344041*** (0.0103231)	-0.0348874*** (0.0100014)	-0.0324978** (0.0103657)	-0.0348874*** (0.0100014)	-0.0324978** (0.0103657)	-0.0345649*** (0.0099838)	-0.0321303** (0.010347)	-0.0353409*** (0.0100039)	-0.0333379 (0.0103658)
Çocuk Sahibi Olma	-0.0030064 (0.0093796)	0.0015657 (0.0097062)	-0.003837 (0.0093163)	0.0022655 (0.0096437)	0.0007415 (0.0092465)	0.0083989 (0.0095753)	0.0007415 (0.0092465)	0.0083989 (0.0095753)	-0.0054251 (0.0092865)	0.0021171 (0.0096154)	0.0001785 (0.0092431)	0.0074515 (0.0095671)
İkamet Yılı (0 – 5 yıl)			0.0550921*** (0.011477)	0.0709458*** (0.0119731)								
Göç Yılı					-0.0014063*** (0.0004199)	0.0014925*** (0.0004318)						
2008 Krizi							0.1210296* (0.0559615)	0.0701262 (0.0564552)				
Vatandaşlık Statüsü									0.06688*** (0.0105364)	0.0690775*** (0.0108786)		

İstihdam
Statüsü

0.0525884***

0.0727177***

(0.011725)

(0.0119375)

Gözlem Sayısı	11540	11540	11540	11540	11540	11540	11540	11540	11540	11540	11540	11540
Pseudo R2	0.172	0.144	0.172	0.145	0.172	0.143	0.172	0.143	0.174	0.146	0.173	0.146

Tablo 10: Beyin İsrafı ve Türk Göçmenler, Farklı Değişken ve Modeller – 2000-2019

Not: Logit model kullanılarak marjinal etkilere yer verilmiştir. Parantez içinde eyalet ve yıllara göre kümelenmiş standart hata değerleri yer almaktadır. *, ** ve *** % 10, %5 ve %1 istatistik düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Kaynak: IPUMS verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 10’da Türkiye’den ABD’ye göç eden kişilerin beyin israfı durumları farklı değişken ve modellerle tekrar analiz edilmektedir. Sütun (1) ve Sütun (2)’de temel regresyona İkamet Süresi² değişkeni eklenmiştir. Bu değişkenin eklenmesinin temel amacı Tablo 3.3’te yer alan sonuçlarda Türk göçmen işgücünün ABD’de ikamet süresinin arttığında beyin israfı olgusuna maruz kalma olasılığının artıyor oluşudur. Bu değişken ile belli bir ikamet süresinden sonra beyin israfı olgusunda değişiklik durumu kontrol edilmektedir. İkamet Süresi değişkeni Tablo 9’da olduğu gibi istatistiki olarak anlamlıdır ve pozitif katsayıya sahiptir. Ancak İkamet Süresi² değişkeni her iki sütunda da istatistiki olarak anlamlıdır ve negatif değer almaktadır. Bu sonuç Türk göçmenlerin ABD’de ikamet süresinin arttıkça beyin israfına maruz kalma olasılığının azalarak arttığını göstermektedir. Diğer beşeri sermaye ve kontrol değişkenlerinde de Tablo 3.3’te yer alan benzer sonuçları görmek mümkündür.

Sütun (3) ve Sütun (4)’te Türk göçmenlerin ikamet süresinde istikrar durumunu kontrol etmek için İkamet Yılı (0 – 5 yıl) değişkeni İkamet Süresi değişkeninin yerine kullanılmıştır. Bu değişimde ikamet yılı 0 ila 5 yıl olanlar 1 değerini almakta iken 6 ve üzeri yıldır ABD’de ikamet eden Türk göçmenler 1 değerini almaktadır. İkamet Yılı (0 – 5 yıl) değişkeni Sütun (3) ve Sütun (4)’te istatistiki olarak anlamlı ve pozitif katsayıya sahiptir. 6 yıl ve daha uzun süredir ABD’de ikamet eden Türk göçmenlerin, 5 yıl ve daha altında ikamet eden Türk göçmenlere kıyasla beyin israfına maruz kalmaları %5,5 ve %7 daha fazla olasıdır. Bu durumu kontrol için ayrıca, Sütun (5) ve Sütun (6)’da Göç Yılı değişkeni İkamet Süresi değişkeni yerine kullanılmış ve benzer sonuçlar elde edilmiştir. Göç Yılı değişkeni Sütun (5) ve Sütun (6)’da istatistiki olarak anlamlıdır ve negatif katsayı değer almaktadır. ABD’ye daha geç yıllarda göç eden Türklerin beyin israfına maruz kalma olasılığı daha erken yıllarda göç eden Türklere kıyasla daha düşüktür.

Sütun (7) ve Sütun (8)’de 2008 Ekonomik Krizi’nin Türk göçmenlerin beyin israfı durumları üzerine etkisi kontrol edilmektedir. Bu kapsamda modele 2008 Krizi değişkeni eklenmiştir. İlgili değişken 2008 yılı öncesi yapılan nüfus sayımları 0 değerini almakta iken 2008 yılı ve sonrası yıllardaki nüfus sayımları 1 değerini almaktadır. 2008 Krizi değişkeni, Sütun (7) istatistiki olarak anlamlıdır ve pozitif katsayıya sahiptir. Sütun (7)’de görüldüğü gibi 2008 Ekonomik Krizi sonrası yapılan nüfus sayımlarında beyin israfı olgusu kriz öncesine göre %12,1 daha yüksek olasılığa sahiptir. Sütun (8)’de ise 2008 Krizi değişkeni istatistiki olarak anlamlı değildir.

Sütun (9) ve Sütun (10)'da modele ABD vatandaşlık statüsüne sahip olma değişkeni eklenerek Türk göçmenlerin beyin israfı durumları üzerine etkisi incelenmektedir. Vatandaşlık Statüsü değişkeni ABD vatandaşlığı bulunmayan göçmenler için 0, ABD vatandaşlığı bulunan göçmenler için 1 değerini almaktadır. Vatandaşlık Statüsü değişkeni Sütun (9) ve Sütun (10)'da istatistiki olarak anlamlıdır ve pozitif katsayıya sahiptir. Türkiye'den ABD'ye göç eden ve ABD vatandaşlığı bulunan göçmenlerin, ABD vatandaşlığı bulunmayan göçmenlere kıyasla beyin israfı olasılığı %6,6 ve %6,9 daha yüksektir.

Sütun (11) ve Sütun (12)'de istihdam statüsünün Türk göçmenlerin beyin israfı durumları üzerine etkisi analiz edilmektedir. Modele istihdam statüsü değişkeni eklenmiş ve ücretli çalışanlar için 0, kendi hesabına çalışanlar için ise 1 değeri verilmiştir. İstihdam Statüsü değişkeni Sütun (11) ve Sütun (12)'de istatistiki olarak anlamlıdır ve pozitif katsayıya sahiptir. Kendi hesabına çalışan Türk göçmenlerin, ücretli çalışanlara kıyasla beyin israfı olgusuna maruz kalma olasılığı %5,2 ve %7,2 daha yüksektir.

3.6. Tartışma

Tablo 9 ve Tablo 10'da yer alan sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde; şaşırtıcı olmayan bir şekilde Türkiye'den ABD'ye göç eden kişilerin eğitim düzeyi yükseldikçe beyin israfına maruz kalma olasılıkları artmaktadır. Bu sonuç Madamba & De Jong (1997), Beckhusen vd. (2013) ve Hou vd.'nin (2021) çalışmalarını destekler niteliktedir. ABD'de daha uzun süre ikamet etmenin göçmenlere deneyim kazandıracağı, işgücü piyasalarına uyumu kolaylaştıracağı ve böylece kendi niteliklerine daha uygun işlerde çalışma olasılığının artacağı düşünülse de sonuçlar tersi yönde çıkmıştır. ABD'de daha uzun süre ikamet eden Türk göçmenlerin beyin israfına maruz kalma olasılığı daha yüksektir. Bu sonuç üzerine modelde, deneyimi temsil eden farklı değişkenler kullanılarak analizler yapılsa da sonuç değişmemiştir. Literatürde yaygın görüş ev sahibi ülkede deneyim kazandıkça göçmenlerin beyin israfına maruz kalma olasılığının azalacağı yönündedir (Livingstone (2010); Dahlstedt (2011); Beckhusen vd. (2013); Koutná vd. (2016); Lu & Hou (2020); Leschke & Weiss (2020)). Ancak bu çalışmada ortaya çıkan sonuçları destekleyen araştırmalar da mevcuttur (Madamba & De Jong (1997); Stier & Levanon (2003)). Ayrıca, beklenildiği gibi İngilizce konuşma düzeyi iyileştikçe beyin israfına maruz kalma olasılığı azalmaktadır. Ev sahibi ülkenin diline hakim olma göçmenlerin

uyumunu kolaylaştırmakta ve niteliğine uygun işlere girmesine katkıda bulunmaktadır. Sonuçlar ilgili literatürle uyum sağlamaktadır (Brandi (2001); Stier & Levanon (2003); Beckhusen vd.'nin (2013); Visintin vd. (2015); Lu & Hou (2020); Budría & Martínez-de-Ibarreta'nın (2021)).

Kontrol değişkenleri göz önüne alındığında, ABD'ye göç eden Türklerin yaşı arttıkça beyin israfına maruz kalma olasılığı azalmaktadır. Gençler, beyin israfı olgusunda yaşlılara kıyasla daha büyük risk altındadır. Göçmenlerin yaşının beyin israfına etkisi üzerine literatürde farklı sonuçları görmek mümkündür. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar Lu & Hou (2020) ile Dahlstedt'in (2011) çalışmalarını desteklemekte iken Visintin vd. (2015) ve Madamba & De Jong'un (1997) çalışmaları ile farklılaşmaktadır. Cinsiyet açısından bakıldığında, literatürde yaygın görüşün göçmen kadınların beyin israfına daha fazla maruz kaldığı yönünde olmasına karşın (Hou vd. (2021); Lu & Hou (2020); Koutná vd. (2016); Stier & Levanon (2003)) bu çalışmada göçmen Türk erkeklerin kadınlara kıyasla beyin israfına maruz kalma olasılığı daha yüksektir. Çalışmada çıkan sonuçlar Dahlstedt (2011) ve Johnston vd.'nin (2015) araştırmalarını destekler niteliktedir. Medeni durum söz konusu olduğunda ise evlilerin beyin israfına maruz kalma olasılığı bekarlara kıyasla daha düşüktür. Beckhusen vd. (2013) ile De Alwis vd.'nin (2020) çalışmalarında da benzer sonuçları görmek mümkündür.

Modele ayrıca literatürde beyin israfına etki edebilecek farklı değişkenler eklenerek analizler yapılmıştır. 2008 Ekonomik Krizi, vatandaşlık statüsü ve istihdam statüsü beyin israfı ile pozitif ilişkilidir. 2008 Ekonomik Krizi sonrası yapılan nüfus sayımlarında beyin israfı olgusu, kriz öncesine kıyasla daha yüksek olasılığa sahiptir. Bu sonuç Johnston vd.'nin (2015) çalışmasını destekler niteliktedir. ABD vatandaşlığı sahibi Türk göçmenlerin beyin israfına maruz kalması ise şaşırtıcı bir biçimde daha yüksektir. Ev sahibi ülkenin vatandaşlık statüsüne sahip göçmenlerin işgücü piyasalarına uyum sağlamasının daha muhtemel olması beklenebilir. Bu konuda De Alwis vd. (2020) göçmenlerin ev sahibi ülke vatandaşlığına sahip olmasının avantaj yaratacağını ifade ederken Beckhusen vd.'nin (2013) çalışmasında genel bir etkiden söz edilmemektedir. Son olarak, kendi hesabına çalışan Türk göçmenlerin, ücretli çalışanlara kıyasla beyin israfına maruz kalma olasılığı ise daha yüksektir.

SONUÇ

Çalışmada geçmişten günümüze Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçünün niteliksel dönüşümü ve göçmenlerin sahip olduğu beşeri sermaye düzeylerinin kalıcılık ve beyin israfı üzerine etkisi incelenmiştir. İlk bölümde, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den emek göçü dönemsel olarak analiz edilmiş ve göç nedenleri ile göçmenlerin nitelik düzeyi belirlenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye göçün tarihi 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkıldığı döneme kadar çoğunluğu gayrimüslim yaklaşık 360.000 kişi ABD’ye göç etmiştir. Bu dönemde yapılan göçlerin temel motivasyonunu ekonomik faktörler oluşturmuştur. Genel olarak bakıldığında, Osmanlı İmparatorluğu ekonomisinin çöküşü, sanayileşme çabalarının yetersiz kalışı, kentlerde yaşanan işsizlik ve yoksulluk göçe etki eden ekonomik faktörler arasında yer almaktadır. Ekonomik faktörlerin haricinde Osmanlı İmparatorluğu’nun birçok farklı etnik kökenden kişileri barındıran yapısı ve bölgesel olarak büyük toprak hacmine sahip olması göç nedenlerini de çeşitlendirmektedir. Bu göç nedenleri arasında, özellikle Ermenilerin ve Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde Amerikan misyonerlik faaliyetlerinin yaygınlığı, Osmanlı İmparatorluğu’nda hakim sektörün tarım olmasına karşın bazı bölgelerde tarıma elverişsiz alanların fazlalığı, sürekli olarak büyük kayıpların verildiği savaşların yaşanması, farklı etnik kökenden Osmanlı İmparatorluğu vatandaşları arasında toplumsal huzursuzlukların meydana gelmesi, İkinci Meşrutiyet’in ilanı sonrasında 1909 yılında Müslüman ve gayrimüslim Osmanlı İmparatorluğu vatandaşlarına zorunlu askerlik uygulamasının getirilmesi yer almaktadır. Ayrıca, öncü Osmanlı İmparatorluğu göçmenlerinin anlatıları, göçmen simsarlarının faaliyetleri, deniz ve demiryolu ulaşımı ile gazete ve dergi gibi haberleşme araçlarının gelişmesi de göçe etki etmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu’nda var olan itici faktörlerin yanı sıra ABD’nin fırsatlar ülkesi olarak görülmesi ve zengin olma umudu, istihdam olanaklarının yüksek olması ve göçmenlere uygulanan açık kapı politikası ABD’ye göçe etki eden çekici faktörler arasındadır. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye göç eden kişilerin çoğunluğu düşük eğitilmiş ve niteliksiz meslek sahibidir. ABD’de çoğunlukla yerlilerin tercih etmediği zor işlerde, düşük ücretlerle ve kötü çalışma koşullarında istihdam edilmişlerdir. Literatürde yaygın görüş özellikle Türk kökenli Osmanlı İmparatorluğu

vatandaşlarının ABD’de kalıcı olamadıkları yönündedir. Bu kapsamda çalışmanın ikinci bölümünde, Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye göç eden işgücünün sahip olduğu beşeri sermaye özelliklerinin ABD işgücü piyasalarında ücretleri ve kalıcılıkları üzerine etkisi incelenmiştir.

Bu dönemde göçmenlerin işgücü piyasalarında ücret düzeyi ve yerlilere kıyasla ekonomik uyumu, ev sahibi ülkede kalıcı olmasına neden olan en önemli faktörlerden biridir. Ayrıca iki farklı dönemde gerçekleştirilen nüfus sayımı verileri birleştirilerek her ikisinde de var olan göçmenlerin ABD’de kalıcı olma olasılıklarının daha yüksek olduğu değerlendirilmiştir. Tarihsel bir veride beşeri sermaye özelliklerinin belirlenebilmesi için modele nitelik düzeyini temsilen vasıf düzeyi, eğitim düzeyini temsilen okuryazarlık ve ABD işgücü piyasalarını deneyimini temsilen göç yılı değişkenleri eklenmiştir. 1900 ve 1910 ABD nüfus sayımı verileri üzerine yapılan bu ampirik çalışmada, beşeri sermaye düzeyi daha yüksek olan Osmanlı İmparatorluğu vatandaşı göçmen işgücünün ABD işgücü piyasalarında ücret düzeylerinin ve kalıcılık olasılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak, ABD’deki Osmanlı İmparatorluğu göçmenlerinin vasıf düzeyi yükseldikçe ücret seviyeleri ve kalıcılık olasılığı artmaktadır. Bu bağlamda, ABD’ye ekonomik nedenlerle göç eden ve arzu ettiği ekonomik imkanlara sahip olamayan işgücünün ev sahibi ülkede kalıcılık olasılığının azalması beklenen bir durumdur. Bir diğer beşeri sermaye özelliği olan ve tarihsel veride eğitim düzeyini temsil eden okuryazarlık oranı değişkeninde okuryazar olan Osmanlı İmparatorluğu göçmenlerinin okuryazar olmayanlara kıyasla ABD’de ücret düzeyinin ve kalıcılık olasılığının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitimli göçmen işgücünün ev sahibi ülkede daha iyi iş bulma olasılığının yüksek olduğu değerlendirildiğinde yaşam koşullarının nispeten daha iyi olması nedeniyle kalıcılık eğilimlerinin de artması beklenmektedir. Ayrıca, eğitim seviyesi yüksek göçmen işgücü genellikle daha iyi dil becerilerini sahip olduğundan ev sahibi ülkeye ve işgücü piyasalarına daha kolay uyum sağlamaktadır. Bu durum da eğitimli göçmen işgücünün evsahibi ülkede daha kalıcı olma eğilimine sahip olmasının bir diğer nedeni olarak görülmektedir. Göçmenlerin ev sahibi ülke işgücü piyasalarında deneyimlerinin artmasının ücretler ve kalıcılık olasılığına pozitif etki yapacağı öngörülmektedir. Buna karşın çalışmada, beşeri sermaye özellikleri arasında ABD işgücü piyasalarında deneyimi gösteren göç yılı değişkeni ile farklı regresyonlarda istikrarlı sonuç elde edilememiştir. Beşeri sermaye özellikleri dışında

Osmanlı İmparatorluğu göçmenlerinin ABD işgücü piyasalarında ücret seviyelerini ve kalıcılık olasılıklarını etkileyen diğer faktörler yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma, ev sahipliği, vatandaşlık statüsü ve sosyal ağlar olarak belirlenmiştir. Buna göre ABD’de yaşayan Osmanlı İmparatorluğu vatandaşı göçmen işgücünün bireysel olarak ücret düzeylerini olumsuz etkileyen faktörler; yaş artışı, çocuk sahibi olmama ile kadın ve bekar olmaktır. Ayrıca kadın göçmenlerin ve bekarların daha yoğunlukta olduğu Osmanlı İmparatorluğu etnik gruplarında ücret seviyesinin daha yüksek olma olasılığı fazladır. Bunun yanında, Osmanlı İmparatorluğu göçmenlerinde kadınlara kıyasla erkeklerin, gençlere kıyasla yaşlıların ve çocuk sahibi olmayanlara kıyasla çocuk sahibi olanların kalıcılık olasılıkları daha yüksektir. Bu bulgular aile durumunun göçmen işgücünün ev sahibi ülkede kalıcılık olasılığı üzerindeki etkisini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Demografik özellikler dışında Osmanlı göçmenlerinin ABD işgücü piyasalarında ücret düzeylerini ve kalıcı olma olasılığını olumlu yönde etkileyen faktörler ABD vatandaşlık statüsü, ev sahipliği ve sosyal ağlara sahip olmaktır. Göçmen işgücünün ev sahibi ülkenin vatandaşlığını almasıyla birlikte siyasi haklar, yasal güvence ve aile birleşimi gibi avantajlar elde edeceğinden ev sahibi ülkenin vatandaşlığına sahip olmayan göçmen işgücüne kıyasla ülkeye daha kolay uyum sağlayabilmektedir. Ayrıca göçmen işgücünün varış ülkesinde ev satın alması, ekonomik güvence sağlaması ve düzen kurma yönünden önem arz etmektedir. Ev sahibi ülkede sosyal ağlara sahip olan göçmen işgücü ise dayanışma, bilgi paylaşımı ve istihdam fırsatlarına daha kolay ulaşım gibi olanaklara sahip olmaktadır. Bu faktörler göz önünde bulundurulduğunda vatandaşlık statüsü, ev sahipliği ve sosyal ağların göçmen işgücünün ücret düzeyini ve kalıcılık olasılığını neden artırdığı daha iyi anlaşılabilmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu’ndan ABD’ye göç eden etnik gruplar içerisinde yoğunluk gayrimüslimlerdedir. Osmanlı İmparatorluğu’nun etnik gruplara göre beşeri sermaye özellikleri incelendiğinde vasıflı ve profesyonel meslek sahibi oranı en yüksek grupların Musevi ve Ermeniler olduğu görülmektedir. Buna karşın Osmanlı İmparatorluğu göçmenleri arasında vasıfsız meslek sahibi etnik gruplar ise Slav kökenliler, Türkler ve Yunanlardır. Bir diğer beşeri sermaye ölçütü olarak değerlendirilen okuryazarlık oranlarında da en yüksek oranların Musevi ve Ermenilerde olduğu görülmekte iken en düşük okuryazarlık oranına sahip etnik gruplar Araplar (Suriyeliler) ve Türklerdir. Ayrıca Türk, Yunan ve Slav kökenli Osmanlı göçmenlerinin diğer etnik gruplara kıyasla ABD’ye

daha geç göç ettiği görülmüştür. Bütün bunlar birlikte değerlendirildiğinde, özellikle Türk göçmenlerin ABD işgücü piyasalarında ücret düzeylerinin düşük olması ve kalıcı olamamalarının temel nedenleri arasında beşeri sermayelerinin düşük olduğuna ilişkin çıkarımda bulunulabilir. Türk göçmenlerin büyük çoğunluğunun ABD'ye para kazanmak için gittiği ve geri dönme amacında olduğu literatürde vurgulanmıştır. Sonuç olarak, 1911 yılı ABD göç raporunda da belirtildiği gibi Türk göçmenlerin büyük çoğunluğu geri dönüş göçü gerçekleştirmiştir.

1920'li yıllarda ABD'nin göçmenliği sınırlayıcı politikaları sonucunda o dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nun ardılı olarak yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nden ABD'ye göç akışı oldukça sınırlı kalmıştır. Ayrıca bu dönemde ABD'den Türkiye'ye geri dönüş yapan Türk göçmenlerin sayısı çok yüksektir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye ve ABD arasında siyasi yakınlaşmanın olması ve nitelikli işgücünün mesleki uzmanlaşma için ABD'ye gitmesiyle yeni bir göç hareketi başlamıştır. Bu dönemde Türkiye'den ABD'ye başlayan göç hareketi beyin göçü olarak değerlendirilmiştir.

1960'lı yıllarda ABD'nin göçü kısıtlayıcı yasalarını esnetmesiyle birlikte Türk göçmen işgücü sayısında da artış meydana gelmiştir. 1980 sonrası dönemde ise dünyada ve Türkiye'de büyük değişimlerin yaşandığı görülmektedir. Bu dönemde Türkiye'nin dışa açılma politikaları, iletişim kanallarının gelişmesi ve yaygınlaşması, yeni üniversitelerin açılması sonucunda nitelikli işgücünün artması, Türkiye'de ABD'ye kıyasla mesleki gelişim olanaklarının kısıtlı olması, siyasi ve ideolojik huzursuzların yaşanması gibi nedenler Türkiye'den ABD'ye göçü artırmıştır. 1980 sonrası ABD'ye göç eden Türk vatandaşları arasında en yüksek payın vasıflı ve profesyonel meslek sahibi kişilerde olmasına karşın toplumun her kesiminden göç akışı yaşanmıştır. 2000 sonrası dönemde de mesleki, ekonomik, siyasi ve kişisel faktörlerin Türkiye'den ABD'ye göçü etkilediği görülmektedir. Bu dönemde nitelikli işgücünün temel göç etme motivasyonunun mesleki gelişim, vasıfsız işgücünün ise ekonomik temelli olduğu yapılan çalışmalarda öne çıkmıştır.

Günümüzde ABD'de yaşayan Türk göçmen işgücü çoğunlukla lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip, vasıflı ve profesyonel meslek sahibi, dil problemi yaşamayan ve ABD yerlileri ve diğer göçmenlere kıyasla ortalama yıllık kazanç gelirinin daha yüksek olduğu bir profil çizmektedir. Ancak bu olumlu tabloya karşın ABD'de yaşayan Türk göçmen

işgücünün %36,65'i, göçmenlerin ev sahibi ülkede, sahip oldukları nitelik seviyesinin altında işlerde çalışılması olarak tanımlanan beyin israfına maruz kalmaktadır. Bu oran ABD yerlilerinde %26.65 iken doğum yeri Türkiye haricinde olan diğer göçmenlerde ise %26,76'dır. Bu kapsamda çalışmanın üçüncü bölümünde, Amerikan Toplum Araştırması 2000 - 2019 yılları arasındaki yıllık veriler kullanılarak, Türkiye'den ABD'ye göç eden işgücünün beyin israfına maruz kalma olasılığına etki eden faktörler temelde beşeri sermaye özellikleri olmak üzere farklı değişkenlerle analiz edilmiştir. ABD'de yaşayan Türk göçmen işgücünün beşeri sermaye özelliklerini belirlemek için eğitim düzeyi, İngilizce konuşma kabiliyeti ve ikamet süresi değişkenleri kullanılmıştır. Nitekim, beklenildiği gibi eğitim düzeyi daha yüksek olan Türk göçmen işgücünün ABD'de beyin israfına maruz kalma olasılığı daha fazladır. Eğitim düzeyi yüksek göçmen işgücü genellikle spesifik bir alanda uzmanlaşmasına karşın ev sahibi ülkenin işgücü piyasalarında o alanda talebin nispeten kısıtlı olması beyin israfı fenomeninin eğitilmiş kesim arasında daha yaygın olması sonucunu doğurmaktadır. Bunun yanı sıra göçmen işgücünün sahip olduğu diploma ve yeterliliklerin ev sahibi ülkede tanınmaması sorunları da mevcuttur. Bu durum da beyin israfına maruz kalmanın eğitilmiş kesim arasında daha yüksek olmasını açıklamaktadır. Ayrıca, İngilizce konuşma kabiliyeti daha yüksek olan Türk göçmen işgücünün beyin israfına maruz kalma olasılığı azalmaktadır. Göçmenlerin ev sahibi ülkenin diline hakim olmasının işgücü piyasalarında karşılaşılan uyum problemlerini azaltacağı, niteliklerine uygun işlere daha kolay erişilmesine ve kariyer yapılmasına imkan sağlayacağı öngörüsüyle bu sonuç da beklenildiği gibi gerçekleşmiştir. Ancak, bir diğer beşeri sermaye değişkeni olan ikamet süresinde öngörülmeyen sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ev sahibi ülkede ikamet süresinin artmasının işgücü piyasalarında uyumu kolaylaştıracağı varsayımı bu çalışmada desteklenmemiştir. ABD'de yaşayan Türk göçmen işgücünün ikamet süresi arttıkça beyin israfına maruz kalma olasılığı artmaktadır. Sonuçlara göre, son yıllarda ABD'ye göç eden Türk işgücünün daha önceki yıllarda göç eden Türk işgücüne kıyasla işgücü piyasalarında daha doğru mesleki eşleşmelerde bulunduğu ve daha az beyin israfına maruz kaldığı çıkarımında bulunulabilir. Çalışmada, beşeri sermaye özellikleri dışında demografik özelliklerin, Türk göçmenlerin ABD işgücü piyasalarında beyin israfına maruz kalma olasılığına nasıl etki ettiği de ortaya koyulmuştur. Türk göçmenler arasında yaşlılara kıyasla gençlerin, kadınlara kıyasla erkeklerin ve bekarlara kıyasla evlilerin ABD işgücü

piyasalarında beyin israfına maruz kalma olasılığı daha yüksektir. Ayrıca beyin israfına etki edebilecek farklı değişkenler de modele eklenerek analiz yapılmıştır. Buna göre ABD vatandaşlığı bulunan ve kendi hesabına çalışan Türk göçmenlerin ABD işgücü piyasalarında beyin israfına maruz kalma olasılığı ABD vatandaşlığı bulunmayan ve ücretli olarak çalışan Türk göçmenlere kıyasla daha yüksektir. Ev sahibi ülke vatandaşlığına sahip olmanın göçmenlerin işgücü piyasalarında maruz kalacağı muhtemel dezavantajları gidereceği varsayımına karşın çalışmanın üçüncü bölümünde yapılan analizin bulguları bu durumu desteklememektedir. Bu değişkenlere ek olarak, 2008 Ekonomik Krizi sonrası yapılan Amerikan Toplum Araştırmalarında Türk göçmen işgücünün beyin israfına maruz kalma olasılığının kriz öncesine kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ekonomik kriz dönemlerinde işgücü piyasalarında meydana gelen bozulmalar dikkate alındığında istihdam olanaklarında daha seçici bir yaklaşım göstermeyen göçmen işgücünün beyin israfına maruz kalma olasılığının yüksek olması beklenen bir durumdur.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ABD'ye 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarındaki emek göçüne kıyasla Türkiye'den ABD'ye 20. yüzyılın ikinci yarısı ve 21. yüzyılın başlarında gerçekleşen emek göçünün nitelik bazında dönüşüm geçirdiği görülmektedir. Öncü göçmenlerin çoğunluğunun eğitim ve nitelik düzeyi düşük iken son dönemde Türkiye'den ABD'ye göç edenlerin eğitim ve nitelik seviyesi oldukça yüksektir. Osmanlı İmparatorluğu'nun tarıma dayalı ekonomisi, sanayileşmenin gelişmemiş olması ve eğitim altyapısının yetersizliği nedeniyle mevcut insan kaynağı içerisinde nitelikli işgücü genel bir sorun olarak görülmektedir. Bu duruma paralel olarak ABD'ye göç eden kişiler arasında eğitim ve nitelik düzeyinin düşük olması mevcudiyetin doğal yansıması olarak değerlendirilebilir. Keza, ABD göç tarihi incelendiğinde Kitleli Göç Çağı (1850 – 1914) döneminde Avrupalı göçmenlerin büyük çoğunluğunun eğitim ve nitelik düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Bu dönem, ABD'de sanayileşmenin hız kazandığı, fabrikaların sayısında büyük artışların yaşandığı ve yerli işgücü arzının talebi karşılamakta yetersiz kaldığı bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Bu dönemde büyük çoğunluğu vasıfsız olan göçmenler, oluşan işgücü açığını doldurma görevi üstlenmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu göçmenleri arasında özellikle Türk kökenli vatandaşlar çoğunlukla ABD işgücü piyasalarında düşük ücretle çalışmış ve kalıcı olamamışlardır. Günümüz Türkiye'sinden ABD'ye olan emek göçü

incelendiğinde ise eğitim ve nitelik düzeyinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Geçmişe kıyasla yaşanan büyük teknolojik ilerlemeler, işgücü piyasalarının sektörel yapısında ve emek talebinde yaşanan değişimler ve eğitim altyapısının yaygınlaşması neticesinde nitelikli işgücü sayısında artış meydana gelmiştir. Özellikle yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren Türkiye’de üniversitelerin yaygınlaşmasıyla birlikte nüfusun eğitim düzeyinde belirgin bir artış yaşanmasına karşın⁶ eğitilmiş işgücüne yönelik istihdam olanakları kısıtlı kalmaktadır⁷. Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı ve yirminci yüzyılın başlarında ABD’ye gerçekleşen nitelik düzeyi düşük emek göçünün aksine günümüzde tüm dünyadan olduğu gibi Türkiye’den de ABD’ye nitelikli işgücü göçü yaşanmaktadır. Günümüzde Türk göçmenler, ABD işgücü piyasalarında çoğunlukla vasıflı işlerde çalışmakta ve ABD’li yerlilere ve diğer göçmenlere kıyasla ortalama olarak daha yüksek ücret almaktadır. Buna karşın ABD işgücü piyasalarında Türk göçmenlerin beyin israfına maruz kalmaları yaygın bir durumdur. Bu kapsamda çalışmada, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye göç eden işgücünün sahip olduğu beşeri sermaye özelliklerinin dönemsel sorunlar göz önünde bulundurularak ABD işgücü piyasalarında kalıcılıkları ve beyin israfına etkisi üzerine ampirik analizler yapılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’den ABD’ye emek göçü üzerine yapılan ampirik çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu çalışma, ilgili göç literatürüne hem Osmanlı İmparatorluğu hem de günümüz dönemine ilişkin mikro veriye dayalı ampirik analiz sunarak katkı sağlanmaktadır. Söz konusu dönemlere ait mevcut mikro veriler kullanılarak kalıcılık ve beyin israfı üzerine ampirik çalışmaların yaygınlaştırılması ilgili göç literatürünün gelişimine katkı sağlaması açısından önemlidir. Bu bağlamda, COVID – 19 pandemisinin Türk göçmenlerin beyin israfı üzerine etkisi ile beyin israfına maruz kalan Türk göçmenlerin ücret düzeylerine etkisinin araştırılması gelecek çalışmalara bırakılmıştır.

⁶ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 Ulusal Eğitim İstatistikleri verilerine göre 25 yaş ve üzeri olan nüfusta yükseköğretim mezunu oranı 2008 yılında %9,8 iken bu oran 2022’de %23,9’a yükselmiştir.

⁷ Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 İşgücü İstatistikleri’nde genel işsizlik oranı %10,4 iken yükseköğretim mezunu işgücünde işsizlik oranı %11,3’tür.

KAYNAKÇA

- Abramitzky R., Boustan, L. & Eriksson K., Pérez S. & Rashid M. (2020). Census linking project: Version 2.0 [dataset]. 2020. <https://censuslinkingproject.org>
- Abramitzky, R., Boustan, L. P., & Eriksson, K. (2012). Europe's tired, poor, huddled masses: Self-selection and economic outcomes in the age of mass migration. *American Economic Review*, 102(5), 1832-56.
- Abramitzky, R., Boustan, L. P., & Eriksson, K. (2014). A nation of immigrants: Assimilation and economic outcomes in the age of mass migration. *Journal of Political Economy*, 122(3), 467-506.
- Abramitzky, R., Boustan, L., & Eriksson, K. (2019). To the new world and back again: Return migrants in the age of mass migration. *ILR Review*, 72(2), 300-322.
- Acehan, I. (2005). ABD'ye göç eden ilk Türklerin kültür ve kimlik sorunu. *Kebikeç Dergisi*, 20, 109-115.
- Acehan, I. (2009). "Ottoman Street" in America: Turkish leatherworkers in Peabody, Massachusetts. *International Review of Social History*, 54(S17), 19-44.
- Acehan, I. (2012), Amerika'da "Osmanlı sokağı": Peabody, Massachusetts'te Türk deri işçileri, *Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde emek tarihi*. (Derleyenler: Touraj Atabaki & Gavin D. Brockett), Çeviren: Can Cemgil, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Açıkses, E. (2003). *Amerikalıların Harput'taki misyonerlik faaliyetleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Adams, J. T. (2022). *Amerika tarihi başlangıcından bugüne kadar*. Çeviren: Hikmet Halim. Dorlion Yayınları, İstanbul.
- Ahmed, F. (1993). *Turks in America: The Ottoman Turk's immigrant experience*. Greenwich, CT: Columbia International.
- Akgündüz, A. (1998). Migration to and from Turkey, 1783–1960: Types, numbers and ethno-religious dimensions. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 24(1), 97-120.
- Akter, A. (2007). *Tehcir öncesi Anadolu'dan Amerika'ya Ermeni göçü (1834-1915)*. IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Altschiller, D. (2000). Turkish Americans. *Gale encyclopedia of multicultural America*. Contributing Editor, Robert von Dassanowsky. Ed. Jeffrey Lehman. — 2nd ed. Detroit: Gale Group.

- Arroyo Abad, L., & Sánchez-Alonso, B. (2018). A city of trades: Spanish and Italian immigrants in late-nineteenth-century Buenos Aires, Argentina. *Cliometrica*, 12(2), 343-376.
- Arroyo Abad, L., Maurer, N., & Sánchez-Alonso, B. (2021). Paesani versus paisanos: the relative failure of Spanish immigrants in Buenos Aires during the age of mass migration. *The Economic History Review*, 74(2), 546-567.
- Bakırcı, M. (2019). *Amerika'daki Giresun göç, kültür ve din*. Bir Yayıncılık, İstanbul.
- Bali, R. N. (2018), *Anadolu'dan Yeni Dünya'ya Amerika'ya ilk göç eden Türklerin yaşam öyküleri*, 3. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Banerjee, R., Verma, A., & Zhang, T. (2019). Brain gain or brain waste? Horizontal, vertical, and full job-education mismatch and wage progression among skilled immigrant men in Canada. *International Migration Review*, 53(3), 646-670.
- Baycar, K. (2018). Amerika'ya göç eden Osmanlı Suriyelileri ve yeni topluma entegrasyon süreçleri, 1870-1914. *History Studies*, 10(7), 103-126.
- Baycar, K. (2020). Between the Sublime Porte and Uncle Sam: The Ottoman-Syrian immigration to the United States, 1880–1914. *American Nineteenth Century History*, 21(1), 1-23.
- Beckhusen, J., Florax, R. J., Poot, J., & Waldorf, B. S. (2013). Attracting global talent and then what? Overeducated immigrants in the United States. *Journal of Regional Science*, 53(5), 834-854.
- Berkes, N. (1997). *Unutulan yıllar*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Bernard, J. (2008). The migration of researchers from Central Europe during the transition period. *Sociología*, 40(3), 191-214.
- Biavaschi, C., & Zimmermann, K. F. (2014). Eastern partnership migrants in Germany: outcomes, potentials and challenges. *IZA Journal of European Labor Studies*, 3(1), 1-20.
- Bijwaard, G. E., & Wahba, J. (2014). Do high-income or low-income immigrants leave faster?. *Journal of Development Economics*, 108, 54-68.
- Borjas, G. J. (1989). Immigrant and emigrant earnings: A longitudinal study. *Economic inquiry*, 27(1), 21-37.
- Borjas, G. J., & Bratsberg, B. (1996). Who leaves? The outmigration of the foreign-born. *The Review of Economics and Statistics*, 78, (1), 165-176.
- Brandi, M. C. (2001). Skilled immigrants in Rome. *International Migration*, 39(4), 101-131.

- Brownell, P. B. (2010). Wages differences between temporary and permanent immigrants. *International Migration Review*, 44(3), 593-614.
- Budría, S., & Martínez-de-Ibarreta, C. (2021). Education and skill mismatches among immigrants: The impact of host language proficiency. *Economics of Education Review*, 84, 102145.
- Castles, S. & Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. Çevirenler: Bülent Uğur Bal & İbrahim Akbulut. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Chuatico, G., Haan, M., & Finlay, L. (2022). Forms of capital in the economic integration of immigrants in Canada. *Journal of International Migration and Integration*, 1-24.
- Cim, M., Kind, M., & Kleibrink, J. (2020). Occupational mismatch of immigrants in Europe: The role of education and cognitive skills. *Education Economics*, 28(1), 96-112.
- Constant, A., & Massey, D. S. (2002). Return migration by German guestworkers: Neoclassical versus new economic theories. *International migration*, 40(4), 5-38.
- Constant, A., & Massey, D. S. (2003). Self-selection, earnings, and out-migration: A longitudinal study of immigrants to Germany. *Journal of population Economics*, 16(4), 631-653.
- Dağdelen, G. (2020). *Precarious work experiences of immigrant truckers: Labor process, networks, and entrepreneurship*. Unpublished Dissertation. Temple University.
- Dahlstedt, I. (2011). Occupational match over- and undereducation among immigrants in the Swedish labor market. *Journal of International Migration and Integration*, 12(3), 349-367.
- Damm, A. P. (2009). Ethnic enclaves and immigrant labor market outcomes: Quasi-experimental evidence. *Journal of Labor Economics*, 27(2), 281-314.
- Davidson, J. W. (2021). *Kısa Amerika Birleşik Devletleri tarihi*. 3. Baskı. Çeviren: Can Evren Topaktaş. Say Yayınları, İstanbul.
- De Alwis, S., Parr, N., & Guo, F. (2020). The education–occupation (mis) match of Asia-born immigrants in Australia. *Population Research and Policy Review*, 39(3), 519-548.
- De Jong, G. F., & Madamba, A. B. (2001). A double disadvantage? Minority group, immigrant status, and underemployment in the United States. *Social Science Quarterly*, 82(1), 117-130.
- Dillingham, W. P. (1911). *Statistical review of immigration to the United States, 1820 to 1910 – Distribution of immigrants 1850 – 1900*. Report of the Immigration Commission. Washington: Government Printing Office.

- Dinnerstein, L. & Reimers, D. M. (1999). *Ethnic Americans a history of immigration, fourth edition*, New York: Columbia University Press.
- Dustmann, C. (2003). Return migration, wage differentials, and the optimal migration duration. *European Economic Review*, 47(2), 353-369.
- Ekşioğlu, E. (2021). *Amerika’da nasıl başardılar?.* Cenevre Fikir Sanat, İstanbul.
- Elsner, B., Narciso, G., & Thijssen, J. (2018). Migrant networks and the spread of information. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 80(3), 659-688.
- Elveren, A. Y. & Toksöz, G. (2018). Türkiye’de beyin göçü yazını ve bir alan araştırması. *Gürhan Fişek’in İzinde Ortak Emek ve Ortak Eylem*, (Hazırlayanlar: Karadoğan, E., Yenimahalleli Yaşar, G., Dertli, N., Millioğulları, Ö., Kablay, S. & Akpınar, T.). s. 191-214.
- Elveren, A. Y. (2018). *Brain Drain and gender inequality in Turkey*. Springer.
- Eriksson, K. (2020). Ethnic enclaves and immigrant outcomes: Norwegian immigrants during the age of mass migration. *European Review of Economic History*, 24(3), 427-446.
- Erolgaç, Y. (2019). *Amerika’da kırk yıl Kadıköy’den Wall Street’e yaşam kavgam*. 3. Baskı. Sokak Yayın Grubu, İstanbul.
- Esen, E. (2014). *Going and coming: why US-educated Turkish PhD holders stay in the US or return to Turkey?*. Doctoral Dissertation, University of Kansas.
- Felbo-Kolding, J., & Leschke, J. (2021). Wage differences between Polish and Romanian intra-EU migrants in a flexi-secure labour market: An over-time perspective. *Work, Employment and Society*, 1-20.
- Genç, H., & Bozkurt, İ. M. (2010). Osmanlı’dan Brezilya ve Arjantin’e emek göçü ve göçmenlerin sosyo-ekonomik durumu (1850-1915). *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(1), 71-103.
- Gërxxhani, K., & Kosyakova, Y. (2022). The effect of co-ethnic social capital on immigrants' labor market integration: a natural experiment. *Comparative Migration Studies*, 10(15), 1-20.
- Gibson, J., & McKenzie, D. (2011). The microeconomic determinants of emigration and return migration of the best and brightest: Evidence from the Pacific. *Journal of Development Economics*, 95(1), 18-29.
- Gorina, E., Agadjanian, V., & Zotova, N. (2018). Migrant women’s economic success in Russia: Objective reality and subjective assessment. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(9), 1584-1603.
- Gökbayrak, Ş. (2012). Skilled labour migration and positive externality: The case of Turkish engineers working abroad. *International Migration*, 50, e132-e150.

- Grabowski, J. (2017), Amerika'ya göçen ilk Türkler, *Bir zamanlar Amerika ve Türkler siyasi, sosyal dini ve ticari temaslar* (Derleyen: Emrah Şahin), Çeviren: Sema Karagöz, Libra, İstanbul.
- Grabowski, J. J. (2005). Prospects and challenges: The study of early Turkish immigration to the United States. *Journal of American Ethnic History*, 25(1), 85-100.
- Grant, P. R., & Nadin, S. (2007). The credentialing problems of foreign trained personnel from Asia and Africa intending to make their home in Canada: A social psychological perspective. *Journal of International Migration and Integration/Revue de l'integration et de la migration internationale*, 8(2), 141-162.
- Güher, E., & Açıkse, E. (2019). Intense migration from Harpoot to America with new documents (1870-1920). *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 10(35), 130-162
- Günaydın, M. (2019a). *Vilayat-i Sitte'den Amerika'ya transatlantik göç (1908-1914)*. Hiper Yayın, İstanbul.
- Günaydın, M. (2019b). Osmanlı döneminde Suriye havalisinden Amerika'ya göçler. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (46), 133-166.
- Güngör, N. D., & Tansel, A. (2008). Brain drain from Turkey: The case of professionals abroad. *International Journal of Manpower*, 29(4), 323-347.
- Haan, M., Yoshida, Y., Amoyaw, J., & Iciaszczyk, N. (2021). Becoming permanent: The transition characteristics of temporary foreign workers to permanent residents in Canada. *International Migration*, 59(2), 8-24.
- Halman, T. S. (1980). Turks. *Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups*, Ed. Stephan Thernstrom, Cambridge: Harvard UP.
- Hanedar, A. Ö. & Uysal S. (2020). Birinci Dünya Savaşı yaklaşırken Osmanlı İmparatorluğu'ndan Amerika Birleşik Devletleri'ne emek hareketliliği ve Türk kökenli göçmenlerin kalıcılık sorunu. *Pasajlar Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 126–143
- Hanedar, A. Ö., Yıldız Hanedar, E., Uysal, S., Yiğit, Y., & Gür Yiğit, F. İ. (2023). To migrate or not to migrate: the effect of institutional reforms on immigration decisions of Ottoman citizens to the US. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(7), 1705-1722.
- Hanedar, A. Ö., Yiğit, Y., Gür Yiğit, F. İ. & Uysal, S. (2022), Amerika Birleşik Devletleri emek piyasası ve Osmanlı göçmenleri: 1910 Amerikan nüfus kayıtları üzerine bir inceleme. *Göç Dergisi*, 9 (1): 85–106.

- Hartog, J. (2000). Over-education and earnings: Where are we, where should we go?. *Economics of Education Review*, 19(2), 131-147.
- Hanes, C. (1996). Immigrants' relative rate of wage growth in the late 19th century. *Explorations in Economic History*, 33(1), 35-64.
- Hatton, T. J. & Williamson, J. G. (1998). *The age of mass migration: causes and economic impact*. Oxford: Oxford University Press.
- Hatton, T. J. (1997). The immigrant assimilation puzzle in late nineteenth-century America. *The Journal of Economic History*, 57(1), 34-62.
- Hatton, T. J. (2010). The cliometrics of international migration: A survey. *Journal of Economic Surveys*, 24(5), 941-969.
- Hou, F., Lu, Y., & Schimmele, C. (2021). Trends in immigrant overeducation: The role of supply and demand. *International Migration*, 59(3), 192-212.
- International Labour Organization (2021). *ILO global estimates on international migrant workers – results and methodology – third edition*. International Labour Office. Geneva.
- International Organization for Migration (2021). *World migration report 2022*. McAuliffe, M. & A. Triandafyllidou (eds.), International Organization for Migration (IOM). Geneva.
- İpek, N. (1995). Anadolu'dan Amerika'ya Ermeni göçü. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 6(6), 257-280.
- Johnston, R., Khattab, N., & Manley, D. (2015). East versus West? Over-qualification and earnings among the UK's European migrants. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(2), 196-218.
- Karaca, N. G. & Karaca, E. (2015). Turkish migrant workers from Giresun in the United States: Socio-economic and professional conditions. *International Journal of Current Research*, 7 (11), 22825-22832.
- Karpat, K. H. (1985). The Ottoman emigration to America, 1860–1914. *International Journal of Middle East Studies*, 17(2), 175-209.
- Karpat, K. H. (2004). *The Turks in America. Studies on Turkish Politics and Society: Selected Articles and Essays*. Brill.
- Karpat, K.H. (2019), *Osmanlı'dan günümüze etnik yapılanma ve göçler*, 4. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Kaya, I. (2003). *Shifting Turkish American identity formations in the United States*. Unpublished Dissertation, The Florida State University.

- Kaya, I. (2004). Turkish-American immigration history and identity formations. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 24(2), 295-308.
- Kaya, İ. (2006). Amerikalı Türkler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 4(2), 1-13.
- Kılıç, Ö. (2021). XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nden Latin Amerika'ya göç hareketi. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kiker, B. F., Santos, M. C. & De Oliveira, M. M. (1997). Overeducation and undereducation: Evidence for Portugal. *Economics of Education Review*, 16(2), 111-125.
- Koç, Y. (2021). *Türkiye işçi sınıfı tarihi Osmanlı'dan 2020'ye*. Kaynak Yayınları, İstanbul.
- Kotzeva, E. (2010). Turkish Immigrants. *Encyclopedia of American Immigration*, Ed. Carl L. Bankston III, California: Salem Press.
- Koutná, M., Krčková, A., & Vavřinová, T. (2016). Educational mismatch among immigrants in the Czech Republic-Selected Issues. *Sociologia*, 48(6), 572-600.
- Köser-Akçapar, S. (2009). Turkish associations in the United States: Towards building a transnational identity. *Turkish Studies*, 10(2), 165-193.
- Köser-Akçapar, S. (2006). Do brains really going down the Drain? Highly skilled Turkish migrants in the USA and the «brain drain» debate in Turkey. *Revue Européenne des Migrations Internationales*, 22(3), 79-107.
- Kurtuluş, B. (1988). Beyin göçü: Geçmişte, günümüzde ve gelecekte. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 46, 171-186.
- Kurtuluş, B. (1995). ABD'ne beyin göçünün seyri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 40, 133-144.
- Kurtuluş, B. (1999). *Amerika Birleşik Devletleri'ne Türk beyin göçü*. Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- Leschke, J., & Weiss, S. (2020). With a little help from my friends: Social-network job search and overqualification among recent intra-EU migrants moving from east to west. *Work, Employment and Society*, 34(5), 769-788.
- Lianos, T. P. (2007). Brain drain and brain loss: Immigrants to Greece. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(1), 129-140.
- Livingstone, D. W. (2010). Job requirements and workers' learning: Formal gaps, informal closure, systemic limits. *Journal of Education and Work*, 23(3), 207-231.
- Lo, L., Li, W., & Yu, W. (2019). Highly-skilled migration from China and India to Canada and the United States. *International Migration*, 57(3), 317-333.

- Lu, Y., & Hou, F. (2020). Immigration system, labor market structures, and overeducation of high-skilled immigrants in the United States and Canada. *International Migration Review*, 54(4), 1072-1103.
- Madamba, A. B., & De Jong, G. F. (1997). Job mismatch among Asians in the United States: Ethnic group comparisons. *Social Science Quarterly*, 524-542.
- Makal, A. (1999). Türkiye’de tek partili dönemde çalışma ilişkileri: 1920-1946. İmge Kitabevi, Ankara.
- Makal, A. (2002). Türkiye’de çok partili dönemde çalışma ilişkileri: 1946-1963. İmge Kitabevi, Ankara.
- Mattoo, A., Neagu, I. C., & Özden, Ç. (2008). Brain waste? Educated immigrants in the US labor market. *Journal of Development Economics*, 87(2), 255-269.
- McCarty, J. (2018), *Amerika’da Türk imgesi*, 2. Baskı, Çeviren: Zeynep Enez, T&K Yayınları, İstanbul.
- McGuinness, S., & Byrne, D. (2015). Born abroad and educated here: examining the impacts of education and skill mismatch among immigrant graduates in Europe. *IZA Journal of Migration*, 4, 1-30.
- Morawska, E. T. (2009). *A sociology of immigration: (re)making multifaceted America*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Munshi, K. (2003). Networks in the modern economy: Mexican migrants in the US labor market. *The Quarterly Journal of Economics*, 118(2), 549-599.
- National Center for O*NET Development (2023), *O*NET OnLine*. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023. <https://www.onetonline.org/>
- Nielsen, C. P. (2011). Immigrant over-education: evidence from Denmark. *Journal of Population Economics*, 24(2), 499-520.
- Nieto, S., Matano, A., & Ramos, R. (2015). Educational mismatches in the EU: Immigrants vs natives. *International Journal of Manpower*, 36(4), 540-561.
- Oğuzkan, T. (1968). *Yurt dışında çalışan doktoralı Türkler: Türkiye’den başka ülkelere yüksek seviyede eleman göçü üzerinde bir araştırma*. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Proje No: BAYG-E-8, Ankara.
- Özkan, S. H. (2022). *İmparatorluk çözülürken umuda yolculuk Cebel-i Lübnan ve çevresinden Amerika’ya göç*. İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul.
- Pazarcık, S. F. (2010). *Beyin göçü olgusu ve Amerika Birleşik Devletleri üniversitelerinde çalışan Türk sosyal bilimciler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Pinger, P. (2010). Come back or stay? Spend here or there? Return and remittances: The case of Moldova. *International Migration*, 48(5), 142-173.
- Poot, J., & Stillman, S. (2016). Skill composition of immigration flows and the measurement of education-occupation mismatch. *IZA Journal of Migration*, 5, 1-28.
- Portes, A. & Rumbaut, R. G. (2006). *Immigrant America: A portrait, third edition, revised, expanded, and updated*, Berkeley: University of California Press.
- Quataert, D. (2020). *Osmanlı İmparatorluğu 1700-1922*. 11. Baskı. Çeviren: Ayşe Berktaş. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Quataert, D. (2021). *Osmanlı Devleti'nde Avrupa iktisadi yayılımı ve direniş (1881-1908)*. 2. Baskı. Çeviren: Sabri Tekay. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Ruggles, S., Flood, S., Foster, S., Goeken, R., Schouweiler, M., & Sobek, M. (2022). *IPUMS USA: Version 12.0 [dataset]*. Minneapolis, MN: IPUMS, 2022. <https://doi.org/10.18128/D010.V12.0>
- Ruggles, S., Flood, S., Sobek, M., Brockman, D., Cooper, G., Richards, S & Schouweiler, M. (2023). *IPUMS USA: Version 13.0 [dataset]*. Minneapolis, MN: IPUMS, <https://doi.org/10.18128/D010.V13.0>
- Saatçi, M. (2003). *Turkish immigrants in the United States: Historical and cultural origins*. Unpublished Dissertation, State University of New York at Binghamton.
- Sertel, S. (1987). *Roman gibi*. 2. Baskı. Belge Yayınları, İstanbul.
- Stier, H., & Levanon, V. (2003). Finding an adequate job: Employment and income of recent immigrants to Israel. *International Migration*, 41(2), 81-107.
- Sural, A. (2021). *Neden geldim Amerika'ya? Amerika'da iz bırakan Türkler*. Kopernik Kitap, İstanbul.
- Şenyürekli, A. R., & Menjívar, C. (2012). Turkish immigrants' hopes and fears around return migration. *International Migration*, 50(1), 3-19.
- Şıvgın, H., & Günaydın, M. (2015). Amerika'dan Osmanlı Devleti'ne Ermenilerin geri dönüşleri, 1908-1914 tâbiyet, emlak ve arazi meselesi. *Gazi Akademik Bakış*, 8(16), 1-40.
- Tuncel, Ö. (2019). *Amerika'ya ilk geldiğimde bir başka göçmen hikayesi*. Çeviren: Şelale Dalgıç Bayır. Yakın Kitapevi, İzmir.
- Turner, T. (2010). The jobs immigrants do: Issues of displacement and marginalisation in the Irish labour market. *Work, Employment and Society*, 24(2), 318-336.

- Türkiye İstatistik Kurumu (2023). İşgücü istatistikleri 2022. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2022-49390>. Erişim Tarihi 29.02.2024.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2023). Ulusal eğitim istatistikleri 2022. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=National-Education-Statistics-2022-49756>. Erişim Tarihi 29.02.2024.
- Uluslararası Göç Örgütü – IOM (2013), *Göç terimleri sözlüğü*, Ed. Richard Perruchoud & Jillyanne Redpath – Cross, 2. Baskı, Uluslararası Göç Hukuku No 31. Uluslararası Göç Örgütü (IOM).
- Umay, M. F. (2003). *Cumhuriyetin kuruluş yıllarında bir devrimci doktorun anıları*. Çeviren: Cahit Kayra. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- United Nations Department of Economic and Social Affairs (2020). *International migrant stock* 2020. <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock> Erişim Tarihi 30.03.2023.
- United States Census Bureau (2023). Place of birth by nativity and citizenship status. 2022: ACS 1-year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=Place+of+Birth&d=ACS+1Year+Estimates+Detailed+Tables>. Erişim Tarihi 28.10.2023.
- United States Census Bureau (2023). Selected characteristics of the native and foreign-born populations. 2022: ACS 1-year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table/ACSST1Y2022.S0501?q=S0501:+Selected+Characteristics+of+the+Native+and+Foreign-Born+Populations>. Erişim Tarihi 29.10.2023.
- United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2010: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2010.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.
- United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2011: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2011.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.
- United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2012: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2012.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.
- United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2013: ACS 1 year estimates detailed tables.

<https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2013.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2014: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2014.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2015: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2015.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2016: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2016.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2017: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2017.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2018: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2018.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2019: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2019.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2020: ACS 5 year estimates detailed Tables <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT5Y2020.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Census Bureau (2023). American community survey people reporting ancestry 2021: ACS 1 year estimates detailed tables. <https://data.census.gov/table?q=B04006:+PEOPLE+REPORTING+ANCESTRY&tid=ACSDT1Y2021.B04006>. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

United States Department of Homeland Security (2011). *2010 yearbook of immigration statistics*. Washington, D.C.: U.S. Department of Homeland Security, Office of Immigration Statistics.

- United States Department of Homeland Security (2022). *2020 yearbook of immigration statistics*. Washington, D.C.: U.S. Department of Homeland Security, Office of Immigration Statistics.
- United States Department of Homeland Security (2022). *2021 yearbook of immigration statistics*. Washington, D.C.: U.S. Department of Homeland Security, Office of Immigration Statistics.
- United States. Department of Labor (1923). *Eleventh annual report of the Secretary of Labor*. Washington: Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1958). *1958 annual report of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1959). *1959 annual report of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1960). *1960 annual report of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1961). *1961 annual report of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1962). *1962 annual report of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1963). *1963 annual report of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1965). *1965 annual report of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1967). *1967 annual report of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1969). *1969 annual report Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1970). *1970 annual report Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.

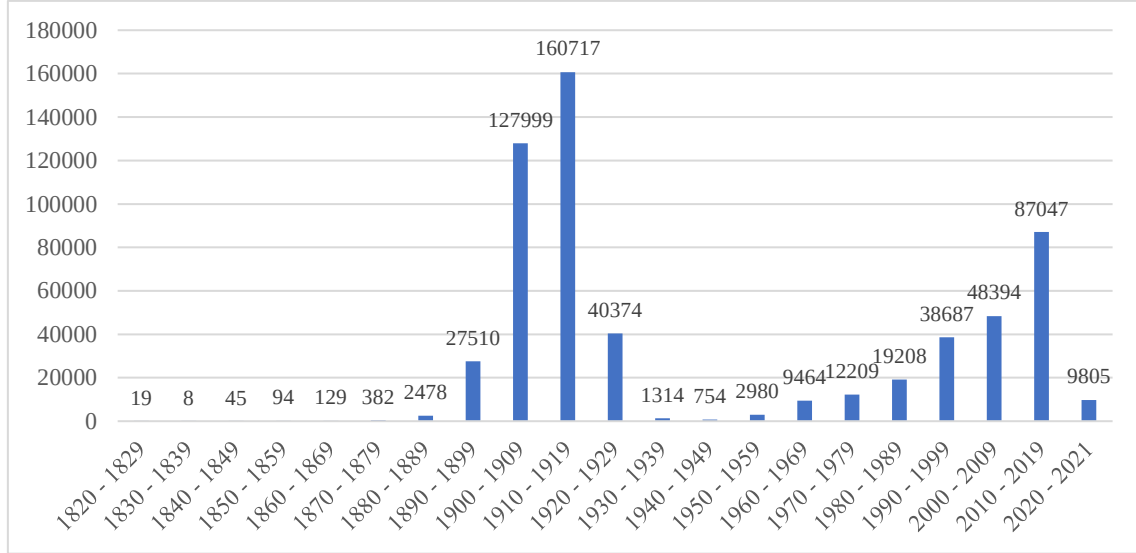
- United States. Immigration and Naturalization Service (1972). *1972 annual report Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1973). *1973 annual report Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1974). *1974 annual report: Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1975). *1975 annual report: Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1976). *1976 annual report: Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1977). *1977 annual report: Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1983). *1983 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1984). *1984 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1986). *1985 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1987). *1986 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1988). *1987 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1989). *1988 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.

- United States. Immigration and Naturalization Service (1990). *1989 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1991). *1990 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1992). *1991 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1993). *1992 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1994). *1993 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1996). *1994 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1997). *1995 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1997). *1996 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (1999). *1997 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (2000). *1998 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (2002). *1999 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- United States. Immigration and Naturalization Service (2002). *2000 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.

- United States. Immigration and Naturalization Service (2003). *2001 statistical yearbook of the Immigration and Naturalization Service*, Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.
- Uzunalioglu, R. (2019). *Amerika Birleşik Devletlerine Türkiye’den göç eden işgücünün analizi: New Jersey Paterson Bölgesi araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Visintin, S., Tijdens, K., & van Klaveren, M. (2015). Skill mismatch among migrant workers: Evidence from a large multi-country dataset. *IZA Journal of Migration*, 4, 1-34.
- Wang, X., & Maani, S. A. (2021). Ethnic regional networks and immigrants' earnings: A spatial autoregressive network approach. *Papers in Regional Science*, 100(1), 141-168.
- Wang, X., Maani, S. A., & Rogers, A. (2021). Economic network effects and immigrant earnings. *Economic Record*, 97(316), 78-99.
- Wooldridge, J. M. (2019). *Ekonometriye giriş 1 - modern yaklaşım*. Gözden Geçirilmiş İkinci Basım. Çeviri Editörü: Ebru Çağlayan Akay. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara
- Xu, D., & Zhang, Y. (2022). Identifying ethnic occupational segregation. *Journal of Population Economics*, 35, 1261-1296.
- Yalçın-Özcan, E. (2020). *Türkiye’den ABD’ye göç sürecinde göçmen ağlarının rolü: Giresun Yağlıdere’liler örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalman, A. E. (1997). *Yakın tarihte gördüklerim ve geçirdiklerim 1 1882-1922*. 2. Baskı. Pera Yayınları, İstanbul.
- Yalman, A. E. (2021). *Birinci Dünya Savaşında Türkiye*. 3. Baskı. Çeviren: Birgen Keşoğlu. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Yerdelen – Tatoğlu, F. (2020). *Ekonometri – Stata uygulamalı*. Beta Yayıncılık. İstanbul.
- Yıldırım, K. (2017). *Osmanlı’da işçiler (1870-1922) çalışma hayatı, örgütler, grev*. 3.Baskı. İletişim Yayınları, İstanbul.

EK

Ek 1: Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye'den ABD'ye Göç Akışı, 1820 – 2021

Kaynak: 2021 Yearbook of Immigration Statistics verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ek 2: 1958 – 1977 Yılları Arasında Türkiye’den ABD’ye Göç Eden Kişilerin Meslekleri

Meslekler	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1965	1967	1969	1970	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Profesyonel, teknik ve benzer işler	200	116	140	156	148	344	138	427	269	321	288	214	184	137	152	172
Yöneticiler, idareciler	33	32	38	31	36	44	37	108	62	54	64	70	55	49	72	107
Satış görevlileri	6	9	14	4	18	12	14	46	32	23	17	18	22	12	14	24
Büro İşleri / Yönetici Asistanı	11	18	35	19	33	31	30	61	49	58	52	49	44	27	35	39
Hizmet çalışanları, özel ev halkı hariç	14	26	21	18	17	26	24	48	48	46	84	77	61	49	55	58
Çiftçiler, tarım işçileri ve ustabaşları / Tarım - Orman - Balıkçılık	2	3	3	3	2	6	4	10	26	23	24	13	19	10	18	16
Zanatkar (usta), ustabaşı ve benzer işler	52	58	69	49	49	82	61	170	266	294	204	215	240	195	150	182
Operatörler, işçiler ve benzer işçiler	23	43	64	38	57	49	54	143	140	188	98	99	96	94	108	100
Özel ev çalışanları	2	10	10	10	10	2	4	19	28	44	26	21	19	4	3	5
Ev hanımları, çocuklar ve herhangi bir mesleği olmadığı bildirilen diğer kişiler	387	376	491	442	554	666	539	1181	1138	1079	1129	1123	1127	1015	1069	1055
Genel Toplam	730	691	885	770	914	1267	905	2213	2058	2067	1986	1899	1867	1592	1676	1758

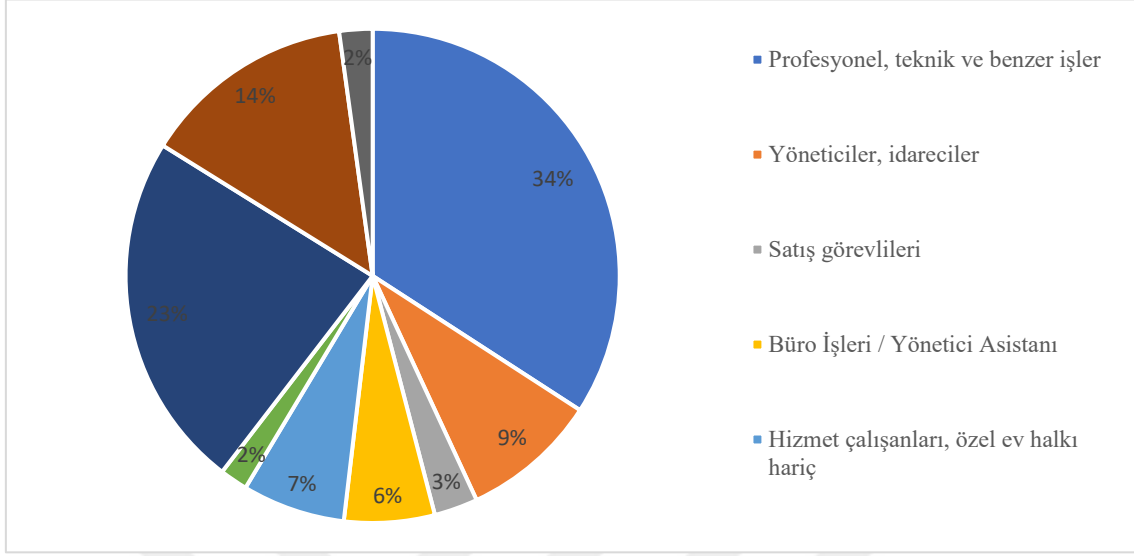
Kaynak: Annual Report of the Immigration and Naturalization Service 1958 – 1977 verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ek 3: 1983 – 2001 Yılları Arasında Türkiye’den ABD’ye Göç Eden Kişilerin Meslekleri

Meslekler	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Profesyonel, teknik ve benzer işler	243	218	208	219	200	222	221	255	220	331	212	226	447	608	500	406	311	359	522
Yöneticiler, idareciler	113	92	111	93	84	60	117	141	86	107	121	98	222	249	196	122	145	148	15
Satış görevlileri	35	27	40	40	46	36	44	41	32	39	48	52	65	107	63	76	71	66	75
Büro İşleri / Yönetici Asistanı	46	34	34	23	57	48	53	83	62	50	51	46	77	118	106	87	95	96	108
Hizmet çalışanları, özel ev halkı hariç	131	85	79	112	98	103	123	218	196	139	133	116	254	332	273	152	102	118	122
Çiftçiler, tarım işçileri ve ustabaşları / Tarım - Orman - Balıkçılık	8	7	8	19	13	20	9	33	476	59	11	11	13	17	17	17	19	9	6
Zanaatkar (usta), ustabaşı ve benzer işler	190	148	130	130	112	87	156	155	114	137	111	69	124	160	151	83	41	38	60
Operatörler, işçiler ve benzer işçiler	83	50	45	62	48	55	64	96	60	68	71	43	108	129	94	45	19	21	24
Ev hanımları, çocuklar ve herhangi bir mesleği olmadığı bildirilen diğer kişiler	1414	1132	1036	1055	938	1011	1220	1446	1282	1558	1446	1179	1637	1937	1745	1694	1416	1758	1026
Genel Toplam	2263	1793	1691	1753	1596	1642	2007	2468	2528	2488	2204	1840	2947	3657	3145	2682	2219	2613	3229

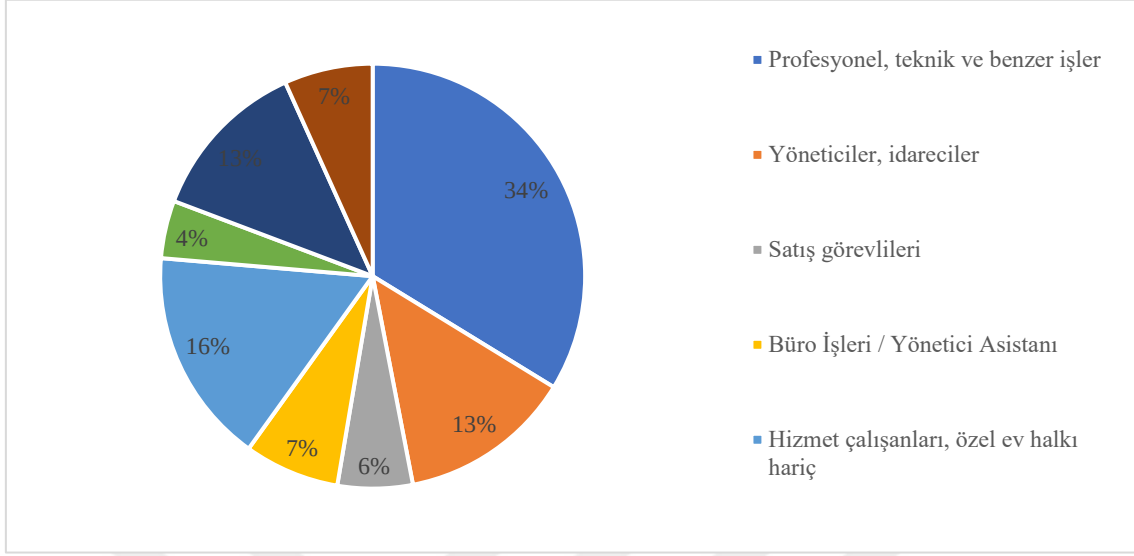
Kaynak: Statistical Yearbook of the Immigration and Naturalization Service 1983 – 2001 verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ek 4: ABD'ye Göç Eden Türk İşgücünün Meslekleri, 1958 – 1977

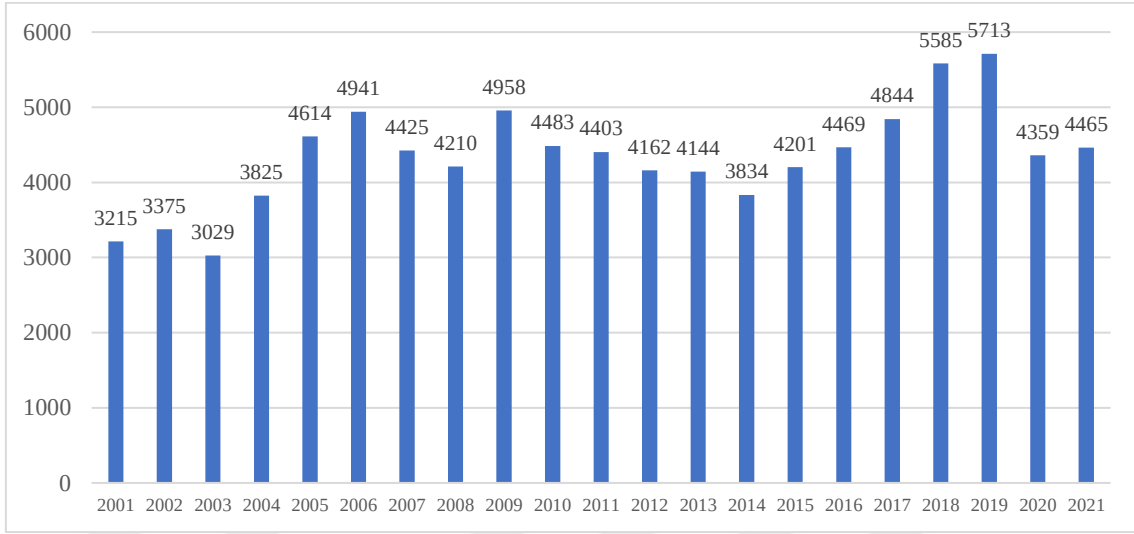
Kaynak: Annual Report of the Immigration and Naturalization Service 1958 – 1977 verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ek 5: ABD'ye Göç Eden Türk   zg  c  n  n Meslekleri, 1983 – 2001

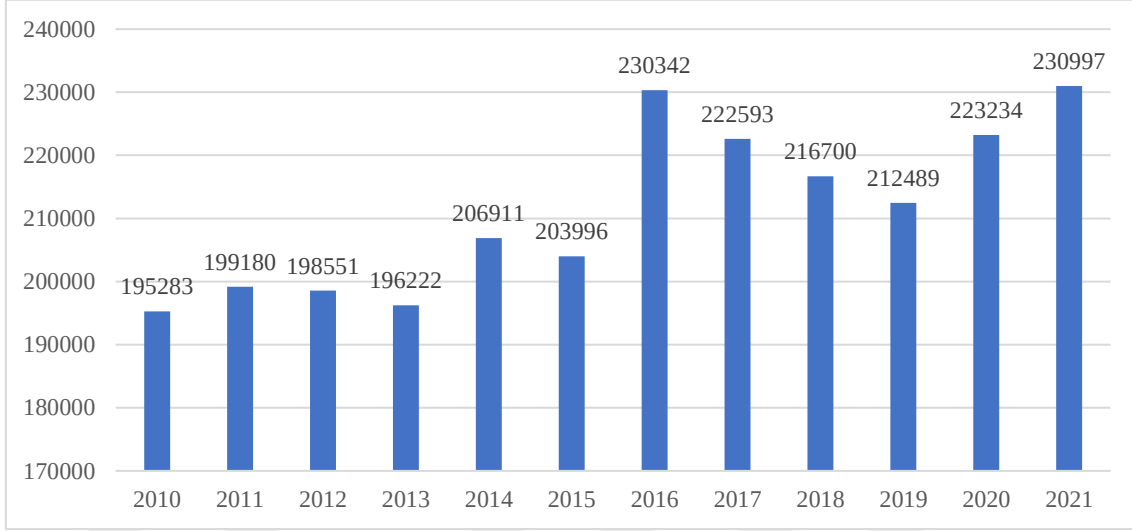
Kaynak: Statistical Yearbook of the Immigration and Naturalization Service 1983 – 2001 verileri kullanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ek 6: Türkiye’den ABD’ye Güç Akışı, 2000 – 2021

Kaynak: 2010 Yearbook of Immigration Statistics ve 2021 Yearbook of Immigration Statistics verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ek 7: ABD’de Yaşayan Türk Göçmenlerin Nüfusu, 2010 – 2021

Kaynak: American Community Survey 2010 – 2021⁸ verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

⁸ 2010 ve 2021 yılları arasında American Community Survey - ACS 1 Year Estimates verileri kullanılmış ancak 2020 yılı için COVID – 19 pandemisi nedeniyle US Census Bureau tarafından standart 1 yıllık tahminler yayınlanmamıştır. Bu nedenle 2020 yılı için American Community Survey - ACS 5 Year Estimates verileri kullanılmıştır.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Yunus YİĞİT	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölümü	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
Yüksek Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Enstitü Adı	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı
Programı	Çalışma Ekonomisi ve Sosyal Siyaset Bilim Dalı
Makale ve Bildiriler	
1. Hanedar, A. Ö., Yıldız Hanedar, E., Uysal, S., Yiğit, Y. & Gür Yiğit, F. İ. (2023). To migrate or not to migrate: the effect of institutional reforms on immigration decisions of Ottoman citizens to the US. <i>Journal of Ethnic and Migration Studies</i>, 49(7), 1705-1722. 2. Hanedar, A. Ö., Yiğit, Y., Gür Yiğit, F. İ. & Uysal, S. (2022), Amerika Birleşik Devletleri emek piyasası ve Osmanlı göçmenleri: 1910 Amerikan nüfus kayıtları üzerine bir inceleme. <i>Göç Dergisi</i>, 9 (1): 85–106. 3. Uysal, S., Yiğit, Y. & Özkan, E. (2021). COVID-19 nedenli ölüm oranlarındaki değişim ve yoksulluk ilişkisi: günlük veriler üzerine bir inceleme. <i>Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar – V (ed. Cihan Selek Öz)</i>. Değişim Yayınları, s.261-282. 4. İslamoğlu, E., Yiğit, Y. & Budak, N. (2020). Türkiye’de engelli bireylerin çalışma koşulları: Bizimköy örneği. <i>Yönetim Bilimleri Dergisi</i>, 18(37), 471-497. 5. Selek Öz, C. & Yiğit, Y. (2019). Binyıl Kalkınma Hedeflerinden Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Türkiye’de yoksulluğun analizi. <i>Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar – III (ed. Onur Metin)</i>. Sakarya Yayıncılık. s.93-118. 6. Özdemir, M. Ç. & Yiğit, Y. (2018). İŞKUR işbaşı eğitim programlarının analizi: Sakarya İli Örneği. <i>Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi</i>, 20(1), 179-206. 7. Erdoğan, E. & Yiğit, Y. (2018). Yeni bir istihdam biçimi olarak geçici yönetim. <i>ICPESS 2018 Proceedings Volume 2: Economic Studies</i>, s.195-207. 8. Selek Öz, C. & Yiğit, Y. (2018). Kültürel istihdam: Türkiye - Avrupa Birliği karşılaştırması. <i>Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar – II (ed. Ekrem Erdoğan)</i>. Sakarya Yayıncılık. s.151-176. 9. Altınsoy, A. & Yiğit, Y. (2017). Türkiye işgücü piyasalarının değerlendirilmesi ve Ulusal İstihdam Stratejisi hedefleri ile uyumu. <i>Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi</i>, 3 (2), 191-205.	